

Täysistunto

Keskiviikko 4.3.2020 klo 14.01—18.04

Täysistunto alkoi klo 14.01. Täysistunto päättyi klo 18.04.

Puhetta johtivat puhemies Matti Vanhanen (14.01—14.57 ja 15.57—16.58), toinen varapuhemies Juho Eerola (14.57—15.57) ja ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (16.58—18.04).

Viron parlamentin puhemies Henn Pölluas valtuuskuntineen saapui seuraamaan täysistuntoa noin kello 14.05.

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Kertomukset

Eduskunnalle on annettu Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2019 (K 5/2020 vp).

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Hansel Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain, julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 60 §:n sekä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 64 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 47/2019 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 1/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 1/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

14.02 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa herra puhemies! Hyvät edustajakollegat ja muut paikallaolijat! Tämä esitys Hanselista koskee siis sitä, että sääntelyllä pyritään ajantasaistamaan Hansel Oy -yhteishankintayksikön tehtäviä ja säädösviitekehystä siten, että se vas-

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

taisi nykyistä paremmin Hanselin palveluja käyttävien tahojen toimintojen digitalisoitumiseen, julkisten varojen käytön läpinäkyvyysvaatimuksiin ja kansainvälisten yhteishankintojen kautta myös hankintayksikön toiminnan tehostamispyrkimyksiin.

Kun tässä on nyt nostettu esille Hansel ja Hanselin toiminta, niin ei voi olla kysymättä sitä, miten nämä tavoitteet toteutuvat siinä, että 65-prosenttisesti valtion omistama ja 35-prosenttisesti Kuntaliiton kautta kuntien omistama yhtiö toimii näissä hankinnoissa niin, että kilpailutetaan 50 miljoonan suuruisia hankintoja kertahankintana. Tähän on aiheellisesti puuttunut joukko kansanedustajia kristillisdemokraattien edustaja Peter Östmanin johdolla. He ovat kysyneet, miten pienten ja keskisuurten yritysten mahdollisuudet osallistua julkisten hankintojen kilpailutuksiin tässä toteutuvat, ja he ovat osoittaneet tuon varsin aiheellisen kysymyksensä omistajaohjausministeri Sirpa Paaterolle.

Tässähän on kyse siitä, että valtionyhtiö Hansel Oy on yhteiskunnallisesti merkittävä toimija ja myös tärkeä hankintalain toimeenpanija ja hankintalain käyttäjä. Valtio ja kunnat siis omistavat tämän yhtiön yhdessä, ja nyt ne ovat tehneet jättisuuren hankinnan ensin siivoustarvikkeista ja liikkeellä on myös ruokatarvikkeiden erittäin suuri ostokokonaisuus. Näitä ostoja ei tämä valtion ja kuntien omistama yhtiö ole jaotellut millään tavalla osiin, vaan yhden toimittajan odotetaan jatkossa toimittavan kaikki mahdollinen. Ja nyt minun kysymykseni kuuluu: nousiko esimerkiksi valiokunnassa tämä asia esille? Valiokunnan puheenjohtaja, kokoomuksen edustaja Vartiainen, on täällä täysistunnossa myös paikalla. Toisaalta haluan osoittaa myös maamme hallitukselle ja omistajaohjausministeri Sirpa Paaterolle kysymyksen: millä tavalla tämäntyyppinen kilpailutus toteuttaa hankintalain henkeä mutta toisaalta myös tämän valtion ja kuntien omistaman yhtiön peruseriaatetta ja tehtävää?

Pienten ja keskisuurten yritysten mahdollisuudet kilpailla julkisissa hankinnoissa tämän tyyppisissä kilpailutuksissa ovat käytännössä nolla. Voi kysyä, toteutuvatko tässä ne eduskunnan hankintalaille asettamat tavoitteet, että hankinnat on toteutettava tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina ja pyrittävä järjestämään niin, että myös pk-yritykset pystyvät osallistumaan näihin tasapuolisesti. Toisaalta pitää kysyä myös sitä, toteutuvatko tämäntyyppisessä hankinnassa EU:n hankintadirektiivin tavoitteet, joissa myös pk-yritysten mahdollisuuksia osallistua kilpailutukseen alleviivataan. Ja tämä hankintadirektiivi muuten sitoo myös Suomea EU:n jäsenmaana.

Nyt tässä jättisuudessa hankinnassa siis odotetaan, että kilpailun voittaja pystyy myymään 150 hankintayksikölle nämä kaikki hankittavat tuotteet, ja jos ei pysty, niin sitten he eivät pysty osallistumaan tähän kilpailutukseen. Näinhän tämä järjestelmä ei voi toimia. Minun mielestäni Hansel tarvitsisi selkeästi vahvempaa, kotimaisia pieniä ja keskisuuria yrityksiä edistävää omistajaohjausta pääministeri Sanna Marinin hallitukselta ja omistajaohjausministeri Sirpa Paaterolta niin, että alleviivattaisiin laatua, alleviivattaisiin mahdollisuuksien mukaan myös kotimaisuutta tai esimerkiksi sitä, että meillä on Suomessa tuotteita, joita tehdään kierrätysmateriaalista. Kierrätys, ekologisuus — itse kokisin äärimmäisen tärkeäksi, että tämäntyyppinen valtion ja kuntien yhdessä omistama yhtiö toimisi näissä poikkeuksellisen vastuullisesti.

Tämä iso 50 miljoonan kilpailutus siis koskee puhdistus- ja desinfiointiaineita, siivousvälineitä, henkilökohtaisen hygienian aineita, roskapusseja ja jätesarkeitä, ja jos et pysty näitä kaikkia tarjoamaan, niin et tarjoa mitään. Eihän tässä ole kyllä mitään järkeä, jos ajatellaan koko maan elinvoimaisuutta, ja sen takia osoitan kysymyksen myös esimerkiksi edustaja Hoskoselle, kun on totuttu hänen pitävän koko Suomen asiaa täällä esillä: millä ta-

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

valla omistajaohjauksessa nyt hallitus, jossa tekin olette mukana, toteuttaa tätä koko maan elinvoimaisuutta?

Hankintalain mukaan hankinnat on pyrittävä järjestämään siis siten, että pienet ja keski-suuret yritykset ja muut yhteisöt pääsevät tasapuolisesti muiden tarjoajien kanssa osallistumaan tarjouskilpailuun. Näin ei Hansel tällä hetkellä toimi, ja toivoisin, että me voisimme tänään saada myös maamme hallitukselta tähän vastauksia, mihin toimenpiteisiin ollaan ryhtymässä, että näitä jättisuuria kilpailutuksia ei enää tulevaisuudessa nähtäisi. Ja kun asia on nimenomaan tänään auki, niin toivon, että tähän voitaisiin kuulla myös vastauksia valiokunnassa käydyn keskustelun pohjalta. [Ville Vähämäki: Hyviä kysymyksiä, vastaukset puuttuu!]

Puhemies Matti Vanhanen: Arvoisat edustajat, ilmoitan, että Viron puhemies Henn Pöluaas on valtuuskuntineen saapunut seuraamaan täysistuntoa. Eduskunnan puolesta toivottan arvoisat vieraat tervetulleiksi seuraamaan täysistuntoamme. [Suosionosoituksia]

14.09 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! Meillä on tänään käsittelyssä hallituksen esitys koskien julkisen sektorin hankintapalveluita tarjoavan Hansel Oy:n toimintaa. Hansel on voittoa tavoittelematon osakeyhtiö, josta valtio omistaa 65 prosenttia ja Kuntaliitto 35. Hanselin tavoitteena on julkisten varojen käytön tehostaminen sekä tuottavuuden lisääminen hankintatoimessa. Sen tehtävä on tuottaa yhteishankintatoimintoja ja hankintojen tukitoimintoja, ylläpitää hankintasopimuksia sekä tuottaa hankintatoimeen liittyviä asiantuntija- ja kehittämispalveluja.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan Hansel-lain muuttamista siten, että yhtiön tehtävänä voisi olla hankintajärjestelmän ylläpito ja kehittäminen sekä hankintatiedon käsittelyssä ja analysoinnissa käytettävien palvelujen tuottaminen asiakkailleen. Palvelut parantavat hankintayksiköiden mahdollisuuksia kehittää hankintojensa organisoimista, johtamista ja suunnittelua. Hankintojen aiempaa parempi suunnittelu vähentää hallinnollisia kustannuksia ja tehostaa julkisten varojen käyttöä.

Arvoisa puhemies! Julkisten hankintojen kilpailuttaminen nähdään tyypillisesti hankintayksiköiden mekaanisena ostotoimintana. Hankinnat nähdään myös liian usein vain viranomaisten omien tehtävien toteuttamisen tukitoimintona. Vieläkään hankintojen potentiaalia edistää kestävä kehitys tavoitteita ei ole riittävästi tunnistettu.

Julkisten hankintojen vuosittainen arvo on Suomessa noin 35 miljardia euroa, joka vastaa keskimäärin 16:ta prosenttia bruttokansantuotteesta. Näiden lukujen perusteella on selvää, että julkisissa hankinnoissa piilee valtava potentiaali ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti vastuullisten ja kestävien hankintojen toteuttamiseen. Yhteishankinnat ovat tehokas keino edistää valtion vastuullisuutta koskevien päätösten jalkauttamista hankintoihin. Suuren volyymin ansiosta voidaan vaikuttaa uudenlaisten palveluiden syntymiseen sekä ohjata tuotteiden ja palveluiden kehitystä ympäristöllisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävään suuntaan.

Talousvaliokunta kuitenkin toteaa mietinnössään, että yhteishankintayksikön suuri vahvuus, hankintojen kokoaminen suuriksi kokonaisuuksiksi skaalautujen saavuttamiseksi, on

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

samalla myös sen heikkous. Väliportaan tuominen hankintaprosessiin voi pidentää välimatkaa palvelun tai tuotteen ostajan ja myyjän välillä, jolloin asiakkaan kokemukset eivät välity palvelun tarjoajalle. Hankintojen kokoaminen suuriksi kokonaisuuksiksi on myös omiaan suosimaan suuria palveluntarjoajia uuden hankintalainsäädännön jakamisvelvoitteesta huolimatta. Tähän onkin kiinnitettävä huomiota, jotta pienet ja keskisuuret yrityksetkin voivat menestyä kilpailutuksissa.

Arvoisa puhemies! Jotta hallitusohjelman tavoitteisiin voidaan täysimääräisesti päästä, on hankintalakia uudistettava. Hankintaosaamisen tasoa ja hankintalain velvoittavuutta kestäviin hankintoihin ja laatuarviointiin on edelleen nostettava. Hallitusohjelman kirjauksen mukaan hankintalakia tullaan muuttamaan siten, että hiili- ja ympäristöjalanjälki sisällytetään hankintakriteereihin ympäristövaikutuksiltaan merkittävässä hankinnoissa. Hankintalain mahdollisia muutostarpeita selvitetään myös sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen yhteydessä. Laadullisten kriteerien huomioon ottamista on vahvistettava julkisissa tarjouskilpailuissa. Hankintojen vastuullisuutta lisätään arvioimalla hankintalain ympäristö-, sosiaali- ja työoikeudellisten rikkomusten poissulkemisperusteiden laajentamisperusteet sekä keinot korostaa yritys- ja verovastuullisuutta.

Arvoisa puhemies! Nyt esitettävät muutokset koskien Hansel Oy:n toimintaa ovat tarpeellisia mutta eivät suuressa mitassa johda kestävien ja vastuullisten hankintojen lisääntymiseen. Todellisia parannuksia julkisten hankintojen kautta vaikuttamiseen saamme hankintalakia uudistamalla. Tekemällä kestäviä hankintoja rakennamme hiilineutraalia ja hyvinvoivaa Suomea sekä elinvoimaisia kuntia. Kestävät ja innovatiiviset julkiset hankinnat tulee vakiinnuttaa toimintatavaksi. Hankintalain uudistaminen on käynnistettävä viipymättä.

14.14 Ari Koponen ps: Arvoisa herra puhemies! Täytyy nyt oikoa edustaja Heinosen sanomisia tuossa alussa: tätä asiaa kumminkin kysyivät jo viime lokakuussa edustajat Lundén, Junnila ja Koponen. [Ben Zyskowicz: No niin, kunnia niille, joille kunnia kuuluu!] — Kyllä, kyllä. Juuri näin.

Kysyimme tosiaan ministeri Paaterolta jo lokakuussa, miten Hansel huomioi pk-yritykset kuntien hankinnoissa. [Timo Heinonen: Mitä hän vastasi?] Ministerin vastauksen mukaan pienet toimijat on huomioitu hyvin. [Timo Heinonen: Ei! — Arto Satonen: Hyvin huonosti!] Hankintalain kokonaisuusuudistus oli kyllä onnistunut, mutta lakia tulisi myös kunnioittaa. Toimeenpanossa on tehtävää sadoissa hankintayksiköissä. Ensisijaisesti on huolehdittava, että hankintalain tavoite toteutuu, eli pk-yritykset pääsevät mukaan kilpailemaan tasapuolisesti muiden toimijoiden kanssa. Yhteishankintoja voitaisiin jakaa useammille tavarantoimittajille, jotta tervettä kilpailua syntyisi mahdollisimman paljon. Vain tällä tavalla pk-yrityksillä on kapasiteettia vastata hankintailmoitukseen. Yhteishankintayksiköiden käyttö on johtanut kuitenkin usein siihen, että hankinnat toteutuvat niin suurina kokonaisuuksina, että kilpailua syntyy lähinnä vain suurimpien toimijoiden kesken. Yhtä tai useampaa yritystä perusteetta suosivat hankinnat ovat valitettavan yleisiä Kilpailu- ja kuluttajaviraston mukaan. Myös esityksen lausuntokierroksella talousvaliokunta totesi, että hankintojen kerääminen suuriksi kokonaisuuksiksi on omiaan suosimaan suuria palveluntarjoajia. Suuria mammuttihankintoja, joihin pääsee vain yksi yritys toimitamaan, valtion omistaman yhtiön ei pidä toteuttaa.

Arvoisa puhemies! Asia on erittäin tärkeä lukuisille pk-yrityksille. Hallituksen tulisi ymmärtää, että tämä on kuolinisku paikalliselle tekemiselle ja pienempien sekä pohjoisem-

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

pien kuntien työllisyydelle. Yritykset monesti työllistävät kuntalaisia ja pääsevät kasvaamaan ja kehittymään, kun ne saavat sopimuksen julkisen sektorin kanssa. Tämä vahvistaa alueen elinvoimaa ja taloutta. Omistajana valtion on ohjattava Hanselia niin, että se huomioi pk-yritykset kaikissa hankinnoissaan. [Timo Heinonen: Oikein!]

14.16 Janne Sankelo kok: Arvoisa puhemies! Talousvaliokunta tosiaan kävi Hansel-asiasta hyvän asiantuntijakuulemisen, jossa ehdotettu sääntelyn ajantasaistaminen sai tukea. Tosin siinä nähtiin myös tiettyjä elementtejä, jotka eivät ole täysin ongelmattomia. Niitä asioita aikaisemmissa puheenvuoroissa jo sivuttiin.

Hanselin tehtävien osalta esimerkiksi asiantuntijapalveluissa on paljon sellaisia kokonaisuuksia, joita tarjoavat myös yksityisesti toimivat asianajo- ja konsulttitoimistot. Talousvaliokunta pitikin ongelmallisena, että julkishallinnon toimija, joka saa lakiin perustuen tietoa markkinoiden toiminnasta, harjoittaa varsin samanlaista toimintaa kuin mitä markkinoilla yksityiset elinkeinonharjoittajatkin. Tämä koskee siis erityisesti hankinta-asiantuntijapalveluja.

Talousvaliokunta totesi myös, että jännitteisyys Hanselin aseman ja yksityisten toimijoiden oikeusaseman välille tulee osaltaan myös siitä, että Hansel ei siitä säädetyn lain mukaan saa tuottaa voittoa. Tämä merkitsee joko palvelun hinnoittelua kustannusvastaavuusperiaatteella, mikä on omiaan luomaan markkinahäiriön, tai sitä, että laskennallinen, palveluiden hintaan lisättävä kate käytetään Hanselin muuhun toimintaan. Hanselin toiminnan mahdollisesti aiheuttama markkinahäiriö onkin minimoitavissa sillä, että sen tehtäviä tulee tulkita mahdollisimman suppeasti erityisesti hankintoja koskevien asiantuntijapalvelujen osalta. Käsillä olevalla lainsäädännöllä Hanselin toiminta kuitenkin laajenee.

Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston tulee seurata toiminnan vaikutuksia ja tehdä tarvittavat muutokset, jos niihin on tarvetta.

Arvoisa puhemies! Myös yrittäjäjärjestöissä on kannettu huolta Hanselin kilpailuttamien kokonaisuuksien laajuudesta. Tämä huoli on esitetty aivan lähiaikoinakin — vaikka kirjallisia kysymyksiä on tehty käsittääkseni jo viime syksynä. Hankintalaki on kuitenkin tässä asiassa selkeä. Sen tavoitteeksi on kirjattu, että hankinnat on toteutettava tarkoitukseenmukaisina kokonaisuuksina. Hankinnat on pyrittävä järjestämään siten, että pienet ja keskisuuret yritykset ja muut yhteisöt pääsevät tasapuolisesti muiden tarjoajien kanssa osallistumaan tarjouskilpailuihin. EU-hankinnoista säädetään, että mikäli hankintaa ei jaeta osiin, siitä on esitettävä perusteet. Hanselin onkin yhteiskunnallisesti merkittävänä toimijana näytettävä esimerkkiä hankintalain toteuttamisessa.

Arvoisa puhemies! On siis tärkeää turvata pk-yrittäjien mahdollisuudet osallistua kilpailuihin esimerkiksi jakamalla isot kilpailutukset pienempiin osiin. Julkisissa hankinnoissa-kin pitää toimia reiluilla markkinoilla, joilla erikokoiset yritykset voivat toimia. Se turvaa työllisyyttä ja julkisen sektorin edulliset hinnat, mikä on tietenkin meidän kaikkien etu.

14.20 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa puhemies! Todellakin meillä on käsittelyssä Hansel-lainsäädäntö. Eli viime kaudellahan oli kaksi julkisiin hankintoihin liittyvää lainsäädäntökokonaisuutta. Toinen oli Hanselin ja kuntahankintojen yhdistyminen ja toinen oli hankintalain uudistus. Tämä on iso asia. Todellakin nämä julkiset hankinnat ovat 35 miljardia vuodessa, ja niihin nämä lainsäädäntökohdat puuttuvat.

Nyt käsittelyssä oleva lainsäädäntö on juurikin tämän Hanselin se toinen vaihe, eli tästä Hanselistä tehdään tällä hetkellä myös viranomainen, joka voi kerätä tietoa. Se jäi vähän

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

viime kaudella meillä tuolla talousvaliokunnassa pöydälle, kun siinä oli muutamia selvitetäviä kohtia, ja nyt on saatu se päätökseen. Todellakin tämä oli talousvaliokunnan yksimielinen mietintöesitys. Mutta tässä on duubioita, kuten edellisestä puheenvuorosta on esille tullut.

Nyt tehdään isompaa hankintayksikköä. Kuinka se sitten toimii tässä kentässä, missä juuri viime kaudella teimme uuden hankintalain: eli sen, että hankintoja voidaan pilkkoa, niissä voidaan katsoa alueellinen työllisyys, niissä voidaan katsoa ympäristötekijät, niissä voidaan katsoa innovaatiot ja niin edelleen? Voidaan neuvotella muun muassa hankintarenkaiden kanssa etukäteen. Esimerkiksi ruokahankinnoista voidaan katsoa, onko siellä lähialueilla saatavissa kausituotteita paikallisiin oppilaitoksiin, kouluihin tai hoitolaitoksiin.

Mutta kuinka se nyt toteutuu tämän uuden hankintalain puitteissa? Sehän yksi ongelma tässä taustalla on, että näissä julkisissa hankkeissa kunnat eivät ole ottaneet käyttöönsä uutta hankintalakia täysimääräisesti. Eli meidän pitää valistaa kuntia: ottakaa se ja sen kaikki mahdollisuudet käyttöön. Täytyy myöntää, että yrittäjäjärjestöilläkin on tällä hetkellä hankke, joka neuvoo pienyrittäjiä mutta myös kuntia siinä suhteessa, että päästään tekemään näitä niin sanottuja hankintoja myös lähialueella.

Yksi ongelma tässä varmaan on se, että meidän virkamiehet ovat vähän arkoja tekemään päätöksiä, koska näistä hankintalain esityksistä on tehty valituksia, eivätkä uskalla tehdä uusilla periaatteilla näitä päätöksiä. Eli meidän pitää myös rohkaista näitä virkamiehiä tekemään uuden hankintalain mukaisia päätöksiä, missä on nämä asiat huomioitu, ei pelkkä euro, vaan myös nämä useat tekijät, ja varsinkin innovaatio-osio, joka viimeisessä hankintalaissa tuli esille.

Tässä asiassa Hanselin viimeaikaisista hankinnoista on toki myös keskustassa osaltaan oltu huolissaan. Meidän taloustiimimme teki viime viikolla siitä kanssa kannanoton. Toivomme, että Hanselin hankinnat eivät menisi näin isoiksi yksiköiksi, isoiksi hankinnoiksi, mitä on, ja tulisi olla myös se pk-sektorin mahdollisuus tulla niihin hankintoihin mukaan. Tietenkin ymmärretään hankintojen laaja-alaisuus ja neuvontakenttäkin, mutta kuten tässä talousvaliokunnankin päätöksessä kerrotaan ja sanotaan — mitä tässä edustajatkin aikaisemmin esille ottivat — eli minkälaiseen markkinaan esimerkiksi Hansel tulee tässä neuvontakentässä, tämä on vähän ristiriidassa, kun neuvotaan, ollaan viranomainen ja tehdään hankintoja. Kuinka me silloin näiden pienten kuntien ja isompienkin kuntien pieniä hankintoja saamme sovitettua?

Talousvaliokunta ottikin kantaa tässä muutamassakin kohtaa, että valtioneuvoston tulisi seurata asian etenemistä ja sitä, että tulee uuden hankintalain toteutus käytäntöön. Kyllä tässä omistajaohjauksella on tekemistä. Kaikkenansa uuden hankintalain osalta kyllä kuntien ja valtion pitäisi olla etunenässä viemässä sitä eteenpäin.

Nostan tässä vielä yhden tekijän. Todellakin 35 miljardia on tämä hankintasumma. Muun muassa julkiset lämmityshankinnat Senaatti-kiinteistön osalta menevät merkittävän isoihin yksiköihin, jolloin niihin eivät pienet hake- tai lämpöyrittäjät pääse mukaan. Ainoa mahdollisuus on tehdä konsortioita, joissa ollaan mukana. Ja varmaan näissä muissakin hankinnoissa tehdään konsortioita, mutta pääsevätkö niihin konsortioihin sitten pienet yritykset mukaan? Näen, että vahvasti ruuan mutta myös muiden julkishankintojen osalta, lämmönhankinnan osalta, tätä asiaa tulee seurata. Ja toivotaan, että Hanselista tulee se, mitä silloin alun perin tavoiteltiin: neuvova organisaatio ja kuntia ja julkisia yhteisöjä auttava organisaatio.

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

14.25 **Petri Honkonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tosiaan edellisellä vaalikaudella, kun tätä lakia uudesta Hanselista säädettiin, olin talousvaliokunnan jäsen, ja silloin nimenomaan kirjassimme mietintöön sen, että uuden Hanselin pitää puitehankinnoissaan ottaa myös pienet ja keskisuuret yritykset vahvasti mukaan. Jo silloin oli näitä huolia, että tästä voi tulla liian suuria yrityksiä suosiva, mutta tämä oli eduskunnan ja talousvaliokunnan tahto, ja se vahvasti mietintöön silloin kirjattiinkin.

Nyt, niin kuin tässä edellä kollegat ovat tuoneet puheenvuoroissaan esille, on ilmennyt, että Hansel ei ole toiminut sillä tavalla kuin mikä eduskunnan tahto on ollut. Tämä on todellakin ikävä tosiasia, ja nyt jotenkin vaikuttaa siltä, että tässä annettiin uudelle Hansel-yhtiölle tietynlainen tehtävä, mutta nyt kuitenkin ikään kuin häntä heiluttaa koiraa eikä lainsäätäjän tahtoa ole noudatettu. Erityisesti tämä elintarvikehankinta meni päinvastoin kuin mitä silloin talousvaliokunnassa toivottiin. Minulla on tässä Hilma-hakukuulutus, tai itse asiassa se jälki-ilmoitus, jossa Hansel julisti tämän elintarvikehankinnan hakuun, ja tässä todetaan, että ”hankinnasta muodostetaan puitejärjestely, johon valitaan yksi toimittaja”. Kokoluokka on 340 miljoonaa euroa eli siis meidän elintarvikeketjuamme ajatellen valtava hankinta, ja tässä olisi pitänyt ottaa pienet ja keskisuuret yritykset mukaan, mutta ei otettu. Kesko voitti tämän hankinnan ja kilpailutuksen.

Tämä on todella ikävä juttu, ja uskon kyllä, että tähän omistajaohjaus tarttuu ja jatkossa Hansel palaa sille uralle, mikä alun perin tahto oli, kun tätä yhtiötä luotiin, ja tekee jatkossa pienille ja keskisuurille yrityksille myönteisempää politiikkaa ja vie tätä asiaa eteenpäin, niin että myöskin paikalliset, pienemmät yritykset pääsevät mukaan. [Timo Heinonen pyytää vastauspuheenvuoroa]

Puhemies Matti Vanhanen: En tässä vaiheessa myönnä vielä vastauspuheenvuoroja. Tämä on valiokunnasta yksimielinen esitys, ja tässä on etukäteen pyydettyjä puheenvuoroja.

14.27 **Jari Koskela ps:** Arvoisa herra puhemies! Käsiteltävä asia oli meillä jo lokakuussa täällä lähetekeskustelussa, mutta moni asia on muuttunut sen jälkeen ja on ehkä syytä palata vielä esillä olevaan esitykseen.

Olemme juuri saaneet talousvaliokunnan mietinnön ja perustuslakivaliokunnan lausunnon, ja nyt esillä olevassa esityksessä Hansel Oy:n tehtäviä siis ajantasaistetaan niin, että yhtiö voi ylläpitää ja kehittää hankintasopimusten tekemisessä käytettävää sähköistä järjestelmää. Se on hyvä asia. Nykyinen Hilma-järjestelmä on jo teknisesti vanhentunut, ja sen uudistaminen on välttämätöntä. Mahdollinen kehitystyö tullaan toteuttamaan valtiovarainministeriön ja Hanselin sopimalla tavalla. Samoin esityksen mukaan Hansel voisi osallistua julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetussa laissa tarkoitettuun kansainvälisten yhteishankintojen toteuttamiseen. Kuten esityksessä huomioidaan, pitää miettiä tarkkaan, mihinkä tuotteisiin ja palveluihin kansainvälinen yhteistyö soveltuu. Useiden eurooppalaisten yhteishankintayksiköiden toiminta kohdistuu valtion keskushallintoviranomaisten lisäksi aluehallintoviranomaisiin sekä kuntiin. Uskon, että tämä kohta tulee varmasti meille tuottamaan vielä päänvaivaa tulevaisuudessa.

Talousvaliokunnan huomio, missä se pitää kilpailuneutraliteetin kannalta ongelmallisenä sitä, että julkishallinnon toimija, joka saa lakiin perustuen tietoa markkinoiden toiminnasta, harjoittaa samanlaista toimintaa kuin mitä markkinoilla yksityiset elinkeinonharjoittajatkin, on oikeansuuntainen. Tämä koskee erityisesti hankinta-asiantuntijapalveluita. Ta-

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

lousvaliokunta pitää tärkeänä, että valtioneuvosto seuraa tarkoin Hanselin toiminnan vaikutusta asiantuntijapalveluiden markkinoihin ja ryhtyy tarvittaviin toimiin, jos asiantuntijapalveluiden markkina näyttää häiriintyvän.

Talousvaliokunta toteaa myös, että yhteishankintayksikön suurin vahvuus, hankintojen kokoaminen suuriksi kokonaisuuksiksi, on samalla sen heikkous. Hankintojen kerääminen suuriksi kokonaisuuksiksi on myös omiaan suosimaan suuria palveluntarjoajia uuden hankintalainsäädännön jakamisvelvoitteista huolimatta. Julkisuudessakin ollut Hanselin kilpailutus liittyen puhtaanapidon tarvikkeiden kilpailuttamiseen on yksi tällainen ikävä esimerkki. Samaan kilpailutukseen on mukaan mahduttettu niin puhdistusaineet, jätesäkit, siivousliinat, saippuat, käsipyyhkeet, hiustenhoitoaineet, kuljetukset, luudat ynnä muut, ynnä muut. Hankinnassa on siis mukana 150 hankintayksikköä, ja toimittajia valitaan vain yksi. Yksistään tämä kilpailutus on 50 miljoonan arvoinen, ja tämän kokoluokan kilpailutuksiin yrityksiä valitettavasti ei löydy maastamme kuin korkeintaan kaksi tai kolme, ja nekin taitavat useasti olla ylikansallisia yrityksiä.

Kyseinen kilpailutus on vielä kesken, mutta jo nyt on tullut yli 140 huomautusta tai valitusta asiasta. Jos suuruuden ekonomia on hankintojen päätarkoitus ja hinta on ratkaiseva tekijä, meiltä katoaa maastamme lukematon määrä työpaikkoja. Toisekseen, koska me olemme halvimmalla saaneet parasta? En itse ainakaan tiedä, että olisi näin onnistuttu. Tässä on myöskin todellakin kysymys työllisyydestä ja työpaikoista. Jos työpaikat katoavat Suomesta, ne menevät sitten ylikansallisille firmoille ja yritykset vievät voitot mensesään. Hankintalasta tiedämme täällä salissa varmasti ihan jokainen, että se, joka kilpailuttaa, voi myös pitkälti lain sallimissa rajoissa määritellä kilpailutuksen. Useat kilpailutukset voidaan paloitella pienempiin osiin, millä varmistetaan laissakin määritelty tasa-arvoisuus kilpailutuksessa kaikenkokoisille yrityksille.

Arvoisa herra puhemies! Me perussuomalaiset haluamme, että suomalaiset yritykset ja yhteisöt pärjäävät kilpailutuksissa. Me perussuomalaiset haluamme, että työpaikat ja veromarkat jäävät Suomeen ja myös että suomalaiset yrittäjät voittavat kilpailutukset aina, kun se vain lakiemme mukaan on mahdollista. Julkisten hankintojen rooli on yhteiskunnallisesti merkittävä: niillä voidaan edistää niin ekologisia, sosiaalisia kuin taloudellisiakin tavoitteita. Hankintojen kehittäminen edellyttää vakaata tietopohjaa. Tiedon kerääminen ja julkaiseminen edistävät myös julkisen sektorin avoimuutta. Hansel vakuuttaa mainoskampanjoissaan, että kilpailuttaa mahdollisimman hyvillä sopimusehdoilla hinta- ja laatutekijät huomioon ottaen — en tiedä sitten, onko siinä kotimaisuus mukana millään lailla. Suomen Yrittäjät taas painottaa, että hankintalaki ja terve järki sanovat, että hankinnoissa tulee aina huomioida myös pk-yritysten osallistumismahdollisuudet. [Toimi Kankaanniemi: Näin pitää olla!] Suomessa yritykset ovat pieniä, kuten tiedämme, ja tässä salissa toivonkin, että kaikki tuemme yrittäjiä ja yrittäjyyttä Suomessa.

Arvoisa puhemies! Ottaen huomioon edellä kuvattu ja se, että nyt käsillä olevalla lainsäädännöllä Hanselin toiminta tulee laajenemaan, toivon mukaan se sitten myöskin tulee kehittymään, toivon, että valtioneuvoston tuleekin seurata Hanselin toiminnan vaikutuksia erityisen tarkoin ja valmistella nyt ja tarvittaessa myös myöhemmin lainsäädäntöön tarvittavat muutokset.

14.32 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Täällä on jo useassa puheenvuorossa kiinnitetty huomiota Hansel Oy:n epätyydyttäviin kilpailuttamiskäytäntöihin, jotka eivät tee oikeutta pienille ja keskisuurille yrityksille. Hanselin ja KL-Kuntahankintojen fuusioi-

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

tumisen mahdollistanut lainmuutos toteutettiin viime vaalikauden lopulla. Fuusion tärkein tavoite oli tehostaa julkisen sektorin hankintaosaamista ja parantaa kustannustehokkuutta. Tämä ei kuitenkaan saa tapahtua heikentämällä pienten ja keskisuurten yritysten asemaa.

Hankintojen toteuttaminen suurissa kokonaisuuksissa heikentää suomalaisten pk-yritysten mahdollisuuksia osallistua kilpailutuksiin. On siksi tärkeää kiinnittää erityistä huomiota siihen, että Hanselin toimintakulttuurissa huomioidaan viime vaalikaudella voimaan tulleen uuden hankintalain tavoite, jonka mukaan hankinnat on toteutettava tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina. Pk-yritysten tasavertaiset osallistumismahdollisuudet on turvattava. Viimeaikaisissa kilpailutuksissa tämä ei ole toteutunut. Hansel Oy:n on korjattava kilpailuttamiskäytäntöjään.

14.34 Peter Östman kd: Arvoisa puhemies! Aivan niin kuin perussuomalaisten edustaja Koponen huomautti, niin hän oli yhdessä kahden muun perussuomalaiskollegan kanssa jättänyt aiheesta kirjallisen kysymyksen syksyllä. Hyvä näin.

Vaikka me olemme kuulleet, mikä on talousvaliokunnan tahtotila tässä asiassa, silti toimitaan ilmeisesti eduskunnan tahtotilaa vastaan. Nimittäin vuoden alussa on noussut esiin ainakin kaksi esimerkkitapausta jättihankinnoista, ja nämä esimerkkitapaukset ovat aiheuttaneet huolta pk-yrityksissä ja myös täällä eduskunnassa, ja siksi jätin viime viikolla kahden muun kollegan kanssa kirjallisen kysymyksen samasta aiheesta kuin perussuomalaiset kollegat. Aivan niin kuin edustaja Heinonen totesi omassa, mainiossa puheenvuorossaan, valtion omistaman Hansel Oy:n on osoitettava esimerkkiä lain soveltamisessa ja eduskunnan tahdon noudattamisessa. Tästä on kyse.

Hankintalain tavoitteeksi on säädetty selkeästi, että hankinnat on pyrittävä järjestämään siten, että pk-yritykset pääsevät osallistumaan tarjouskilpailuun, mutta näitä esimerkkitapauksia, mihin on viitattu, ei ole jaettu osiin, vaan yhden toimittajan odotetaan hoitavan koko hankinta useille useille kymmenille kunnille sekä valtiolle. Kuulitte aivan oikein, siis valtion ja kuntien omistama hankintayksikkö toimii näin.

EU-hankintojen osalta laki selkeästi ohjaa jakamaan hankinnat osiin. Suomen Yrittäjien kokemuksen mukaan yhteishankintayksiköiden käyttö on johtanut hyvin usein siihen, että hankinnat toteutuvat niin suurina kokonaisuuksina, että pääasiallista tavoitetta eli kilpailua syntyy lähinnä suurempien toimijoiden kesken.

Arvoisat kollegat, tämä ei palvele Suomen pk-yrittäjäkenttää. Sen takia tästä on syytä käydä keskustelua myöskin omistajaohjausministerin kanssa. — Kiitos.

14.36 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin tästä yrittäjänäkökulmasta ovat muun muassa edustajat Sankelo, Östman ja Heinonen käyttäneet erinomaiset puheenvuorot. Tämä yrittäjänäkökulma on syytä pitää aina mukana.

Hankinnoista hieman laajemmin toinen näkökulma, joka koskee Valtiontalouden tarkastusviraston vuosikertomusta: Virasto on keskittynyt tässä kertomuksessaan erityisesti cleantech-hankintoihin, ja on pakko todeta, että paljon on parantamisen varaa senkin osalta. Viime hallituskaudellahan meillä oli kunnianhimoiset tavoitteet cleantechin osalta, mutta ne eivät tämän kertomuksen mukaan ole valitettavasti aivan toteutuneet, ja kehittämisenvaraa on paljon. On sanottu aivan oikein täällä, että 35 miljardia euroa ovat julkiset hankinnat kokonaisuudessaan ja kunnat kattavat siitä kaksi kolmasosaa. Miksi nämä cleantech-hankinnat eivät sitten oikein tahdo vetää kuntien puolella, niin siellä on muun muassa semmoisia aivan perusteisiin meneviä ongelmia, kuten se, että ei ole yhtenäisiä kriteereitä

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

— ei tiedetä, mikä on kestävä hankintaa ja mikä on ympäristöystävällistä hankintaa, mikä on cleantech-hankintaa. Jos määritelmiä ei ole tehty, tilastointi ja kehittäminen on erittäin hankalaa. Tarvitaan ihan selvästi valtion ohjausta. Pelkät periaatepäätökset sinänsä eivät auta asiaa, koska ne eivät sido kuntia. Se todetaan myös tässä.

Yksi asia vielä: meillä on tällainenkin toimielin kuin KEINO eli kestävien ja innovatiivisten julkisten hankintojen osaamiskeskus, ja sen rahoitus on ymmärtääkseni loppumassa noin vuoden päästä, ja vahva tahto asiantuntijoiden kuulemisten perusteella tarkastusvaliokunnassa on, että jatkoa toivotaan.

14.38 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä, joka on talousvaliokunnasta yksimielisenä tullut, on sinällänsä kannatettavaa tämä sähköisten järjestelmien uusiminen ja sen kiirehtiminen, mutta niin kuin moni kollega, olisin puuttunut tähän eduskunnan tahtotilan toteuttamiseen tällä hetkellä tuossa Hanselin toiminnassa.

Viime kaudellahan eduskunnassa hankintalaki oli uudistuksen kohteena. Se perustui silloin siihen julkisten hankintojen direktiivin uudistukseen, ja näissä molemmissahan nimenomaisesti lähdettiin juuri siitä, että haluttiin tuoda nämä kriteerit esille, esimerkiksi sosiaaliset kriteerit hankinnoissa mahdollistaa, ja ehkä kaikkein se suurin ja tärkein uudistus oli niin sanottu kokonaisedullisuus eli se, että halvin hinta ei suinkaan ole se, millä tavalla näitä hankintoja tulee tehdä. Kokonaisuudessaan eduskunnassa haluttiin tuoda esille hankintaosaamisen parantamista julkisissa hankinnoissa, että niitä kriteerejä osataan asettaa sillä tavalla, että siinä voidaan huomioida paikalliset toimijat, voidaan huomioida pk-sektori, voidaan huomioida esimerkiksi maataloudessa lähituotanto.

Niin kuin täällä taisi joku, oliko edustaja Koskela, todeta tästä kotimaisuudesta, niin kotimaisuutta ei voi sillä tavalla ilmaista laittaa kriteeriksi, mutta esimerkiksi voidaan vaikkapa ruokahankinnoissa todeta tietty toimitusaika, kun perunoitten tulee sieltä maatilalta lähtien olla siellä koulun kattilassa, ja silloinhan se on aivan selvää, että puolalainen peruna ei enää kilpaile silloin kun nämä toimitusajat laitetaan tarpeeksi tiukiksi. [Pauli Kiuru: Tai hiilijalanjälki!] — Niin, täällä edustaja Kiuru auttaa ja toteaa, että hiilijalanjälki. — Se on juuri näin, että me pystymme sillä kriteereitten laittamisen osaamisella tekemään niin sanotusti kotimaisuutta edistäviä ja lähituotantoa edistäviä kriteerejä ja niitä hankintoja edistävää toimintaa.

Näihin tarjouspyyntöihin vielä: Eli se niin kuin eduskunnan tahtotila viime kaudella oli, näitten tarjouspyyntöjen koko tulee huomioida ja tulee myös pilkkoa, mutta sen verran kyllä nyt annan muistutusta täällä edellisen kauden hallituspuolueille keskustalle ja kokoomukselle, että viime kaudella talousvaliokunnassa olin varajäsenenä, ja nimenomaisesti siellä haluttiin jättää muutamiin kriteereihin alhaisemmat kilpailutushankintarajat, mutta jostain syystä silloiset hallituspuolueet eivät näitä halunneet laskea, ja ne olivat vielä sellaisia, että direktiivi olisi ne mahdollistanut, mutta me Suomessa laitoimme muutamia hankintarajoja korkeammaksi. Tämähän tarkoittaa silloin sitä, että pk-yritykset tippuvat näissä hankinnoissa pois, koska eivät pysty niin helposti vastaamaan näihin. Siinä mielessä täytyy kyllä todeta, että viime kaudella siellä oli allekirjoittaneenkin vastalause, jossa totesin näistä hankintarajoista ja siitä, että juuri matalammat hankintarajat palvelevat pk-yrityksiä. [Puhemies koputtaa] Että siinä mielessä vähän nyt korjataan kyllä niitä jälkiä, mitä viime kaudella on virheitä tehty.

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

14.41 **Pia Kauma kok:** Arvoisa puhemies! Itse olin talousvaliokunnan jäsenenä asiaa käsittelemässä, ja kuten täällä on useasti todettu, mietintö oli yksimielinen. Pääasiassahan tässä oli kysymys hankintasopimusten tekemisessä käytettävästä sähköisestä järjestelmästä, mutta toki otimme kantaa myöskin Hanselin toimintaan noin yleisesti ottaen. Kuten edustaja Pirttilahti aiemmin totesi, kysehän on todella suurista määristä: 35 miljardia vuositasolla on iso raha mille tahansa organisaatiolle käyttää hankintoihin.

Täällä myöskin edustaja Honkonen toi esiin yksittäisen tapauksen, jossa luku oli 340 miljoonaa yhden hankinnan kohdalla, ja se on kyllä kaikilla mittareilla mitattuna aivan liian suuri, jos mietitään muun muassa sitä, miten pk-yritykset voivat näihin osallistua. Täällä aika moni edustajista on myöskin kuntapäätäjää ja varmasti todennut, että erityisesti kuntatasolla suurin yksittäinen kysymys ja huolenaihe yrityksillä on se, miten pieniksi hankinnoiksi nämä suuret hankinnat pilkottaisiin, jotta ne voisivat siihen osallistua.

Mutta, arvoisa puhemies, nostaisin vielä esiin yhden kohdan, ja se on asiantuntijapalvelut. Nimittäin ne ovat sellaisia, että vastaavia palveluitahan tarjoavat myös yksityiset asiantuntija- ja konsulttitoimistot, ja Hanselilla on nyt tässä erilainen toiminta-asema kuin yksityisillä toimijoilla sitä kautta, että se saa markkinoiden toiminnasta tietoa, mitä muut eivät saa, ja tällä on vaikutuksensa tietysti kilpailuneutraliteettiin — ja ei pelkästään positiivisella tavalla, sillä sehän voi käyttää tätä tietoa hyväkseen hinnoittelussa joko niin, että hinnoittelee tuotteet ja palvelut niin, että ne vastaavat suoraan kustannuksia, jolloin sitten kate voidaan ehkä jättää laittamatta samalla tavalla kuin yksityisessä yrityksessä, tai sitten hinnoitella se niin, että kate, joka siitä sitten jää, voidaan käyttää Hanselin muihin toimintoihin, niiden muiden toimintojen tukemiseen, ja sekään ei vastaa kilpailuneutraliteetin tilannetta. Tämä on omiaan aiheuttamaan markkinahäiriön.

Erityisesti juuri tästä asiantuntijapalveluiden näkökulmasta laitoimme tähän mietintöön lauseen, jossa todetaan, että tätä toimintaa seurataan tarkoin ja ryhdytään tarvittaessa toimenpiteisiin, mikäli näitä markkinahäiriöitä erityisesti asiantuntijapalveluissa esiintyy.

14.44 **Arto Satonen kok:** Arvoisa puhemies! Täällä on käyty tästä asiasta jo erittäin hyvää keskustelua. Tässähän puhutaan sikäli asiasta kyllä, mutta osittain sen vierestä, kun keskustelu on laajentunut tähän Hanselin yleiseen asemaan ja siihen, millä tavalla se tätä kilpailua järjestää. Mutta se asia on kyllä juuri tällä hetkellä erittäin ajankohtainen, ja tuon tähän sellaisen näkökulman, joka on itse asiassa ollut aika vähän vielä esillä, että pelkään, että tämä maailma menee vähän niin, että kun nyt julkisen sektorin tilanne, niin kuntien kuin valtionkin rahoitusasema, on todella heikko, niin silloin on suuri houkutus ottaa niin sanotusti matalalla roikkuvat omenat, eli isompiin kilpailutuksiin menemällä ottaa lyhytaikaisia voittoja. Tämä houkutus on suuri, ja mitä siitä sitten seuraa pidemmän päälle?

Siitä seuraa se, että kun se seuraavan kerran kilpailutetaan, niin joko me olemme monopolitilanteessa tai ainakin oligopolitilanteessa, jolloin seuraava hankinta saattaa ollakin huomattavasti kalliimpi, kun tarjoajia ei enää niin paljon ole, tai se voi johtaa siihen, että jos sitten tämmöinen iso toimija, kun se isona kilpailuna järjestetään, voittaa sen, niin tämä yhtiö saattaa aliurakoida sen muille. Mutta silloin nämä pienet yhtiöt joutuvat aliurakoitsijan asemaan ihan turhaan sen sijaan, että tämä kilpailu olisi toteutettu niin kuin on sanottu tässä lain tavoitteessa, joka täällä on jo moneen kertaan mainittu, että hankinnat on toteutettava tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina.

Tietenkin kolmas potentiaalinen ongelma tässä asiassa on se, mitä tapahtuu näille pienille yrityksille. Kuinka monelle pienelle ja keskisuurelle yritykselle merkittävä osa liike-

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

vaihdosta tulee osittain näistä julkisista hankinnoista mutta ei suinkaan kokonaan, jolloin sillä saattaa olla vaikutuksia, kuten täällä viitattiin, työllisyyteen ja muuhun, että miten se sitten vaikuttaa kokonaisuutena meidän yhteiskunnan talouteen, koska tämä välillinen vaikutus saattaa olla huomattava. Meidän täytyy kuitenkin muistaa se, että ei ihan puolet mutta huomattava osa kaikesta rahasta, joka tässä yhteiskunnassa pyörii, pyörii tavalla tai toisella yhteiskunnan kautta, jolloin monille yrityksille merkittävä osa toimintaa on se, joka näitten julkisten hankintojen kautta tulee. Ja niin kuin täällä taisi edustaja Pirttilahti ja joku muukin sanoa, että on kaikkineen kyse 35 miljardista, mikä rahasumma tässä pyörii, niin ei ole todellakaan sama, millä tavalla se asia on hoidettu.

Annan kuitenkin tunnustusta talousvaliokunnalle tässä siltä osin, että tähän mietintöön loppuun oli kirjattu, että tätä asiaa tarkkaillaan ja tarvittaessa vaaditaan myös lakimuutoksia, ja tämä on myös se viesti, joka on erittäin tärkeää viedä omistajaohjauksesta vastaavalle ministerille.

14.47 Mikko Lundén ps: Arvoisa herra puhemies! Kuten on mainittu monta kertaa, julkisissa hankinnoissa liikkuu ainakin 35 miljardia euroa verorahoja. Tälle miljardien markkinalle on eri puolilla Suomea toimivien pk-yritysten päästävä tekemään kauppaa. On siis erittäin tärkeää, että kotimaiset pienet ja keskisuuret yritykset pääsevät kilpailemaan julkisista hankinnoista ja tekemään kauppaa julkisen sektorin kanssa.

Maakunnissa ja alueilla toimivilla yrityksillä on oltava mahdollisuus tarjota tavaroita ja palveluita kunnille ja valtiolle Hanselin tekemissä ostoissa. Parhaiten tämä onnistuu, kun hankinnat jaetaan osiin. Silloin pienelläkin yrityksellä on mahdollisuus ja kapasiteettia tarjota tavaroita ja palveluita julkiselle sektorille.

Hansel on valtion ja kuntien omistama yhtiö, joka on erittäin suuri toimija ja hankkija. Tämän vuoksi sen on myös näytettävä erityistä esimerkkiä siinä, että pienet yritykset pääsevät tekemään kauppaa julkisen sektorin kanssa. Esimerkiksi pienten yritysten pitää voida jättää osatarjous Hanselin toteuttamiin hankintoihin.

Kunnat ja maakunnat hyötyvät siitä, että hankkija — eli tässä tapauksessa Hansel — huomioi pk-yritykset. Usein yritykset työllistävät alueen ihmisiä ja pääsevät kasvamaan, kun ne saavat kaupan julkisen sektorin kanssa. Tämä vahvistaa kuntien taloutta ja elinvoimaa.

On hyvä, että talousvaliokunta edellyttää hallitusta seuraamaan Hanselin toiminnan vaikutuksia tarkoin. Talousvaliokunta toteaa — oikein — että hankintojen kerääminen suuriksi kokonaisuuksiksi on myös omiaan suosimaan suuria palveluntarjoajia. Keskeisintä on, että nämä nyt esillä olleet mammuttihankinnat jaettaisiin jatkossa osiin esimerkiksi tuoteryhmittäin ja alueellisesti.

Arvoisa herra puhemies! Hankintalain tavoitteeksi on selkeästi kirjoitettu, että pk-yritysten on päästävä kilpailemaan tasapuolisesti muiden tarjoajien kanssa. Laki myös ohjaa laittamaan isot, EU:n kynnyksarvot ylittävät hankinnat osiin. Lakia ja eduskunnan tahtoa on noudatettava kaikissa hankinnoissa. Valtion on omistajana ohjattava Hanselia niin, että Hansel huomioi pk-yritykset kaikissa hankinnoissaan. Hanselin on toteutettava hankintansa niin, että se ei sulje pois pieniä ja keskisuuria yrityksiä eri puolilla maata. — Kiitos.

14.49 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Ensin haluan kiittää edustaja Heinosta ystävällisistä sanoista ja kannustavasta puheenvuorosta tämän keskustelun alkuvaiheessa.

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

Nyt käsittelyssä oleva talousvaliokunnan mietintö Hanselia koskien on mielestäni toki ajankohtainen, ja erityisesti sen tekee ajankohtaiseksi tämä suuri viimeinen kilpailutus, joka oli mittaluokassaan valtava. Melkein voi sanoa, että kun Hansel on tätä tarjouspyyntöä tehnyt, niin varmasti jokainen Hanselin asiantuntija tiesi, että tähän eivät pienet yritykset lähde mukaan, ja tähän on ihan selkeästi hankintalain vastaisesti toimittu. Tarkoituksenmukaisella tavalla pitää tarjoukset pyytää, ja tässä on ollut vain yksi tarkoitus: saada yksi toimija valituksi ja kaikki muut markkinoilta pois. Tällaisina aikoina minun järkeeni ei millään mahdu, miksi julkisia, valtion ja kuntien, hankintoja tekevä yhtiö toimii näin yksisilmäisesti. Tätä on äärimmäisen vaikea ymmärtää. Tähän lyö samalla korville ruokaturvallisuutta. Esimerkiksi kun hankintoja tehdään, niin missä varmistetaan hankittavien raaka-aineiden laatu ja se, mistä ne tulevat? Sellaista seurantajärjestelmää, jossa kaikki pystyttäisiin tarkistamaan, ei ole. Millaista tavaraa tarjousten mukana liikkuu? Sitä ei tiedä kukaan.

Ja toinen asia, mikä ihmetyttää, kun elämme tällaista leviävien tautien aikaa: Minkä takia valtion ja kuntien hankintayhtiö toimii tällä tavalla? Tähän halvauttaa paikallisten toimijoiden kyvyn tuottaa tiettyjä tuotteita, koska kukaan ei varmasti niitä tuotteita toimita, kun tietää, että markkinoille ei enää pääse, ja kun tarjouspyynnöt menevät tällä tavalla. Elikkä korostan, arvoisa puhemies, että tarjouspyynnössähän tämä peli ratkaistaan — millä keinoin tarjouspyyntö tehdään. Tarjouspyyntö voidaan Hanselinkin toimesta tehdä sillä keinoin, että paikalliset, pienet yritykset ovat mukana, [Perussuomalaisten ryhmästä: Kyllä!] mutta se voidaan tehdä myös sillä tavalla, että yksikään ei pääse mukaan, ja tässä asiassa toimittiin viimeksi mainitulla tavalla. Elikkä tarjouspyyntö ratkaisee kaiken.

Muistan, että kotikunnassani Iloimantsissa aikanaan paikallinen kirjakauppa toimitti kirjat kouluihin, kun kävin lukiota ja niin sanottua yhteiskoulun oppikoulua, niin kuin silloin sanottiin, elikkä nykyistä yläastetta ja sitten lukiota. Kirjakauppias toimitti kirjat suoraan, jokainen oppilas sai omat kirjansa valmiina pakettina, ja se oli siinä. Sitten kun tämä kilpailutettiin, niin tällainen iso, Hanselin — tai mikä se organisaatio silloin olikaan — kilpailuttama yhtiö toimitti tämän samaisen kirjapaketin. Muistan sen perjantai-illan, kun olin illalla lenkillä. Vettä satoi syysiltana ihan mahdottomasti, mutta paikallinen kuljetusfirma toimitti sen ison kontin suoraan rekan nosturilla keskelle koulun pihamaata vesisateeseen. Minä juoksin välittömästi vahtimestarin luokse, jotta saatiin traktori paikalle ja etukuormaajalla siirrettyä tämä kyseinen kirjataakka katon alle, että se ei viikonlopun aikana ime itseään täyteen vettä. Elikkä voi sanoa, että tässä on oikein konkreettinen esimerkki siitä, miten kilpailutuksen ei pidä toimia ja miten asiakasta, tässä tapauksessa kuntalaista, kohdellaan.

Toivon, arvoisa puhemies, että eduskunta reagoi tähän jollakin tavalla. Ainakin seuraavia lainsäädäntöjä tehdessä mietinnöt pitää kirjoittaa aivan aukottomasti sillä tavalla, että tällaiseen menettelyyn ei Hansel pysty. Kilpailuttamisen tekeminen oikein, urakoiden ja tarjouspyyntöjen pilkkominen pieniin osiin, vaikka maakunnallisesti tai peräti kunnallisesti, olisi se oikea keino.

Tämä samainen ilmiöhän näkyy kahdella muullakin alueella ihan kirkkaan selkeänä. Arvoisa puhemies sallii kaksi rinnastusta. Toinen on se, että kun tieurakoita kilpailutetaan esimerkiksi alemmalla tieverkolla, niin siellä yksi iso yhtiö ottaa sen kilpailutuksen haltuunsa tekemällä tarjouksen, kun tarjouspyyntö on tehty niin, että pienet eivät pysty tarjoamaan. Sen jälkeen kyseinen yhtiö pistää suurin piirtein 10 prosenttia siitä tarjoussummasta taseeseensa rahaa, ja 90 prosentilla hoidetaan teitä, ja taso on sitten mitä sattuu. Aivan käsittä-

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

mätöntä toimintaa aikana, jolloin pitäisi kaikki pystyä hoitamaan paikallisesti. Olen tehnyt monta kertaa esityksiä siitä, miten asia tulisi hoitaa, mutta ei se mene valtion toimijalle millään lailla jakeluun.

Sama koskee montaa muutakin kilpailutusta, mitä valtio tekee. En lähde kaikkia luettelemaan. Otetaan nyt esimerkkinä vaikka tämä Senaatti-kiinteistöt, joka on onnistunut toiminnallaan tekemään sen, että maaseutukunnissa valtiotoimija maksaa jopa kolminkertaisista vuokraa verrattuna siihen, mikä paikallinen kunnan vuokrataso on. Onkohan siinä kilpailutus mennyt ihan oikein? Tai onkohan valtion toiminta mennyt veronmaksajan kannalta oikein? Ja tällaisen me täällä eduskunnassa kirkkain silmin hyväksymme. Kyllä joskus ottaa sapesta, mutta saahan se ottaakin. Se on henkilökohtainen ongelma.

Mutta joka tapauksessa, arvoisa puhemies, jos me tällaisia Hanselija ja Senaatti-kiinteistöjä tai joitakin muita tällaisia keskusjohtoisia organisaatioita tuemme jatkuvasti, niin otamme samalla valtavan riskin, joka nimenomaan koskee ruokaturvallisuutta ja toimitusvarmuutta — se koskee suomalaisten turvallisuutta äärimmäisen paljon. Esimerkiksi ruoan toimitukset: Kun iso toimittaja voittaa kilpailutuksen, niin mitä sitten saamme? Sitä ei kukaan tiedä. Vaan jos se tulisi paikalliselta toimittajalta, niin aivan varmasti laatu olisi huippuhyvää.

Tässäkään talossa ei viime aikoina ole puhuttu mistään muusta kuin hiilijalanjäljestä, hiilidioksidista — välillä tuntuu, että vähän liikaakin. Tällä keinoin kun tavaroita rahdataan ympäri maailman, niin mitenhän tuon hiilijalanjäljenkin käy? Jos joku arvoisa kansanedustaja minulle semmoisen laskelman esittää, että tämä nyt tehty kilpailutus tukee vahvaa suomalaista ilmastopolitiikkaa hyvin, niin sen mielelläni lukisin. Pahoin pelkään vain, että sitä tutkimusta ei minulle koskaan toimiteta, kun tämä nytkin käsillä oleva asia, Hanselin kilpailutus, on ilmastopolitiikan kannalta järkyttävä teko. Tavaraa rahdataan ympäri Suomea sieltä sun täältä. Varmaan osa tulee ulkomailtakin. Mitä ilmastopolitiikkaa se on? Ei mitään. Sanoisinko, että järkeä on käytetty, mutta turkasen vähän. [Jukka Mäkynen: Hyvä puhe!]

14.56 Eeva Kalli kesk: Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä oleva asia koskee siis tosiaan hankintayhtiö Hansel Oy:n tehtävien ajantasaistamista siten, että yhtiö voi ylläpitää ja kehittää hankintasopimusten tekemisessä käytettävää sähköistä järjestelmää. Esitys on kannatettava, ja kuten todettu moneen otteeseen, talousvaliokunnan mietintö asiasta on yksimielinen.

Tässä Hanselia koskevassa keskustelussa on kuitenkin jo useassa puheenvuorossa kiinnitetty huomiota seikkaan, johon itsekin nyt vielä haluan tarttua. Kyse on siis Hanselin toimintakulttuurista ja kilpailutusten käytännön toteutuksesta tavalla, jonka tulisi huomioida myös pienten ja keskisuurten yritysten mahdollisuudet osallistua kilpailutuksiin. Useat teistä ovat jo todenneet, että lainsäätäjän tahto ja hankintalain henki näiltä osin eivät aina ole täysin toteutuneet ja siksi tähän pitää nyt kiinnittää erityistä huomiota. Asiahan on merkittävä. Julkisten hankintojen volyyymi Suomessa on tosiaan kaikkineen vuositasolla noin 35 miljardia euroa, ja yksin Hanselin kilpailutusten arvo on reilusti toista miljardia euroa. Kyse on siis mittakaavaltaan huomattavasta asiasta, ja siksi pk-yritysten on voitava päästä mukaan kilpailutuksiin ja hankintojen toteutukseen.

Arvoisa puhemies! Haluan vielä talousvaliokunnan mietinnön mukaisesti todeta, että mietintö kiinnittää erityishuomiota Hanselin tarjoamiin asiantuntijapalveluihin, joita myös yksityiset konsultti- ja asiantuntijaorganisaatiot tarjoavat. Kuten edustaja Kauma aiemmin

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

totesi, tämä voi väärin toteutettuna aiheuttaa markkinahäiriöitä. Hanselin rooliin ja toiminnan laajuuteen tällaisessa liiketoiminnassa tulee siksi kiinnittää erityistä huomiota, jotta markkinoiden toiminta ei tätä kautta vääristy.

14.57 Sheikki Laakso ps: Arvoisa herra puhemies! Tällaisena vähän kokemattomana kansanedustajana en voi kuin ihmetellä, miten tällainen asia voi vielä keskusteluissa olla. Näitten tällaisten ongelmien olisi pitänyt minun mielestäni jäädä 70- tai 80-luvulle, viimeistään 90-luvulle. Me olemme nyt eläneet 2000-lukua jo 20 vuotta, ja meillä on siinä edelleen tällaiset problematiikat, että me emme saa kilpailutettua näitä oikein.

Tilanne on se, että ensinnäkään se, että se menee yhdelle toimijalle, ei takaa sitä, että sillä olisi edes halvin hinta, vaan aika usein sen johdosta se hinta vain kasvaa siitä, koska oikeita kilpailuita ei ole. Jos siellä on vaikka yksi tai kaksi tai kolme tarjoajaa, niin kyllä ne tasan tarkkaan tietävät sen, että sitä kilpailijaa ei ole ja on jopa saatettu joskus vähän sopia-kin, että ota sinä tuo, niin minä otan tämän.

Näissä isoissa hankinnoissa on vielä se problematiikka, mistä hyvin harvoin puhutaan, että mitä isompi on hankinta, sitä isompi on houkutus korruptioon. Siinä tapauksessa, kun ne menevät oikein valtaviksi, niin siihen korruptioon — ja jopa lahjontaakin on, tai sitä samaa asiaahan se on — on jo mahdollisuus, kun oikeasti lyö rahaa kiinni siihen hommaan, kun se on niin valtava se potti, mistä puhutaan.

Jos itse olisin millään tavalla hallituksessa mukana, niin minä kyllä aika paljon laittaisin tähän painetta. Etenkin jos siellä hallituksessa olisi omistajaohjausministeri meidän omasta ryhmästä, minä olisin varmaan siellä oven takana lähes päivittäin painamassa niskaan, että nyt pitää asialle jotain tehdä. Minä olen sitä mieltä, että niin kuin äsken edustaja Hoskonen puhui, kyllä siellä Hanselissa varmasti joka ikinen tietää, että tällaisia kilpailutuksia ei pitäisi edes tehdä. Ja minä olen sitä mieltä, että nyt omistajaohjausministerin olisi syytä lähteä tutkimaan tätä juttua kokonaisuudessaan ja peräänkuuluttamaan, että onko siellä edes oikeat ihmiset tällä hetkellä töissä, koska tilanne on se, että ei tällaisia kilpailutuksia oikeasti voida enää vuonna 2020 hyväksyä millään. Se on todella huonoa johtamista niin Hanselin päälliköiltä kuin meidän hallitukselta, ettei tällaisia asioita saada kuriin. — Kiitoksia.

15.00 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Olen hieman syyllinen tässä asiassa, en kuunnellut tarkkaan tätä keskustelua. Olen Kuntaliiton hallituksen jäsen ja Kuntaliiton hallituksen työvaliokunnan jäsen, ja se Kuntaliiton hallituksen työvaliokunta on Kuntaliitto Holding Oy:n hallitus, ja Kuntaliitto Holding Oy:n yksi osa oli KL-hankinnat Oy. Kuntaliitossa ilmeni, että tuo KL-hankinnat Oy on varsin pieni ja melko heikko toimija näillä markkinoilla, ja siksi lähdettiin etsimään sille vaihtoehtoista mallia, ja eteen tuli se, että yhdistyminen valtion yksin omistaman ja hallitseman Hansel Oy:n kanssa on vaihtoehto, jolla saadaan julkiselle sektorille vahva hankintayhtiö, joka sitten hoitaa sekä valtion että kuntien hankintoja. Kunnillehan on vapaaehtoista olla asiakkaana tässä, niin aikaisemmassa kuin nykyisessäkin, mutta monet kunnat ovat antaneet hankintansa tämän yhtiön hoidettavaksi.

Kun tuota yhdistymistä, Hanselin ja KL-hankintojen yhdistymistä, harkittiin, niin silloin meillä oli vahvasti keskustelussa se, että on vaara, että valtion Hanselin — kun se on paljon isompi ja vahvempi — vanha hankintapolitiikka kattaa jatkossa myös kuntapuolen hankinnat, eli kuntahankinnat jäävät sinne ikään kuin pienempään rooliin, ja nämä perin-

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

teiset valtion hankintaperiaatteet lyövät yli. Ja nyt olemme havainneet, että valitettavasti näin kävi. Siihen kyllä varauduttiin myös yhdistymissopimuksessa, ja uuden Hanselin hallituksessa on myös kolme jäsentä valtion puolelta ja kaksi Kuntaliiton esittämää jäsentä, ja he valvovat tietysti siellä kuntien etuja, sitä, että yhtiö ottaa huomioon kunnat.

On aika lailla erilaista hankkia valtiolle, jolla on vain harvoja suuria yksiköitä, ikään kuin Hanselin asiakkaana, kuin kunnille, joita on valtavan paljon. Ja näiden politiikkojen yhteensovittaminen ei todellakaan ollut ihan helppoa, ja näin siitä sitten on tullut eteen se tilanne, mikä täällä keskustelussa on ilmennyt, että hankinnat on mitoitettu aivan kohtuuttoman suuriksi, ja silloin on käynyt niin — niin kuin täällä esimerkiksi edustajat Koskela ja Koponen ja myös Lundén erinomaisesti toivat esille — että pk-yritykset, pienet yritykset, paikalliset toimijat ovat jääneet kokonaan nuolemaan näppejään. Tämä ei ole missään tapauksessa hyväksyttävä tilanne. Kun tästä tuli tietoa tässä jokin aika sitten, niin Kuntaliiton hallituksessa puutuimme siihen välittömästi, ja sieltä annettiin Kuntaliiton edustajille Hanselin hallituksessa toimintaohje, ja odotan, että valtion puolelta myös omistajaohjauksesta vastaava ministeri toimii valtion osalta omistajaohjauksessa samalla tavalla, eli selkeät rajat sille, miten toimitaan, ja ennen kaikkea, että toimitaan lain ja eduskunnan osoittaman tahdon mukaisesti. Tästä on poikettu.

Lähden siitä, että nyt tilanne on korjaantumassa, mutta todellakin, arvoisa ministeri, jos nyt kuulee tämän tai yleensä on tätä keskustelua seuraamassa jotenkin, niin tämä asia on otettava vakavasti. Yrittäjät ovat oikealla asialla, me olemme oikealla asialla. Edustaja Satonen kertoi tämän monopoli- tai oligarkki-... oligopolinäkökulman — nyt taisi mennä sanat sekaisin — ja ne ovat vakavia asioita ja kansantaloudellisesti todella merkittäviä asioita. Minä uskon, että viesti menee eteenpäin, ja omalta osaltani ainakin Kuntaliitossa tuon sen vielä uudelleen esille, että siellä asiaa seurataan, ja siihen myös puututaan, ettei näin pääse käymään. Toisaalta tiedämme sen paineen toiselta suunnalta, että kuntatalous on äärettömän suurissa vaikeuksissa. Kunnatkin mielellään etsivät säästöjä kaikkialta, ja yksi on tietysti hankintojen osalta, mutta onko tämä menettely järkevä, pitkäjänteinen ja paikallista elinvoimaisuutta vahvistava, mitä nyt on tapahtunut, niin näin ei varmaankaan ole, ja siksi muutosta, tarkennusta tarvitaan.

15.06 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puhemies! Tässä on käyty nyt hyvää keskustelua kaiken kaikkiaan hankinnoista, ja nyt tietysti laajennettu aika paljon noitten käsitteillä olevien kahden pykälän ulkopuolelle tätä keskustelua, mutta ihan aiheellisesti.

Minusta kumminkin edellisellä kaudella uudistettu hankintalaki mahdollistaa aika paljon myös asioita, jos asioita oikein halutaan kilpailuttaa ja tukea paikallisia toimijoita pilkkomalla hankintoja. Meillä on ongelma se, että meillä tehdään liian pitkiä hankintasopimuksia ja liian isoja hankintarenkaita kasataan. Tähän syyllistyvät kunnat ja maakunnat, ja samoin tietysti näissä vielä isommissa hankintarenkaissa. Edustaja Hoskonen aika hyvin kuvasi esimerkiksi kunnossapitosopimuksia, mitä tehdään tuolla kuntien ja maakuntien osalta, että käytännössähän niihin eivät pysty sitten pk-yrittäjät osallistumaan ollenkaan. Parhaimmillaan se urakoitsija, yksittäinen iso toimija, joka voittaa sen kilpailun, ottaa siitä 10—50 prosentin siivun päältä pois, ja sitten aliurakoitsijat ja muut toimijat sen hankinnan sisällä omalta osaltaan etsivät ja siellä sitten vedetään sitä narua tiukille.

Ymmärrän, että niin kuin julkisen talouden ja kuntien näkökulmasta nämä hankintamenettelyt ovat sinänsä aivan paikallaan, mutta kaiken kaikkiaan näillä hankintamenettelyillä on myös hirvittävä merkitys kansantalouden ja työllisyyden ja pk-yrittäjyyden osalta, ja se

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

on minusta nyt se ykköshuolenaihe. Jos meillä maakunnan ja alueen toimijat järjestään jäivät sitten näissä hankintakilpailuissa kakkoseksi tai eivät pysty tarjoamaan, niin se on tässä keskustelussa minusta se pääpointti ja isoin aihe.

Kyllä me tietysti pikkusen saamme peiliin katsoa itsekin, vaikka ne hankintamenettelyt ovat demokratian ulkopuolella jo nykyään. Ennenhän oli hankintalautakunnat ja muut, ja nythän käsitellään pelkästään jossain kaupunginhallituksessa sitten valituksia tai miten se missäkin kunnassa ja maakunnassa on järjestetty. Nämä hankinnat on tavallaan ulkoistettu demokratian ulkopuolelle. Onko se hyvä tai huono asia, niin siitä voi olla montakin mieltä ohjaamisen näkökulmasta.

Hyvää keskustelua, ja olen vähän samaa mieltä kuin Heinonen, vai kukahan sanoi, että kyllä tämä hankintalaki ehkä olisi jossain vaiheessa syytä tuoda näine ongelmineen vielä uudelleen tänne saliin keskusteluun ja tarkisteltavaksi.

15.08 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! Vielä äskeisen puheenvuoroni lisäksi haluan korostaa huoltovarmuuden merkitystä tällaisena aikana. Tällaisten kilpailutusten, joita tässä Hansel nyt on tehnyt, perusteluita en kyllä jaksa millään ymmärtää, vaikka laisassa on aivan selvästi sanottu — kuten edustaja Kiviranta omassa puheenvuorossaan nosti hyvin esille — tämä tarkoituksenmukaisuusperiaate, joka lakiin on kirjattu ja lain perusteluihin. Niin, katsokaapa, kun maailma menee kriisejä kohti, sillehän me emme näköjään nyt mahda mitään. Toivon mukaan sieltä nyt ei mitään vakavampaa tule, mutta tällaiset keskitetyt toimijat kun joutuvat vaikeuksiin, niin silloin koko maa on vaikeuksissa. Ja sitten, kun on kuitenkin sopimus tehty, niin sitä pitää noudattaa. Ja pitääkö niitä sitten ruveta jollakin kriisilainsäädännöllä tai jollakin muulla lainsäädännöllä purkamaan, kun sopimus-oikeuttahan, kun sopimus on tehty, on kunnioitettava, ja toimituksia ei tule. Mutta paikalliset pystyisivät sen toimituksen vaikka elintarvikkeissa toimittamaan kevyesti. Ei olisi mitään ongelmaa. Suomessa kuitenkin esimerkiksi maataloutta harjoitetaan vielä ympäri maata ja toimitukset kyllä pystytään järjestämään. Mutta tämä vain näiden järjestettävien järjestelyjen jälkeen ei ole mahdollista. Eli tämän huoltovarmuuden kannalta tätä asiaa pitää kyllä eduskunnan erittäin vakavasti harkita vielä ja mahdollisimman äkkiä uudestaan.

Toinen on sitten tämä ilmastopolitiikka. Kun täälläkin noita tavaroita ajelutetaan ympäri maailmaa, tuodaan mistä sattuu, niin aivan varmasti ilmastopolitiikan kannalta ei ole yhtäkään perustelua, miksi tämä olisi hyvä järjestelmä. Tässä ei ole minkään näköistä järkeä tässä hommassa.

Kolmantena sitten vielä tämä laatu, tavaroiden laatu. Ajetaan tavaraa milloin ja mistä sattuu. Osa jää varmaan varaston nurkkiin seisomaan, ja sitten viedään koululle lasten syötäväksi niitä ruokatarpeita. Onko tämäkään oikein?

Kyllä joskus niin pistää vihaksi, että en jaksa ymmärtää, miksi tällaisiin järjestelyihin on tässä maassa menty — monessa muussakin asiassa, esimerkiksi näissä teiasioissa. Ratkaisu on olemassa, se on halvempi, mutta sitä ei saa tehdä. Ja sitten kun menet jonnekin valtion virkamiehen luokse, sinulle lyödään paperi eteen, että tämä toimii tämä homma. Kun iskunvaimentimen remontinkin itse jouduin autooni tekemään, ei se minua harmittanut, mutta kyllä se vain piti tehdä. Mutta jos siihenkin asiaan on ratkaisu olemassa, ja se on halvempi, niin miksei sitä saa Suomen valtio tehdä? No, kun on tämä keskitetty hallintojärjestelmä, että kaikki päätetään täällä ja järkeä ei ole maakunnissa mitään muka. [Toimi Kankaanniemi: Brysselissähan pääsyy on! — Timo Heinonen: Jättäkää jo tämä hallitus!] — Edustaja Kankaanniemi on aivan oikeassa, Brysselissäkään ei viisaus asu. Se asuu, sitten

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

kun tiukka paikka tulee, paikallisissa ihmisissä, missä se on aina asunut ja asuu edelleen. [Timo Heinonen: Älkää olko pönkänä!] — Edustaja Heinonen toki tietää kaikki asiat paremmin kuin minä, [Timo Heinonen: En susista!] mutta minä olen iloinen, että minulla on noin lähellä hyvä, viisas neuvonantaja. Häneen voi aina turvautua, jos jotain ei tiedä. Saanko jatkaa? [Puhemies koputtaa] Teillä on oma puheenvuoro, sitten kun aika on.

Joka tapauksessa toivon, että eduskunta ottaa tämän asian vakavasti, olkoon kysymyksessä sitten huoltovarmuus, ilmastopolitiikka tai se, että tässä maassa pystyvät ihmiset järkevää politiikkaa harjoittamaan. Tämä, mitä nyt käsittelemme, on sen irvikuva.

15.12 Atte Harjanne vihr: Arvoisa puheenjohtaja! Kiitos kollegoille hyvistä nostoista ja puheenvuoroista tähän liittyen.

Itse hallituksen esitykseen liittyen: Talousvaliokunnan mietinnöstä käyvät minun nähdäkseni hyvin ilmi tähän esitykseen liittyvät tietyt huolet, ja tässäkin tapauksessa on tietysti syytä seurata, että lain henki sen toimeenpanossa säilyy. Ja kuten moni muukin on tuonut esille, on tärkeää, että meillä on aitoa kilpailua, ja on ihan ensiarvoisen tärkeää, että pk-yritykset voivat julkisiin hankintoihin täysipainoisesti osallistua ja heillä on siinä menestymisen edellytykset.

Noin yleisesti on hienoa, että tämä aihe herättää täällä näin paljon keskustelua. Julkiset hankinnat ovat merkittävää ja tärkeää vallankäyttöä. Toisaalta hyvin tehtynä ne tuottavat taloudellista tehokkuutta, kustannussäästöä meidän julkiselle sektorille. Se on hyvä arvo sinänsä. Toisaalta ne taas mahdollistavat yhteiskunnan laajemman kokonaisedun ajamisen esimerkiksi elinkeinorakenteen kehittämisen osalta tai ympäristönsuojelun, ilmastotavoitteiden tai huoltovarmuuden edistämisen kannalta. Näiden tasapainoilustahan tässä lopulta on usein kyse, kun julkisia hankintoja tehdään, ja sen takia on ensiarvoisen tärkeää tosiaan, että tässä on toisaalta lainsäädäntö kunnossa, toisaalta käytännöt.

Mitä tulee sitten tässä esiin nostettuihin yksityiskohtiin päästöpuolesta, niin edustaja Hoskoselle totean, että pääsääntöisesti hyödykkeiden tuottaminen aiheuttaa enemmän päästöjä kuin niiden kuljettaminen ja siksi on ensiarvoisen tärkeää miettiä, mitä, miten ja kuinka paljon kulutetaan. Toki myös se logistiikkapuoli pitää pitää siinä mielessä, mutta kannattaa aina pitää hyvä käry asioiden mittakaavasta.

15.13 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Tässä keskustelun aikana edustaja Koponen toi esille kirjallisen kysymyksen, joka osoitettiin jo eroamaan joutuneelle Antti Rinteen hallitukselle, ja silloin omistajaohjausministeri Sirpa Paatero oli siihen vastannut, ja se koski näitä Hanselin kilpailutuksia. Kyllä tuo vastaus oli kertakaikkisen ihmeellinen: annetaan vastaus, jossa sanotaan, että kaikki on hyvin. Nyt kun on kuunnellut täällä hallituspuolueidenkin edustajia lähes reunavasemmalta aina tänne vasemmistokeskustaan asti, niin kaikki ovat päivitelleet, että miten Hansel voi tällä tavalla toimia. Tuntuu, että kilpailutuksessa mennään nyt joka kerta vain sieltä, mistä on helpoin mennä. Siihen muuten tässä julkisessa keskustelussa tuntuu Hanselkin koko ajan vetoavan — erilaisiin resursseihin ja sen vaikeuksiin — ja unohtaa sen, että voisi ottaa myös muita asioita esille, vaikkapa tässä siivouskysymyksessä tuotteiden laadun, ekologisuuden, paikallisuuden, suomalaisuuden. Sellaisia arvoja voidaan monilla eri kriteereillä nostaa näihin kilpailutuksiin, jos halutaan.

Ja nyt tehdään 50 miljoonan jättikilpailutus, ja kyllä, edustaja Hoskonen, te olette keskustana tämän ison kilpailutuksen pönkänä, kun te annatte tälle hallitukselle, sen omista-

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

jaohjaukselle, tukenne ettekä puutu siihen. Samaan aikaan Hansel kilpailuttaa ruokaa, minä kuulimme tässä toisen keskustalaisen kansanedustajan esille tuomana, ja kun katsoimme, niin se kilpailutus on neljä vuotta — neljä vuotta tämä jättisuuri kilpailutus, ja hankinta menee yhdelle toimijalle. Ei sen ajan jälkeen, kuulkaa, niitä pieniä toimijoita enää ole siihen seuraavaan kilpailutukseen tulossa. Ja tällaisissa ruokakilpailutuksissa voidaan ottaa esimerkiksi päästöt, kuljetusten aiheuttamat päästöt, esille ja huolehtia siitä, että olisi myös vaikkapa lähiruokaa tarjolla näissä. Itse vielä ennen tämän hallituksen alkua uskoin, että keskusta on vahvasti tukemassa sitä, että turvataan lähiruokaa, paikallista tuotantoa, paikallista toimintaa. Nyt täytyy kysyä, arvoisa puhemies, kuka tätä Hanselin toimintaa siten kannattaa. Kannattaako sitä kukaan muu kuin omistajaohjauksesta tämän osalta vastaava ministeri, vai kannattaako sitä loppupelissä myös keskusta — teoissa mutta ei täällä salissa puheissa? Kysymys kuuluu, edustaja Hoskonen, miksi keskusta on tämän omistajaohjauksen nyt kuitannut ja antaa toteutua tämän ison 50 miljoonan kilpailutuksen näihin pesuaineisiin ja papereihin ja näihin ja vielä monin kerroin isomman ruokakilpailutuksen. Teillä olisi hallituksessa mahdollisuus tähän puuttua, [Puhemies koputtaa] sanoa omistajaohjaukselle, että näin ei käy, tai sitten lähteä pois tästä vasemmistohallituksesta.

15.17 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! Tulee väkisin mieleen muuan radio-ohjelma, jossa muuan viisas ihminen sanoi aina ohjelman alussa, että tulen antamaan tämän ohjelman aikana niitä neuvoja, joita ilman te ette tule pärjäämään. Edustaja Heinosen puheessa oli vähän samaa sävyä. Kiitän siitä huolimatta häntä hänen hyvistä neuvoistaan.

Mutta mitä tulee tähän kilpailutukseen ja lakien säätämiseen, niin kuten edustaja Kiviranta omassa puheenvuorossaan sanoi, hankintalaissa sanotaan nimenomaan, että kilpailutukset tulee järjestää tarkoituksenmukaisesti. Se on, totta vieköön, omistajaohjauksen asia sitten valvoa sitä, ja minä en sillä ministerinpaikalla ole istunut, niin että viaton minä siihen asiaan olen. Viestini olen kyllä sanonut, että tällaista keskittävää järjestelmää en ikinä hyväksy. Ja olkoon se tämä päivä tai tuleva päivä tai joku muu päivä, niin edelleenkin en hyväksy, koska tässä äsken mainitut tavoitteet — ilmastopolitiikka, ihmisten turvallisuus, miten saadaan tavarat toimitettua, huoltovarmuus, mikä taitaa laissakin olla mainittuna — täytyy saada toteutettua.

Mitä tulee edustaja Harjanteen mainitsemaan asiaan, että ei kuljetus paljoa tuo: Tämä on sitä kummallista ajattelumallia, jota varsinkin edustaja Harjanne on aika usein tuonut esille, että kyllä sitä tavaraa voidaan muualta maailmasta kuljettaa mutta kotimaista ei voi käyttää. Tämä näkyy energiapolitiikassa parhaiten, että puun ja turpeen seosta ei voida käyttää mutta vaihtoehtona aina on se ulkomainen kivihiili, maakaasu ja joku muu. Tällaista ajattelua minä en jaksa millään ymmärtää, että se muka palvelisi Suomea. Me olemme semmoiseen aikaan menossa, jolloin kansallisilla, omilla raaka-ainevaroilla pärjääminen on valtava rikkaus kansakunnalle. Mutta tässä talossa tehdään valtavasti töitä, että rikkauksia ei saisi käyttää. Ajammeko me sitten Vorkutasta Venäjältä kivihiiltä taikka otammeko maakaasua tai otammeko ulkomaisia elintarvikkeita kilpailutuksen takia Suomeen? On tehty päätöksiä jonkun raaka-aineen käytön lopettamisesta, mutta kannattaa miettiä sitä, mikä on realismia. Kun on kova pakkaspäivä eikä kotimaista energiaa ole saatavilla, niin se on sitten aina ulkomainen vaihtoehto. Aina. Muuta vaihtoehtoa meillä ei ole.

Toivoisin, että kun näitä asioita käsitellään, niin oltaisiin edes rehellisiä itsellemme, että tunnustamme ne reunaehdot, millä me pelaamme. Maailma on tänä päivänä menossa kriisiä kohti, sille me emme mahda mitään. Suomi on tehnyt kansainvälisessä politiikassa —

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

YK:ssa, EU:ssa, monessa muussa toimielimessä — ansiokasta työtä rauhan, turvallisuuden ja hyvinvoinnin lisäämiseksi koko maailmassa, mutta emme yksin siihen pysty vaikuttamaan. Aivan yhtä lailla kuin emme yksin pysty ratkaisemaan ilmastonmuutoksen kohta-
loa, vaikka moni tuntuu sitä yrittävän. Oman osamme olemme hoitaneet hyvin ja samalla linjalla jatkamme, mutta meillä on kotimaan asioiden hoito tässäkin asiassa mielestäni pik-
kusen retuperällä, ja siihen toivon kyllä ratkaisua hyvin äkkiä.

15.20 Jari Koskela ps: Arvoisa herra puhemies! On hyvin vaikea laittaa paremmaksi edustaja Hoskosen mielipiteitä. Allekirjoitan ne hyvin pitkälti. Tosin yhdessä asiassa hivenen olen eri mieltä.

Kun tuossa hetki sitten puhuttiin hinnasta, niin kyllä valitettavasti näissä kilpailutuksissa se hinta on nyt noussut aika määrääväksi tekijäksi. Tiedän, että monta kertaa me kunta-
päättäjät, jotka olemme olleet tekemässä näitä päätöksiä, olemme valinneet halvimman mukaan, ja sitten on käynyt niin kuin on käynyt, elikkä on hetken päästä huomattu, että toi-
mitukset eivät ole toimineetkaan niin kuin on sovittu tai joku siivousurakka ei ole laadul-
taan täyttänyt niitä kriteerejä, mitä siihen on asetettu. Silloin pitäisi hivenen katsoa pidem-
mälle ja tullaan tähän aiheeseen, mitä haluan nyt muutamalla sanalla avata: me emme hal-
litse kilpailutusta, valitettavasti, ja kuitenkin me tiedämme, että hankintalaki antaa sen
mahdollisuuden, että kilpailuttaja hyvin pitkälti määrittelee ne askeleet, missä mennään.

Edustaja Essayah’lle haluan sanoa, että totta kai ymmärrän sen, että suomalaisia ei saa
laittaa toisten maiden edelle. Tästä ei ollut kysymys, vaan nimenomaan sillä kilpailutuk-
sella voimme sen määritellä, tehdä, jakaa paloihin tai tietyillä edellytyksillä laittaa sen
semmoiseksi, että se todellakin toimii sillä alueella, missä elämme ja olemme.

Tähän Hanseliin vielä sen verran, että tuntuu, että siellä tosiaan tämä hinta on ollut se
määrävin tekijä ja halvin voittaa ja se iso volyymi, mitä siellä haetaan, ja kuten tuossa ai-
kaisemminkin tuli kysytyä, niin koska tosiaan olemme saaneet halvimalla parasta. Kyl-
lä meillä pitäisi olla rohkeutta ja taitoja tässäkin salissa, niin että me voisimme todellakin
tehdä sellaisia lakeja, joilla tätä maata vietäisiin eteenpäin eikä taaksepäin. Tämä iso kysy-
mys, mikä nyt nousee tässä uudessa esityksessä, on se, että nyt kun ruvetaan tekemään
EU:ssa näitä päätöksiä, niin se päätäntävalta katoaa meiltä täältä vielä entisestäänkin, eli
kun me olemme pystyneet tähän mennessä tekemään pienet asiat täällä, niin nyt tehdään
isoja, suuria kokonaisuuksia ja jossain muualla päätetään. Kyllä tässä todellakin nyt hu-
not ajat koittavat, jollei sitten tehdä uusia muutoksia tähän nyt esitettäväänkin. Siksi tuossa
omassa puheenvuorossani laitoinkin siihen loppuun, että pitää olla myöhemmin myös lain-
säädäntöön tarvittaviin muutoksiin voimavaraa täältä salista. Nyt tämän keskustelun perus-
teella, mitä tänään on käyty, huomaan, että suuri enemmistö on sen takana, että tämä on
meille huolestuttava asia tällaisenaan, jos se näin sitten nuijitaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Vielä edustaja al-Taee.

15.22 Hussein al-Taee sd: Arvoisa puhemies! Talousvaliokunnan ihmisenä olen myös-
kin tutustunut tähän Hanseliin ja Hanseliin liittyvään lainsäädäntöön, ja haluaisin lukea
Hanselin papereista muutaman asian, jotka vastaavat hyvin moneen tänään esitettyyn ky-
symykseen.

”Hanselin tarkoitus on palvella koko julkista sektoria. Se mahdollistaa entistä ammatti-
maisemmat ja tehokkaammat julkiset hankinnat. Näin paitsi säästetään ja saadaan parem-

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

pia tuotteita ja palveluja, voidaan myös käyttää hankintoja esimerkiksi päästöjen vähentämiseen ja työntekijöiden oikeuksien edistämiseen riskimaissa.” Tämä on yksi perustelu.

”Vastuullisiin hankintoihin panostamalla edistetään vastuullisten kotimaisten yritysten menestystä kilpailussa.” No miten tämä voidaan tehdä? Tässä papereissa lukee: ”Ymmärrämme yritysten huolen siitä, että uudistuksessa niiden mahdollisuudet osallistua kilpailutuksiin muuttuvat. Muutoksen tarkoitus on kuitenkin taata yrityksille paremmat mahdollisuudet osallistua kilpailutuksiin, kun esimerkiksi kunnilla on nyt siis mahdollista hyödyntää Hanselin ammattilaisia kilpailutuksissa. Myös Hanselilla on mahdollista jakaa kilpailutukset aina osiin, joko tuotekohtaisesti tai alueellisesti palvelen erilaisia alueita. Tällä saadaan mahdollisimman laajat pienten ja keskisuurten yritysten osallistumismahdollisuudet taattua.”

Sitten vielä: ”Valtiovarainministeriöllä ja Kuntaliitolla on käynnissä Hankinta-Suomi-toimenpideohjelma, jossa tavoitteena on lisätä julkisten hankintojen vaikuttavuutta. Siinä yhteydessä pyritään edistämään myös markkinoiden toimintaa ja kilpailutusten toteutusta, jolloin myös pienten ja keskisuurten yritysten näkökulmaa huomioidaan.” Siis tässä jälkimmäisessä mainitussa hankkeessa Suomen Yrittäjät ja monia yrityksiä on mukana.

Eli tässä edunvalvontaa tehdään, ja nämä kilpailutukseen liittyvät kysymykset on Hanselissa huomioitu, ja todennäköisesti säätövaraa on ja sitä tullaan tekemään. Joten ehkä tällainen Hanselin puolesta puhuminen olisi tässä kohtaa tärkeää ja ajankohtaista.

15.25 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puhemies! Niin kuin tuossa aiemmin totesin, niin nämä hankinnan ongelmathan meillä kaikilla ovat tiedossa, mutta ehkä tässä nyt sitten vähän liian mustaa kuvaa Hanselin roolista on rakennettu ja sillä edustaja al-Taeen puheenvuoro oli hyvä.

Luen täällä nyt sitten tästä paljon puhuttaneesta puhtaanapidon tarvikkeitten kilpailutuksesta: Käytännössä kaikki kilpailuun osallistuneet ovat suomalaisia pk-yrityksiä — lähinnä tähän salissa keskusteltuun mustaan kuvaan. Hanselin rooli on myös minusta se kehittäjän rooli ja tavallaan työnantajan rooli on tärkein. Tämä on kuntien ja sitten kuntayhtymien ja maakuntien asia, millä tavalla ja lähtevätkö ne sitten tähän yhtiöön mukaan. Sielähän tällä hetkellä on... — yritin löytää sitä omistajapohjaa, kaiken kaikkiaan prosentit ovat tiedossa, mutta keitä kaikkia siellä tällä hetkellä on, en löytänyt pikaisesti tuolta sivulta.

15.26 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Nyt en kyllä enää yhtään ole ihmeissäni siitä, että tämä hankintalakihomma on mennyt näin mönkään, jos äsken edustaja al-Tae luki paperista, mitä hienoja korulauseita on tehty, mikä on suunnitelma, ja kuitenkin tässä salissa on aivan selkeästi tullut selville se, että Hanselhan ei ole toiminut niin kuin se on kirjoitettu sinne paperiin, miten niitten pitäisi toimia. En nyt käsitä, miten Hanselin viimeaikaisia touhuja voi kukaan puolustella sillä, että kerrotaan, mitkä ovat tavoitteet. Kyllä minä ymmärrän, se on monessa muussakin asiassa, että tuijotetaan siihen, mitä kirjoitetaan paperille. Meillähän suunnitelma on jopa puolittaa meidän liikenteen päästöt kymmenessä vuodessa, ja me voimme kirjoittaa jotain sinne, mutta aivan eri asia on se, mitä me teemme ja miten me saamme sen asian maaliin. Nyt Hansel on kyllä tehnyt komean korukirjelmän, niin kuin kaikki muutkin tekevät aina, ihan oli asia mikä tahansa, mutta jos ei tehdä sitä asiaa niin kuin ollaan tavallansa itselle itse kehuttu tehtävän, niin sitähan me tässä kritisoimme, ja pakkohan tähän on puuttua, koska muutenhan tämä menee ihan kuralle, koska

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

näitä esimerkkejä on ihan tolkuttomia määriä. Me maksamme tällä hetkellä yhteiskunnan varoista monissa kilpailutuksissa jopa ylimääräistä.

Edustaja Hoskonen puhui tuossa aikaisemmin tienhoidosta, ja me maksamme siinä noin kymmenen prosentin ylimääräistä kustannusta koko ajan sen takia — varmaan Hoskonen tietää tilanteen, mutta voin vielä tarkentaa — että kun iso kilpailutus tehdään jollain tietyllä alueella vaikka aurauksesta ynnä muuta, niin se iso toimija, kuka voittaa sen, ottaa kymmenen prosentin siivun, ja sen homman tekevät ne, jotka eivät ole voineet edes tarjota sinne. Se on täysin järjetön asia, että se pienyrittäjä ei pääse edes tarjoamaan, kuka sitten kuitenkin tekee sen. En viitsi nimeltä mainita niitä firmoja, mitkä ne hommat aina voittavat ja sitten jakavat ne pienille, ja maksuehdot ovat oikeasti välillä kahta kolmea kuukautta. Elikkä niitten yrittäjien pitää hommata parhaimmillaan kolmeksi kuukaudeksi polttoaineet, palkat, kalusto, kaikki tällaiset, ennen kuin ne saavat ensimmäisen kerran laittaa edes laskua niistä. Varmasti oikeasti ne tekisivät kunnalle tai valtiolle ne hommat suoraan halvemmalla.

15.28 **Hussein al-Taee sd:** Arvoisa puhemies! On ensinnäkin otettava huomioon se, että edustaja Laakso ymmärtää näitä asioita ja hänen huolensa on aito. Se huoli perustuu sille, että jos todella meinataan säästää yhteiskunnan varoja, niin se tehdään myöskin oikein. Ja tämä on jaettu huoli. Uskon, että Hanselissa toteutetaan lakia niin kuin pitää, ja jos ei, niin siitä on aina seuraamukset. Tässä kohtaa myöskin paljon säätövaraa on ja opittavaa on, ja siksi koen, että tämä keskustelu tässä salissa on ollut varmasti hyvä viesti sinne Hanselin suuntaan ja myöskin ohjausministerin suuntaan, ja tältä pohjalta on hyvä jatkaa ja pyrkiä toteuttamaan nämä korulauseissa luetellut asiat oikein kaikkien meidän suomalaisten puolesta.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 47/2019 vp sisältyvien 1.-3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

4. Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus eduskunnalle puoluerahoituksen valvonnasta 2019

Kertomus K 4/2020 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään tarkastusvaliokuntaan.

Keskustelu

15.30 **Jouni Ovaska kesk:** Arvoisa puhemies! Nostan esiin saman asian kuin viime keväänä, kun käsiteltiin edellisen vuoden kertomusta puoluerahoituksen valvonnasta. Tässä nostetaan nämä avustusehdot ja puoluelaki ja miten ne pitäisi kytkeä entisestään entistä tiiviimmin toisiinsa — esimerkiksi juuri se, miten avustuksia siirretään osakeyhtiöille ja

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

mikä merkitys niillä on sitten vastaavasti yritystukien ja arvonnisäverotuksen näkökulmasta.

Täällä todetaan myöskin, että tulkinnanvaraisissa tilanteissa on suositeltavaa, että avustuksiin osakeyhtiöille ja säätiöille ei käytettäisi valtionavustusta vaan puolueen muuta rahoitusta. Meillä siis on tilanteita, että puolueet toimivat eri tavalla, ja siellä saattaa silloin jäädä myöskin peittoon se, mistä raha on tullut ja mihin se on käytetty. Eli osa puolueista käyttää osakeyhtiöitä, järjestää puolueiden seminaareja tai muita tilaisuuksia, toisilla tätä pyritetään täysin puolueiden kautta. Myöskin tässä vielä todetaan se, että tarkastusviraston näkemyksen mukaan valtionavustuspäätöksen terminologiaa tulee selkiyttää, jotta avustuksen käyttäminen ja osoittaminen edelleen ymmärretään yksiselitteisesti ja jotta valtionavustustilitykset olisivat vertailukelpoisia. Eli meillä on siellä käytännössä ja ilmoitusvelvollisuudessa parannettavaa.

Minä itse uskon, että kyse on siitä, että ei välttämättä aina edes tiedetä ja ehkä nähdä sitä, minkälainen sen ilmoituksen pitäisi olla, eli siinä pitää parantaa, koska kyllähän ennen kaikkea tällä avoimuudella parannetaan ihmisten luottamusta osaltaan demokratiaan ja päätöksentekoon. Suomessahan puoluetuki ja tämä koko järjestelmä on siltä osin avoin ja edistysellinen verrattuna moneen muuhun valtioon, että meillä tiedetään pääsääntöisesti, mistä rahat tulevat ja kuinka ne käytetään. Silloin myöskin tämä demokratianäkökulma korostuu, kun voidaan jäljittää, mistä nämä rahat ovat tulleet ja mihin ne on käytetty.

Harppauksia tässä lainsäädännössä on otettu, mutta paljon on myöskin edelleenkin tehtävää. Nyt tuli hyvä uutinen muutama viikko sitten oikeusministeriöstä, että on nimetty parlamentaarinen työryhmä, jonka tarkoituksena on selvittää vaalilain, puoluelain ja vaalirahoituslain sekä tarvittaessa muuta poliittista toimintaa koskevan lainsäädännön kehittämistarpeet ja sitä kautta tehdä tarpeelliset muutosehdotukset. Toivottavasti sieltä löytyy nyt sellaisia ratkaisuja näihin kysymyksiin, joita tässä kertomuksessa nostetaan esiin.

Haluan vielä tähän loppuun, arvoisa puhemies, korostaa myöskin niin puoluelakia kuin puoluerahoitusta suhteessa vaalirahoituslakiin ja niiden yhteyksiä. Tulen tänään jättämään lakialoitteen siitä, että ehdokkaan vaalirahoituksesta annettua lakia muutettaisiin sillä tavalla, että ulkomaista tukea vaalikampanjaan ei enää voisi ottaa vastaan yksityishenkilöltä. Tämähän on noussut esiin myös tässä talossa, ja itse koen, että vaalirahoituksen läpinäkyvyys on keskeinen elementti mahdollisuudessa arvioida kansanedustajien riippumattomuutta, ja ennen kaikkea tämä riippumattomuus näinä aikoina korostuu suhteessa ulkovaltoihin. Esimerkiksi Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous on nostanut esille ulkomailta tapahtuvaa toisten maiden vaaleihin vaikuttamista. Ulkomaisista lähteistä saatu rahoitus vaaleissa on läpinäkyvyyden toteutumisen kannalta vakava kysymys ja ulkomaisen, yksityishenkilöiltä saadun rahoituksen alkuperän selvittäminen on vaikeaa. Eli toivon, että myöskin tämä lakialoite saa asiallisen käsittelyn ja oikeusministeriön työryhmä myös ottaa kantaa siihen, voitaisiinko lakia tältä osin muuttaa.

15.34 Riikka Slunga-Poutsalo ps: Arvoisa puhemies! Edellinen puhuja, edustaja Ovaska, on varmaan asian päällä vähän samoista lähtökohdista kuin minäkin, meillä on yhteistä historiaa tuolta puolue toiminnan parista.

Ensinnäkin on hyvä huomata, että valtion rahoittaman toiminnan avoimuus on ihan oleellinen kokonaisuus puoluerahoituksessa, ja siinä mielessä tämän kertomuksen käsitteleminen täällä on erittäin tärkeää. Viime aikoina on kuitenkin käyty keskustelua siitä, että puolue toiminta ylipäänsä on alkanut painottumaan enempi kohti mediatoimistoja, tule-

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

maan siitä poliittisesta roolista ulos, mutta kyllä se kohta painottuu vielä enempi taloushallinnon osaamiseen. Tässä kertomuksessa nostetaan esiin muun muassa ajantasailmoitukset ja niiden jättöajankohdat, tai niitten jättöajankohtien puutteet. En tahdo uskoa, että yhdelläkään puolueella kysymys olisi pahantahtoisuudesta tai siitä, että ei ole halua niitä ilmoitella, vaan ei ole kerta kaikkiaan resursseja hoitaa asiaa. Eli suuri huoli on myöskin näitten pienpuolueiden osalta, joilla niitä resursseja on vielä vähemmän kuin meillä eduskuntapuolueilla.

Myöskin nämä sopimukset puolueiden ja niiden kautta valtion tukea saavien osalta ovat kyllä sellainen asia, johonka tulisi kiinnittää huomiota. On omituinen tilanne, että puolueet, piirijärjestöt ja yhdistykset, jotka ovat kuitenkin stabiileja toimijoita vuodesta toiseen, tekevät vuosittain erilliset sopimukset. Piiri- ja paikallisyhdistykset toimivat hyvin pitkälle kuitenkin harrastepohjalta, ja siellä vaihtuu henkilöitä vuosittain ja muuta. Olisi hyvä miettiä sitä, voisiko puolue kattaa kokonaisuudessaan puoluepiirit ja -yhdistykset ja olla selkeästi sen valtiontuen saajan roolissa. Julkiset ilmoitukset tietenkin tulee tehdä niin kuin aina ennenkin.

Mutta tulisi vakavasti pohtia myös sitä, minkälaisia muutoksia puoluelakiin tarvitaan, juurikin sitä, mitä edustaja Ovaskakin nosti esille näistä avustuspäätöksissä olevista ristiriidoista, niitten ehdoissa olevista ristiriidoista verrattuna puoluelakiin. Tällaiset tulkinanvaraisuudet eivät vahvista sitä läpinäkyvyyttä, mitä tässä nyt haetaan: on tulkinnanvaraista se, voidaanko puoluelain mukaan antaa tukea yhdistyksille tai avustuspäätöksen mukaisesti säätiöille ja muille yhdistyksille. Eli tässä on kyllä ihan oikeasti nyt vihdoinkin ja viimein tehtävä asioille jotain. Ylipäänsä tällainen avoimuus on hieno asia — sanoo henkilö, joka on toiminut puoluesihteerinä puolueessa, jonka tilinpäätöksessä lukee ”hevosen kulu”. [Naurua] — Kiitos.

15.37 Joonas Könttä kesk: Arvoisa herra puheenjohtaja! Täytyy kiittää edellisiä kollegoita, jotka pitivät loistavat puheenvuorot ja herättivät myös mielenkiinnon noihin hevosen kuluihin — niihin pitää ehdottomasti perehtyä.

Puoluetuki kokonaisuudessaan on tietysti osa tätä meidän kansanvaltaa ja demokratiaa, ja siinä mielessä edustaja Ovaskan punnitu puheenvuoro, jossa erityisesti avoimuuteen laitettiin huomiota, oli tervetullut. Kansanvalta on niin vahva kuin millaisena me sitä täällä pystymme ylläpitämään, ja toisaalta niin avoin kuin millaisena kansanvallan toteuttajat sitä pitävät. Ja minusta se avoimuus on tässä kaiken a ja o.

Tämä työryhmä, joka pohtii nyt vaalilain, puoluelain ja vaalirahoituksen kokonaisuutta, on tärkeä, koska nämä nivoutuvat yhteen hyvin vahvasti, ja yhdyn kyllä edustaja Ovaskan näkemykseen, että meillä tulisi olla resilienssiä myös ulkopuoliseen vaikuttamiseen, vieraan valtion vaikuttamiseen tai vaikkapa monikansallisen yhtiön vaikuttamiseen. Ja tämän vaalivaikuttamisen, jonka osana eittämättä myös vaalirahoitus on, tulee olla nykyistä paremmin valvottua, nykyistä avoimempaa, ja meillä tulisi olla mahdollisuus seurata, mistä rahavirrat tulevat paitsi puolueelle myös kansanedustajille ja paikallispoliitikoille.

Nimenomaan kysymys on lopulta siitä, kuinka kansanvaltaa toteutetaan, kuinka sitä valvotaan, ja olen kyllä tyytyväinen, että täällä todelliset asiantuntijat äsken pitivät loistavat, punnitut puheenvuorot. Ja täytyy sanoa, että tuo edustaja Ovaskan lakialoite on kyllä niin loistava, että sen taidan tässä vielä allekirjoittaa.

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

15.39 **Jouni Ovaska kesk:** Kiitos, edustaja Könttä, tuesta. Samalla esitän tukeni edustaja Slunga-Poutsalon erittäin painokkaalle korostukselle tästä sopimusrumbasta, juuri että mitä tehdään puolue suhteessa piirit suhteessa muut. Onhan se sinänsä järjetöntä, että jatkuvasti sitten ikään kuin haitataan sitä perustoimintaa. Eli lähtökohtana pitää olla avoimuus, mutta näen myös, että sen jälkeen myös vaivattomuus ja helppous, että pystytään vaihtamaan näitä tietoja, myöskin tarkastusvirasto saa tiedot, pystytään tekemään sähköisiä ilmoituksia ja myöskin seuraamaan niitä. Ja se, mikä on nyt vaalienkin jälkeen noussut esiin: millä tavalla saataisiin vielä parannettua sitä, että kun meillä on tarkastusvirasto, siten meillä on verottaja ja paljon muita, niin millä nämä tiedot, kun erilaisia arpajaisia ja muita esimerkiksi vaalien yhteydessä järjestetään, saataisiin helposti samoista paikoista ja samalla myöskin tiedotettua eteenpäin — koska on paljon eri viranomaisia, jotka näitä tarkastelevat — että ne ovat avoimia, mutta sitten, on se sitten ehdokas tai puolue, on aikamoisessa solmussa näitten erilaisten selvitysten kanssa. Sitä kokonaisuutta pitää myös ehkä selkeyttää.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin tarkastusvaliokuntaan.

5. Lakialoite laeiksi rikoslain 25 luvun ja avioliittolain 19 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 39/2019 vp Pia Kauma kok ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan. — Aloitteen ensimmäinen allekirjoittaja, edustaja Kauma.

Keskustelu

15.41 **Pia Kauma kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän lakialoitteen tarkoituksena on kriminalisoida pakkoavioliitot erillisillä rikoslain pykälillä sekä mahdollistaa pakkoavioliiton mitätöinti hakemuksesta.

Rikoslain 25 lukuun lisättäisiin kaksi uutta kohtaa. Niistä ensimmäinen kohta tarkoittaisi, että jos väkivallalla uhkaamalla, toiselta vapauden riistämällä, kohtuuttomalla painostuksella tai muulla lainvastaisella käyttäytymisellä pakottaisi toisen solmimaan avioliiton, siitä voisi saada vähintään 4 kuukautta ja enintään 6 vuotta vankeutta. Toisen kohdan mukaan kyse olisi houkuttelemisesta toiseen valtioon avioliittoon pakottamisen tarkoituksessa. Tästä taas voisi tulla tuomitukseksi sakkoon tai vankeuteen enintään 2 vuodeksi. Lisäksi avioliittolain 19 §:ään lisättäisiin uusi momentti, jonka mukaan avioliitto voitaisiin tuomita mitättömäksi hakemuksesta tilanteessa, jossa on kyse juuri edellä mainitusta avioliittoon pakottamisesta.

Arvoisa puhemies! Pakkoavioliitolla tarkoitetaan liittoa, johon vähintään toinen osapuoli ei ole antanut vapaata ja täyttä suostumustaan. Liitolla voidaan viitata myös esimerkiksi sellaiseen uskonnolliseen avioliittoon, jota ei ole laadittu Suomen lainsäädännön mukaisesti ja jota ei siten tunnusteta Suomessa viralliseksi avioliitoksi. Avioliittoon pakotta-

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

minen on määritelty ihmisoikeusloukkaukseksi useissa kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa, kuten YK:n naisten oikeuksien sopimuksessa ja Istanbulin sopimuksessa. Suomi ratifioi Istanbulin sopimuksen vuonna 2015.

Suomessa avioliittoon pakottaminen voi nykyisen lainsäädännön puitteissa tulla rangaistavaksi ihmiskauppana, törkeänä ihmiskauppana tai pakottamisena. Rangaistavaa on paitsi varsinainen pakottaminen, myös luovuttaminen, kuljettaminen, vastaanottaminen ja majoittaminen pakkoavioliittoon saattamistarkoituksessa.

Arvoisa puhemies! Nykyinen lainsäädäntö ei kuitenkaan, ikävä kyllä, riitä, koska ihmiskauppaa koskeva lainsäädäntömme ei tällä hetkellä kata kaikkia avioliittoon pakottamisen muotoja. Toinen keskeinen syy on se, että pakottaminen avioliittoon on nykytilanteessa asianomistajarikos eli on pakkoavioliiton uhrin vastuulla käynnistää rikosprosessi. Syytteen nostaminen edellyttää tällöin asianomistajan syytepyyntöä tai esimerkiksi sitä, että erittäin tärkeä yleinen etu vaatii syytteen nostamista. Haavoittuvassa asemassa olevalle pakkoavioliiton uhrille tämä voi olla mahdotonta, sillä kynnyksen ilmoittaa joutuneensa pakkoavioliiton uhriksi on korkea. Kynnyksen ilmoittaa nykyisellään pakkoavioliitosta on korkea myös siksi, ettei väkivallan uhrien suojeleminen ylipäättään Suomessa toteudu riittävän tehokkaasti, mistä Suomi on saanut huomautuksia kansainvälisiltä toimielimiltä. Erityisen huolestuttavaa on pystytään suojelemaan yhteisöllisen väkivallan, kuten kunniaväkiväkivallan, uhreja. Sekä tekijän rankaisemiseksi että uhrien tehokkaammaksi suojelemiseksi rikoslakia tuleekin täsmentää.

Arvoisa puhemies! Avioliittoon pakottaminen on jo nimenomaisesti kriminalisoitu monessa Euroopan maassa: Norjassa 2003, Itävallassa 2006, Belgiassa 2007, Tanskassa 2008, Saksassa 2011, Sveitsissä 2013 sekä Ruotsissa ja Isossa-Britanniassa 2014, kussakin tosin jossain määrin toisistaan poikkeavin lainsäädäntöteknisin ratkaisuin.

Suomessa tyyppillinen tilanne on, että maahanmuuttajataustainen tyttö naitetaan ulkomailla asuvan miehen kanssa. Tämä voi tapahtua esimerkiksi tytön vanhemman tai vanhempien alkuperäiseen kotimaahan suuntautuvalla lomamatkalla. On havaittu, että pakkoavioliiton taustalla saattaa olla esimerkiksi oleskeluluvan saaminen. Pahimmillaan kyse on ihmiskaupasta.

Pakkoavioliitot näkyvät yhä selvemmin viranomaisten ja kansalaisjärjestöjen työssä. Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän puolivuotiskatsauksesta viime vuodelta käy ilmi, että ensimmäisellä vuosipuoliskolla pakkoavioliittoon liittyvän ihmiskaupan uhreja oli tavattu 12. Tämä on luultavasti vain jäävuoren huippu, koska pakkoavioliitto on haasteellinen tunnistaa. Ihmiskaupan yleiset muodot voivat ilmetä muun rikostutkinnan ohessa, mutta pakkoavioliitto ei ilmene poliisille yleensä muuten kuin muiden toimijoiden ilmiantamana. Myös riittävän näytön saaminen on vaikeaa.

Arvoisa puhemies! Keväällä 2019 eduskunta kumosi avioliittolaista säännöksen, jonka mukaan oikeusministeriö on erityisestä syystä voinut myöntää alle 18-vuotiaalle luvan avioitua. Pakkoavioliittojen estämiseen tällä keinolla ei kuitenkaan ole riittävää vaikutusta, sillä useissa tapauksissa tytöt viedään saatettavaksi pakkoavioliittoon ulkomaille.

Pakkoavioliitto on sukupuolittunutta väkivaltaa, johon liittyy usein uhkaa ja painostusta, ja se koskee ennen kaikkea nuoria naisia ja tyttöjä, joskin se voi koskea myös poikia ja miehiä. Alhainen yhteiskunnallinen asema, suvun tai yhteisön painostus, väkivalta tai sen uhka sekä sosiaalisesti ja taloudellisesti riippuvainen asema ovat kaikki asioita, jotka voivat altistaa henkilön pakkoavioliitolle ja estää avioliitosta irtautumisen. Pakkoavioliitot voidaan näin nähdä yhtenä kunniaväkivallan muotona.

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

Pakottamalla solmitut avioliitot purkautuvat nykyainsäädännön mukaan avioeron kautta. Tähän tilanteeseen sovelletaan esimerkiksi omaisuuden jaon ja mahdollisten lasten oikeudellisen aseman suhteen avioeroihin liittyvää lainsäädäntöä, mutta pakkoavioliiton erityisen luonteen vuoksi ne tulee voida myös mitätöidä. Mahdollistamalla mitätöinnin valtio tunnustaisi, että avioliittoon pakotetun kohdalla on tapahtunut vääräys ja että hänen perusoikeuksiaan on loukattu. Mitätöinti tulee voida tehdä ilman kohtuutonta hallinnollista tai taloudellista taakkaa. Tämä on todettu muun muassa Euroopan neuvoston yleissopimuksen naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta, niin kutsutun Istanbulin sopimuksen artikloissa 32 ja 37. Pakkoavioliiton mitätöinnissä mahdollisten lasten etu tulee ottaa erityisesti huomioon. Esitetyn lain voimaan tultua mitätöintiin tulisi kuitenkin aikaraja. Mitätöintiä ei voisi viedä oikeuteen, kun avioliiton sopimisesta on kulunut enemmän kuin viisi vuotta. Tähän on otettu mallia Norjan lainsäädännöstä.

Arvoisa puhemies! Suomen perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen myös yksityisten toimijoiden välisissä suhteissa. Avioliittoon pakottaminen itsessään on määritelty ihmisoikeusloukkaukseksi useissa kansainvälisissä sopimuksissa, ja se loukkaa useita oikeudellisesti turvattuja oikeushyviä. Istanbulin sopimuksen kohteena on naisiin kohdistuva väkivalta, jonka muodoksi avioliittoon pakottaminen lukeutuu.

Istanbulin sopimuksen 5 artikla velvoittaa jäsenvaltioita pidättymään osallistumasta naisiin kohdistuviin väkivallantekoihin sekä varmistamaan, että näin tekevät myös niiden puolesta toimivat tahot. Samassa artiklassa asetetaan valtioille huolellisuusvelvoite turvata oikeuksien toteutuminen myös ei-valtiollisten toimijoiden välisissä suhteissa toteuttamalla tarvittavat lainsäädäntö- ja muut toimet.

Euroopan neuvoston sopimus naisiin kohdistuvan väkivallan estämiseksi velvoittaa Suomea ryhtymään toimenpiteisiin. Lainsäädännön selkeyttäminen pakkoavioliittojen kriminalisoinnin osalta viestisi, että Suomi ei hyväksy avioliittoon pakottamista. Tämä olisi samalla viesti yhteiskunnan arvoista yhteisöille, joissa naisia pakotetaan avioliittoihin. Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous on päätöslauselmassaan 2 233 vuonna 2018 kehottanut jäsenmaitaan kieltämään pakkoavioliitot.

Istanbulin sopimuksen täytäntöönpanoa valvova elin GREVIO on puolestaan syyskuussa 2019 julkaistussa arviointiraportissaan kehottanut Suomen viranomaisia sisällyttämään sovellettaviin säädöksiinsä mahdollisuuden mitätöidä, kumota tai purkaa pakottamalla solmittu avioliitto.

Arvoisa puhemies! Avioliittoon pakottamisen erillisellä kriminalisoinnilla Suomen valtio esittäisi yksiselitteisesti, että se ei hyväksy avioliittoon pakottamista. Lisäksi kriminalisointi antaisi pakkoavioliiton uhreille selkeän viestin siitä, että hän on rikoksen uhri.

15.50 Jaana Pelkonen kok: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kauma on tehnyt erittäin tärkeän lakialoitteen, mistä hänelle kiitos. Olen itsekkin tämän lakialoitteen allekirjoittanut. Esittelypuheenvuorossaan edustaja Kauma jo hyvin avasi kattavasti tätä asiaa. Naisten ja tyttöjen puuttuva itsemääräämisoikeus omasta kehostaan ja kohtalostaan on edelleen yksi maailmamme räikeimpiä epäkohtia. Ympäri maailmaa 12 miljoonaa tyttöä joutuu naimisiin alaikäisenä. Kuten jo edustaja Kauma totesi, aikaisemmin pakkoavioliitot on kriminalisoitu muun muassa Pohjoismaista Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa, ja myös Saksa ja Iso-Britannia ovat kieltäneet pakkoavioliitot. Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkival-

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

lan ehkäisemiseksi laadittu Istanbulin sopimus velvoittaa Suomea toimimaan samoin, ja nyt olisi korkea aika todellakin toimia.

15.50 Mia Laiho kok: Arvoisa herra puhemies! Avioliittoon pakottamisen kriminalisointi on perusteltua, ja kiitokset lakialoitteen tekijälle — tärkeä aloite. Aloitteessa ehdotetaan, että avioliittoon pakottaminen kriminalisoidaan. Avioliittoon pakottaminen on määritelty ihmisoikeusloukkaukseksi useissa kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa, ja myös lasten oikeuksien sopimuksessa sanotaan, että lasta on suojeltava kaikelta väkivallalta, välinpitämättömältä kohtelulta, hyväksikäytöltä ja seksuaaliselta hyväksikäytöltä. Suomessa tyypillisesti tyttö naitetaan ulkomailla asuvan miehen kanssa, ja sitten voidaan tulla Suomeen.

Viime kaudella edustaja Häkkänen ajoi ministerinä ansiokkaasti eduskunnassa läpi lakimuutoksen, jossa hän kumosi avioliittolaista säännöksen, jonka mukaan oikeusministeriö voi erityisestä syystä myöntää alle 18-vuotiaalle luvan avioitua. Tämä oli erittäin tärkeä muutos, ja tämä pakkoavioliiton kriminalisointi olisi sille hyvä jatkumo.

Niin kuin tässä lakialoitteessa tuodaan esille, pakottamalla solmitut avioliitot tulee voida mitätöidä ilman kohtuutonta hallinnollista tai taloudellista taakkaa ja niin, että sen voi tehdä joku muu kuin uhri itse. Lainsäädännön selkeyttäminen pakkoavioliittojen suhteen olisi tärkeä viesti siitä, että ei hyväksytä seksuaalisen kohtelun osalta mitään pakkoa missään muodossa. Se olisi myöskin merkittävä edistysaskel ja tasa-arvoteko naisten ja alaikäisten seksuaalisten oikeuksien näkökulmasta.

15.53 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Pakkoavioliitot ovat jotain sellaista, mikä ei alkuunkaan kuulu Suomeen vuonna 2020. Mielestäni pakkoavioliitoista olisi tehtävä pikaisesti historiaa kaikkialla maailmassa. Pakkoavioliitto tarkoittaa käytännössä liittoa, jossa vähintään toinen osapuoli on mukana ilman suostumustaan.

Käytännössä Suomessa nykyään tapahtuvissa pakkoavioliitoissa on usein kyse uskonnollisesta avioliitosta, joka on solmittu Suomen lakien näkökulmasta epävirallisella tavalla, eikä sitä täällä tunnusteta viralliseksi avioliitoksi. Useissa tapauksissa maahanmuuttajataustainen tyttö naitetaan vastoin omaa tahtoaan. Näitä vääryydellä solmittuja liittoja saatetaan jopa hyödyntää Troijan hevosen lailla oleskeluluvan saamiseksi Suomesta. Pakkoavioliittoihin liittyy pahimmillaan myös kunniaväkivaltaa ja jopa ihmiskauppaa. Näin olen minun on helppo antaa tukeni edustaja Kauman aloitteelle, jossa esitetään pakkoavioliittojen kriminalisoimista erillisillä rikoslain pykälillä, mukaan lukien toiseen valtioon houkutteleva avioliittoon pakottamisen tarkoituksessa sekä pakkoavioliiton mitätöinnin mahdollistamista hakemuksesta.

Avioliittoon pakottaminen on määritelty ihmisoikeusloukkaukseksi useissa kansainvälisissä sopimuksissa. Myös Suomen tulisi siis tiukentaa omaa linjaansa tässä hengessä ja tehdä selväksi, että täällä ei hyväksytä pakkoavioliittoja. Avioliittoon pakottaminen on kriminalisoitu monessa Euroopan maassa, ja näin kuuluukin olla.

Suomessakin avioliittoon pakottaminen on rikos, mutta avioliittoon pakottamisen kriminalisointi erillisenä rikoksena selkeyttäisi linjaa. Pakkoavioliiton mitätöinnin mahdollistaminen puolestaan olisi merkittävä edistysaskel uhrien näkökulmasta. Toivottavasti naisten oikeuksien puolesta paljon puhuva hallitus saa tällä saralla konkreettisia parannuksia aikaan.

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

Lopuksi, arvoisa puhemies: Pakkoavioliitto on aina väärin. Erityisen karmeaksi voidaan määritellä tilanne, jossa uhri on alaikäinen. — Kiitos.

15.55 Heli Järvinen vihr: Arvoisa puhemies! Lakialoite pakkoavioliittojen kriminalisoinnista on sinänsä kannatettava, koska sillä edistetään tyttöjen ja naisten itsemääräämisoikeutta. Pakkoavioliittojen kieltämisellä vahvistetaan myös perus- ja ihmisoikeuksia ja ehkäistään ihmiskauppaa.

Voin lohduttaa aloitteen tekijöitä, sillä tämä asia on myös hallitusohjelmassa. Hallitusohjelmassa luvataan, että pakkoavioliittojen purkaminen tavalla tai toisella mahdollistetaan ja selvitetään myös niiden kriminalisointia, ja voin kertoa, että tämä työ on jo edennyt. Oikeusministeriö on jo arvioinut mahdollisuuksia ja keinoja pakkoavioliittojen purkamiseen, ja oikeusministeriö ehdottaa, että mitätöinnin sijasta avioliittolakiin lisättäisiin uusi säännös pakottamalla solmitun avioliiton kumoamisesta — ei siis mitätöinnistä vaan kumoamisesta. Se iso, periaatteellinen ero tässä on se, että avioliiton kumoaminen antaisi avioliittoon pakotetulle sekä oikeudellista että taloudellista suojaa paremmin kuin pelkkä avioliiton mitätöinti. Käytännössä siis pariskunta määrättäisiin eroamaan, mutta siten, että avioliittoon pakotetulla säilyisi oikeus omaisuuteen myös eron hetkellä.

Kuten sanottu, tämä työ on parhaillaan käynnissä, ja oikeusministeriö selvittää vielä erikseen pakkoavioliiton rangaistavuutta koskevan sääntelyn täsmentämistä. Tämä työ on kesken, mutta tällä hallituskaudella tämä on luvattu tehdä.

15.57 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Rikoslaisia ei tällä hetkellä ole erikseen rikosnimikettä ”pakkoavioliitto”, mutta teko voi tulla rangaistavaksi ihmiskauppana ihmisarvoa loukkaavissa olosuhteissa. Tässä aloitteessa ehdotetaan, että rikoslakiin tehdään pykälälisäys, jossa mahdollistetaan pakkoavioliiton mitätöinti.

Tässä edustaja Järvinen totesi, että hallitusohjelmassa on kirjaus siitä, ja minun mielestäni, jos asia sillä tavalla etenee, pääasia on, että etenee — olkoon se sitten pakolla solmitun avioliiton kumoamista, pääasia on, että tämä asia saadaan järjestykseen.

Yksi näkökulma, mikä tässä edustaja Kauman aloitteessa tulee myös huomioida käsitellessä, on se, että tällä hetkellä tämä on asianomistajarikos ja tällaisissa paineistetuissa tilanteissa, missä alistetussa asemassa oleva ihminen joutuu kamppailemaan, hän ei varmasti lähde asiaansa viemään eteenpäin. Sen pitäisi olla virallisen syytteen alainen rikos.

Sitten vielä Euroopan kriminaalipolitiikan instituutti myös toteaa selvityksessään sen, mikä tässä keskustelussakin on tullut osittain ilmi, että pakkoavioliitto voi kohdistua tyttöjen lisäksi myös poikiin. Se huoli kannattaa tietysti pitää myös näkyvillä.

Ongelman laajuudesta kertoo MTV:n eilen ainakin tv:n tekstisivuillaan julkaisema uutinen, jossa sanotaan, että viime vuonna ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään otettiin 52 ihmistä, jotka on pakotettu avioliittoon. Määrä on yli kaksinkertainen edellisvuoteen verrattuna.

15.59 Anne-Mari Virolainen kok: Arvoisa herra puhemies! Niin kuin tässä jossakin aiemmassa puheenvuorossa tuli jo esiin, niin aika tarkkaan vuosi sitten oikeusministerinä Antti Häkkänen toi hallituksen esityksen tänne eduskuntaan, ja silloin eduskunta yksimielisesti poisti Suomen lainsäädännöstä alaikäisten avioliitot mahdollistavan poikkeuslupamenettelyn. Se oli eduskunnalta yksimielinen, vahva viesti siitä, että alaikäisten avioliitot eivät kuulu suomalaiseen yhteiskuntaan.

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

Me olemme myös sitoutuneita YK:n yleissopimukseen naisten oikeuksista ja samoin Euroopan neuvoston yleissopimukseen lähisuhte- ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta. Silloin kun me olemme sitoutuneet näihin sopimuksiin, niin se myös edellyttää meiltä toimivaa lainsäädäntöä ja toimeenpanoa. Tätä taustaa vasten on aivan perusteltua, että edustaja Kauma tuo tänne tämän lakialoitteensa, jolla kriminalisoidaan pakkoavioliitot ja samoin mitätöidään ne erillisestä hakemuksesta.

Edustaja Järvinen tässä sanoi, että olkaa huolehti, hallitusohjelmassa on tämä kirjaus. Se ei poista meidän huoltamme, vaan me odotamme ja tällä haluamme myös kirittää oikeusministeri Henrikssonia, että nämä asiat aidosti tuodaan lainsäädäntöön.

Vaikka meillä on avioliittoon pakottaminen kiellettyä nykyllä lainsäädännössä, se ei riitä, koska se ei kata kaikkia pakottamisen muotoja. Kuten edustaja Pauli Kiuru äsken totesi, niin onhan se aivan selvää, että kun nykytilanteessa tämä on asianomistajarikos, niin miten ihmisellä, joka on uhri, joka on haavoittuvassa asemassa, olisi voimia lähteä viemään asiaa eteenpäin. Meidän verrokkimaissa, Pohjoismaissa lainsäädäntö on jo kunnossa. Ruotsissa jopa pakkoavioliiton valmistelu on rangaistavaa.

Eli lainsäädäntö on tärkeää — oletetaan, että ministeri Henriksson tuo esityksen mahdollisimman pikaisesti tänne — mutta yhtä tärkeää on ennalta ehkäisevä työ ja yleensäkin tietoisuuden lisääminen. Ihmisillä pitää olla ymmärrys, että kaikki pakkoavioliitot ovat täysin kiellettyjä.

16.02 Kaisa Juuso ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Kauman lakialoite on mielestäni todella hyvä. Avioliittoon pakottaminen on meille suomalaisille tullut tutuksi ja kauhistuttavaksi ilmiöksi viime vuosien monikulttuurisuusilmiön myötä. Suomalaisessa yhteiskunnassa ja kulttuurissa se ei ole hyväksyttävää, ja pidän sen vuoksi tätä lakialoitetta erittäin hyvänä. Suomi on tässä hieman jälkijunassa moneen muuhun Euroopan maahan verrattuna, mutta parempi myöhään kuin ei milloinkaan. Avioliittoon pakottaminen on ihmisarvon vastaista toimintaa, eikä meidän pidä sitä sallia.

Lakialoitteessa esitetään avioliittoon pakottamisesta vankeutta vähintään 4 kuukaudeksi ja enintään 6 vuodeksi ja kriminalisoidaan myös toiseen valtioon houkutteleminen avioliittoon pakottamisen tarkoituksessa. Tämä on tärkeä viesti suomalaiselta yhteiskunnalta siitä, että avioliittoon pakottamista ei Suomessa tule sallia.

Edustaja Järvinen tässä puhui äsken, että tämä on hallitusohjelmassa ja sitä jo käsitelläänkin. On erittäin hyvä, että se siellä on, ja toivottavasti tämä Kauman lakialoite kirittää sitä käsittelyä sillä tavalla, että saamme tämän eduskuntaan mahdollisimman pian.

16.03 Hussein al-Taee sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Kauma on tuonut etemme tärkeän aloitteen, jota on kyllä tarkasteltava hyvin huolellisesti. Muuttuvassa maailmassa kykenemme koko ajan paremmin ja paremmin suojelemaan erityisesti pieniä tyttöjä. Silti näitä erilaisia rikoksia ja rikkeitä valitettavasti tapahtuu, sekä täällä Suomessa että maailmalla. Tällaisilla aloitteilla ja rikoslain muutoksilla voitaisiin tämäntyppisiä asioita estää. Toivonkin, että tätä edustaja Kauman aloitetta tutkitaankin sitten tarkasti, ja jos se sellaisena voi mennä läpi, sen tuen varmasti täältä saa, mutta jos ei, niin siitä ne kaikkein oleellimmat kohdat menisivät sitten rikoslakiin mahdollisimman pian.

16.04 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puheenjohtaja! Tässä on vähän sama homma kuin edellisessä jutussakin, että tuntuu uudesta edustajasta vähän hullulta, että tällaisen asian

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

kanssa joudutaan vielä painimaan. Kuitenkin Norjakin on esimerkiksi 17 vuotta sitten tämän lain jo lyönyt voimaan, ettei tällaisia pakkoavioliittoja voida tehdä — jopa suhteellisen liberaalina näissä asioissa oleva Ruotsikin kuusi vuotta sitten. Minä ihmettelen sitä, että me nyt edelleen väännämme tätä asiaa täällä. Tietysti nyt tuli hyvin esille se, että hallitus — ainakin hallituspuolueen edustaja — lupasi, että tämä tulisi maaliin tämän hallituskauden aikana. Toivon mukaan siihen pystytään luottamaan, ja on se kyllä minun mielestäni jo aikakin. [Aki Lindén: Eikö edellinen hallitus pannu kuntoon?]

16.05 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa puhemies! Voitte luottaa tällä vaalikaudella: tämä tärkeä asia tulee maaliin. Sehän on aivan päivänselvää, että pakkoavioliitot eivät ole hyväksyttäviä. Niin kuin edustaja Järvinen tuossa jo aikaisemmin toi esille, niin tämä asiahan on kirjattu hallitusohjelmaan: ”Mahdollistetaan pakkoavioliittojen mitätöinti ja selvitetään niiden kriminalisointia.” Kiitän edustaja Kaumaa, että tämä tärkeä aloite tulee tätäkin kautta sitten huomioiduksi.

Pakkoavioliittohan on kyllä haasteellinen tunnistaa. Tunnistaminen on kuitenkin tärkeintä, koska ilman sitä tunnistamista ei ole rikosjuttuakaan, ja pakkoavioliitto ei tule ilmi poliisille kuin muiden toimijoiden ilmiantamana. Myös siksi järjestöjen rooli viranomaisien ja pakkoavioliittojen uhrien välillä on tärkeä. Tämän halusin, arvoisa puhemies, tuoda myös tässä lähetekeskustelussa esille.

Puhemies Matti Vanhanen: Vielä aloitteen ensimmäinen allekirjoittaja, edustaja Kauma.

16.06 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Kiitän kaikkia keskusteluun osallistuneita erittäin hyvästä keskustelusta ja lisäarvosta, jonka tuotte tämän lähetekeskustelun mukana siinä, kun se viedään valiokuntaan.

Ensinnäkin edustaja Pelkonen totesi, että maailmalla on jopa 12 miljoonaa tyttöä, jotka naitetaan alaikäisenä, ja kun me saamme tietoa viranomaisilta täällä Suomessa, että viime vuonna ensimmäisen puolivuotiskauden aikana tietoon tuli vain 12, niin kyllä se kertoo siitä, että saamme täällä tietoomme vain jäävuoren huipun. Varmasti niitä on huomattavasti enemmänkin.

Edustaja Laiho totesi, että tämä olisi looginen jatko alaikäisten avioliittojen kieltämiselle, ja juuri näin ajattelen itsekin. Viime vuonna tehty alaikäisten avioliittojen kieltämisen lainsäädäntö ei kata kaikkia muotoja, kuten muun muassa sitä, että alaikäinen viedään ulkomaille ja naitetaan siellä pakkoavioliittoon.

Edustaja Elomaa totesi, että Suomen tulee tehdä selväksi, että emme hyväksy tätä, ja juuri näin ajattelen itsekin: yksi iso osa tätä lakialoitetta on se, että tämä on Suomen osoittama tahtotila. Me emme hyväksy tätä, ja se tulee osoittaa myöskin tiukemmalla lailla.

Edustaja Järvinen hallituspuolueen edustajana totesi, että ihmisoikeuksia edistetään myös hallitusohjelmassa ja tämä pakkoavioliittojen kieltäminen olisi sinne myöskin kirjattu, mutta siten, että siinä ei tulla edistämään mitätöintiä vaan kumoamista, koska on katsottu, että sillä saataisiin parempi suoja nimenomaan uhrin kannalta. Itselläni ei ole jyrkkää kantaa siihen, tuleeko se tehdä mitätöimällä, kumoamalla vai purkamalla, sillä GREVIO — joka on Istanbulin sopimuksen täytäntöönpanoa valvoa elin, joka on ottanut kantaa Suomen tilanteeseen viime vuonna — on muistuttanut, että mikä tahansa näistä kolmesta muodosta on mahdollinen. Eli siinä täytyy nyt asiantuntijakuulemisten perusteella arvioida,

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

mikä niistä takaa parhaiten sen uhrin tilanteen suojan ja myöskin sen, että jos siinä avioliitossa on syntynyt lapsia, mikä heidän tilanteensa suojaa parhaiten.

Sitten edustaja Kiuru totesi myös sen, että nykyään kyseessä on asianomistajarikos, jolloin erittäin herkässä asemassa olevat uhrin eivät uskalla hakea oikeutta.

Edustaja Virolainen totesi siitä, että hallitusohjelmakirjaus ei yksinään riitä meille, ja oppositiossa oleville puolueille haluamme varmuuden siitä, että tämä asia toteutuu, ja juuri sen takia tämä lakialoittekin on tehty. Lisäksi hän korosti sitä, että ennalta ehkäisevä työ on tärkeää, että pystymme myöskin tekemään sitä työtä, että näin ei alun perinkään tapahdu, että alaikäisiä pakotettaisiin tai ylipäättään ketään pakotettaisiin naimisiin [Puhemies ko-puttaa] henkilön kanssa, jota hän ei halua.

Kiitän uudelleen kaikkia keskusteluun osallistuneita tuesta, sitä tarvitaan tämän lakialoitteen eteenpäin viemisessä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

6. Lakialoite laiksi kansalaisuuslain muuttamisesta

Lakialoite LA 2/2020 vp Ville Tavio ps ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu

16.10 **Ville Tavio ps** (esittelypuheenvuoro): Herra puhemies! Nyt on käsittelyssä lakialoite kansalaisuuslain muuttamiseksi. Lakialoitteen on tehnyt perussuomalaisten eduskuntaryhmä.

Nykyään Suomen passeja jaetaan ulkomaalaisille kuin liukuhihnalta. Kansalaisuuksien myöntämisessä ennätysvuosi oli 2017, jolloin Suomen kansalaisuuden sai yhden vuoden aikana yli 12 000 Suomessa vakinaisesti asunutta ulkomaisten kansalaista. Vuonna 2018 kansalaisuus myönnettiin yli 9 000 ulkomaalaiselle.

Suomen kansalaisuuden ei pidä olla maahanmuuttajalle etukäteislahja, jolla yritetään kannustaa kotoutumiseen. Kansalaisuuden pitää olla osoitus jo toteutuneesta ja todistettavasta sopeutumisesta. Jotta voimme kunnolla vakuuttaa maahanmuuttajan lainkuuliaisuudesta ja suomalaiseen yhteiskuntaan sopeutumisesta, täytyy kansalaisuuden saamiseen vaadittavaa asumisaikavaatimusta pidentää. Nykyisen lain neljän viiden vuoden asumisaikana emme ole vielä saaneet tietää ulkomaalaisesta riittävästi. Suomen kansalaisuuden saanutta ei voi enää karkottaa, vaikka tämä syyllistyisi rikoksiin.

Voimassa olevan kansalaisuuslain mukaan kansalaisuuden hakijan katsotaan asuneen maassa riittävän kauan, jos yhtäjaksoista asumista Suomessa on kertynyt viimeksi kuluneet viisi vuotta keskeytyksettä tai jos hakija on asunut Suomessa eri ajanjaksoilla yhteensä seitsemän vuotta 15 ikävuoden täyttymisen jälkeen. Viisi vuotta ei ole pitkä aika, ja siihenkin on kirjattu silti poikkeus: esimerkiksi kansainvälistä suojelua saava henkilö voi saa-

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

da kansalaisuuden jo neljän vuoden Suomessa asumisen jälkeen. Näin ollen somali saa nykyisin nopeammin Suomen kansalaisuuden kuin Suomen kansalainen saa Ahvenanmaalta kotipaikkaoikeuden.

Kansalaisuuden saamista on Suomessa vuosien varrella helpotettu. Syyskuussa 2011 astui voimaan kansalaisuuslain muutos, jonka myötä kansalaisuutta haettaessa yleisesti vaadittava asumisaika lyheni kuudesta vuodesta viiteen vuoteen. Seuraavana vuonna 2012 kansalaisuushakemusten määrä odotetusti kasvoi, ja hyväksytyjen kansalaisuushakemusten lukumäärä on sittemmin pysynyt korkeana.

Nyt on aika tehdä korjausliike ja muuttaa lakia tiukempaan suuntaan. Tämä on juuri nyt tarpeellista useastakin syystä.

Lainkuuliaisuuden jo mainitsinkin — kansalaisuuden saanutta ei voi karkottaa, vaikka hän syyllistyisi vakaviinkin rikoksiin.

Jos katsotaan, mitä Euroopassa tapahtuu tällä hetkellä, kun Turkin ja Kreikan rajalla on massoittain ihmisiä, jotka haluavat Eurooppaan, Suomi ei voi jäädä odottelemaan, että Euroopan unioni estäisi tämän siirtolaisvyöryn. Meidän on tehtävä omat toimmemme. Suomen nykyinen löysä kansalaisuudenmyöntämispolitiikka on turvapaikanhakijoille vetovoimatekijä. Nykyisin käy usein jopa niin, että kun henkilö saa oleskeluluvan tai kansalaisuuden, on tavallista ryhtyä lomailemaan lähtömaassa, joka turvapaikkaa haettaessa oli väitetyksi liian vaarallinen. Maamme kohtasi siirtolaiskriisin vuonna 2015, ja nyt on uusi kriisi tulolla. Tähän on varauduttava lainsäädännön parannuksilla. On huolestuttavaa, että istuva hallitus ei ole ryhtynyt vaadittaviin toimiin. Päinvastoin näyttää, että hallitus on toteuttamassa haitallisia toimenpiteitä. Esimerkiksi viime viikolla uutisoitiin, että turvapaikanhakijoille aiotaan antaa jatkossa entistä laajemmin oikeusapua valtion varoista.

Suomessa kantaväestön syntyvyys on laskussa, ja kotimaisia kieliä äidinkielenään puhuvien osuus koko väestöstä pienenee. Väestönkasvu on maahanmuuton ja maahanmuuttajien syntyvyyden varassa. Jos tämä jatkuu, lopputuloksena on väestörakenteellinen muutos. Voidaan puhua niin sanotusta väestönvaihdoksesta. Tätä väestörakenteen muutosprosessia kiihdyttää se, että kansalaisuuden saanut ulkomaalainen voi tuoda perheenjäseniään Suomeen. Perheenyhdistämiset ovat osaltaan merkittävä maahanmuuton väylä, ja kansalaisuuden saaneet voivat siis tuoda perheenjäseniään ilman toimeentuloedellytystä, mikä kiihdyttää perheenyhdistämistä huomattavasti. Jos sallimme suomalaisen väestön vähenevän ja samalla voimakkaan vierasmaalaisten kasvun, sallitaan käytännössä myös vieraiden kulttuurien voimakas kasvu Suomessa. Se vaikuttaa ajan myötä kaikkeen. Ennen kaikkea se vaarantaa kansallista turvallisuutta.

Herra puhemies! Nyt käsiteltävässä lakialoitteessa perussuomalaiset ehdottavat kansalaisuuden saamisen ehtojen tiukentamista siten, että asumisaikavaatimus Suomen kansalaisuutta haettaessa nostetaan kymmeneen vuoteen eli tuplataan nykyisestä. Samalla kumotaan tämä kansalaisuuslain poikkeuspykälä näistä poikkeuksista. Mikäli tämä lakialoite toteutuisi, turvapaikanhakijoina saapuneet eivät enää olisi etuoikeutetussa asemassa esimerkiksi työperäisiin maahanmuuttajiin verraten.

On kaiken kaikkiaan kestävätilanne, että Suomen lainsäädäntö on myös kansalaisuuden osalta löysemppää kuin monen muun eurooppalaisen maan. Esimerkiksi Itävallassa asumisaikavaatimus on lähtökohtaisesti kymmenen vuotta, Tanskassa yhdeksän vuotta ja Saksassa kahdeksan vuotta. Tanskassa avioliitto tanskalaisen kanssa voi lyhentää asumisaikavaatimusta kuuteen vuoteen, mutta se on siis silti pidempi kuin Suomessa normaalisti.

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

Perussuomalaiset näkevät, että Suomen tulee huolehtia kansalaisuuspolitiikassaan siitä, että ulkomaalainen voi saada Suomen kansalaisuuden vain erittäin ansaitusti. Kansalaisuus täytyy palauttaa arvoonsa myös siksi, että se olisi maahanmuuttajille saavutus ja kunnia-asia. Tämä kenties nostaisi kansalaisuuden saaneiden maahanmuuttajien arvostusta kantaväestön silmissä, kun lainkuuliaiset ja työtä tekevät maahanmuuttajat saisivat kansalaisuuden, kun sitä ei kaikille ihan noin vain annettaisikaan. Ennen kaikkea tästä lakimuutoksesta ja tiukennuksesta hyötyisi koko Suomen kansa, sillä vastuullinen maahanmuuttopolitiikka edistää sitä, että Suomi säilyy myös tuleville sukupolville.

16.18 Jukka Mäkynen ps: Arvoisa herra puhemies! Tämä edustaja Tavion lakialoite on erittäin tärkeä, ja sillä pystytään saamaan maailmalle viesti, että Suomen kansalaisuutta, ja tätä kautta myös Suomen kansalaisille kuuluvia etuja, ei ole helppo saada. Moni siirtolainen haaveilee Suomeen tulosta. Tälläkin hetkellä Turkissa ja Kreikassa on valtavia määriä siirtolaisia, joista monen tavoitteena on päästä Suomeen. He ovat kuulleet meidän anteliaasta sosiaaliturvasta ja siitä, että täällä voi elää sosiaalitoimiston tuella vaikka koko loppuelämänsä. Mitä tiukemmaksi saamme muutettua kansalaisuuden ehtoja, sitä vähemmän tänne yrittää tulla erilaisia onnenonkijoita. Ne, jotka pystyvät täyttämään tämän uuden kansalaisuuslain ehdot, ovat näyttäneet omalla toiminnallaan ja pitkäjänteisyydellään sen, että he ovat integroituneet tähän maahan.

Arvoisa puhemies! Kansalaisuus pitää ansaita. Maailmassa on paljon maita, joissa on Suomea tiukemmat kansalaisuuden saamisen edellytykset. Mikä siis estää Suomea tiukentamasta kansalaisuuden saamisen ehtoja? Se on nyt meistä kansanedustajista kiinni, minäkälaiseksi tulevaisuuden maahanmuuttopolitiikka muuttuu tässä maassa. Jos Suomen kansalaisuuden saaminen muuttuisi lakialoitteen mukaiseksi, niin uskon, että jokainen Suomen kansalaiseksi haluava joutuisi olemaan alusta asti hyvin motivoitunut kotoutumaan Suomeen. Tätä kautta saisimme myös karsittua julkisia menoja, kun kotoutujat olisivat jo lähtökohtaisesti paremmin motivoitunutta porukkaa kuin nykyiset maahantulijat keskimäärin. — Kiitos.

16.20 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Suomen passi on varsin arvokas monella tapaa. Sen lisäksi, että kyseessä on yksi maailman parhaista matkustusasiakirjoista, takaa Suomen kansalaisuus haltijalleen valtavasti oikeuksia ja maailman mittapuulla runsaan sosiaaliturvan ja kaupanpäällisiksi tasokkaan terveydenhuollon sekä lähes ilmaisen koulutuksen aina yliopistotason opintoihin saakka. Muun muassa näistä syistä maamme kansalaisuutta yritetään saada valitettavan usein myös vilpillisin perustein. Mielestäni kansalaisuuden myöntämiseen liittyen on pidettävä mielessä vastikkeettomien etujen lisäksi yksilön vastuu. Kun valtiomme turvaa kansalaisille tietyt oikeudet, on pidettävä huolta siitä, että sillä on myös pitkällä tähtäimellä mahdollisuus turvata nämä oikeudet. Se ei onnistu ilman, että kansalaiset puolestaan kannattelevat valtiota esimerkiksi työnteolla, yrittämisellä, opiskelulla, yhteiskunnallisella osallistumisella tai itsestään ja lähimmäisistään huolehtimalla. Jos meillä on kasvavissa määrin enemmän kakun syöjiä kuin tekijöitä, tulevaisuus on synkkä.

Mielestäni kansalaisuuden saamisen edellytykset ovat tällä hetkellä liian heppoiset. Suomessa kansalaisuuden myöntämispolitiikka on eurooppalaisittain löyhää, aivan kuten edustaja Tavio omassa puheenvuorossaan esitti. Kielitaidon ja nuhteettomuuden kohdalla on selvä tarve tiukennuksille. Jos aidosti välittää Suomesta, on silloin myös valmis opette-

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

lemaan kieltä ja noudattamaan lakia. Tässä lakialoitteessa esitetty asumisaikavaatimuksen pidentäminen sekä siihen liittyvien tiettyjen poikkeamisten peruminen on erinomainen ehdotus siitä, kuinka voitaisiin vähentää kansalaisuuden myöntämiseen liittyviä ongelmia. Pidentynyt niin sanottu tarkkailuaika mahdollistaisi paremman selvyuden siitä, millainen ihminen hakija todellisuudessa on.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaisten allekirjoittamassa lakialoitteessa Suomen kansalaisuuden saamisen edellytyksiä on tiukennettava. Ja lopuksi: epävakaa tilanne Euroopan rajoilla puoltaa kansalaisuuden saamisen ehtojen kiristämistä. — Kiitos.

16.23 Jussi Halla-aho ps: Arvoisa herra puhemies! Liberaalin kansalaisuuspolitiikan takana on ajatus, että kansalaisuus sitoisi ihmisen suomalaiseen yhteiskuntaan ja edistäisi hänen kotoutumistaan. Mitään näyttöä siitä, että tämä toimisi käytännössä, ei ole. OECD-maiden ulkopuolelta tulleiden ihmisten integraatio on surkealla tasolla kansalaisuudesta tai sen puutteesta riippumatta, ja ongelmat jatkuvat toisessa polvessa.

Kansalaisuuden pitäisi olla tunnustus siitä, että yksilö on integroitunut menestyksellä yhteisöön nimeltä suomalaiset. Sen ei pitäisi olla jotain, millä maanitellaan tulijaa kotoutumaan. Ihminen ei arvosta sellaista, minkä eteen ei joudu ponnistelemaan. Suomeen pääseminen ei ole ihmisoikeus vaan etuoikeus, ja saman pitäisi päteä suomalaisiksi tulemiseen.

Kansalaisuus antaa vaalikelpoisuuden ja äänioikeuden valtiollisissa vaaleissa. Tältäkin kannalta on äärimmäisen tärkeää, että kansalaisina on vain ihmisiä, jotka ovat sitoutuneet tähän maahan ja kansaan ja niiden etuun. On hyvin outoa, jos esimerkiksi Suomen maahanmuuttopolitiikasta on päättämässä ihmisiä, joiden lojaliteetit ovat muualla ja joiden päällimmäinen intressi on saada Suomeen mahdollisimman paljon heimoveljiään tai uskonveljiään. Niin ikään on ongelmallista, jos maahan muodostuu suuria maahanmuuttajayhteisöjä, jotka äänestävät sitä puoluetta, joka jakaa kyseisille yhteisöille parhaita etuja suomalaisen yhteiskunnan vahingoksi.

Avokätinen kansalaisuuspolitiikka vaikeuttaa maahanmuuttajien kotoutumisen systemaattista seurantaa. Joka vuosi noin tuhat somalia ja irakilaisia muuttuu tilastoissa suomalaisiksi. Heidän aiheuttamansa kustannukset julkiselle taloudelle muuttuvat yleisiksi kustannuksiksi. Heidän tekemänsä rikokset muuttuvat suomalaisiksi rikoksiksi. Mahdollisuus lakaista maahanmuuton ongelmia maton alle lienee keskeinen syy siihen, että tietyissä piireissä nopeasta kansalaistamisesta halutaan pitää kiinni.

Arvoisa puhemies! Suomen passi on yksi maailman arvokkaimmista matkustusasiakirjoista. Tätä tosiasiaa vasten on hyvin outoa, että Suomi jakaa kansalaisuuksia nopeammin ja löysemmin kriteerein kuin juuri mikään muu länsimaa. Humanitaarisin perustein saapuneelle riittää, että asuu täällä neljä vuotta ja maltaa sen aikaa olla syyllistymättä vakaviin rikoksiin. Kielitaitoedellytyksistäkin joustetaan.

Näistä ja monista muista syistä totean, että kansalaisuuden saamista tulee vaikeuttaa muun muassa vaadittavaa asumisaikaa pidentämällä. Tästä syystä kannatan tätä lakialoitetta.

16.26 Hussein al-Tae sd: Arvoisa puhemies! Hyvät kansanedustajakollegat! Itse sain Suomen kansalaisuuden kenties noin kymmenen vuotta sitten, ja se tuli sellaiseen kohtaan, että olin jo koulutuspolkuni aloittanut. Ja armeijan käynti myöhästyi niin, että olin lähempänä 28 vuoden ikää, jolloin minun oli hirveän vaikeaa käydä se armeija, koska minulla oli

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

siinä kohtaa perhe ja lapsi. Menin sinne kuitenkin. [Aki Lindén: Ei kaikki perussuomalaisetkaan ole käynyt armeijaa!] Ja ollessani siellä rivissä tummana miehenä muiden suomalaisten joukossa koin olevani vihdoin suomalainen, sain aseeni käteeni, olin yhdenvertainen muihin nähden. Se oli valtava kunnianosoitus minua kohtaan, joka olin tullut tähän maahan, ei minkään nälän tai puutteen vuoksi, vaan ennen kaikkea sodan vuoksi. Tulin maahan, joka oli Suomi. Vaikka olin aavikkoleirillä Saudi-Arabiassa, se maa ei ottanut meitä vastaan, kanssamuslimit eivät ottaneet meitä vastaan, vaan Suomi otti, YK:n kautta. Koin, että uskollisuus Suomea kohtaan on itse asiassa määrittävä tekijä ainakin omassa elämässäni. Minun aikamani Suomen kansalaisuuden sai sillä, että oli viisi vuotta Suomessa. En minä sitä havittelut nuorena miehenä mitenkään sen kummemmin. Elämä jatkui oleskeluluvan piirissä ihan normaalisti. Mutta kun sen sain ja armeijaan pääsin, olin siitä hyvin kiitollinen, sillä vihdoin olin yhdenvertainen.

Tämä lainkuuliaisuus, jota tässä lakialoitteessakin velvoitetaan — ihan oikeutetusti voidaan velvoittaa — on itse asiassa jo nykyisessä lainsäädännössä. Itse asiassa oleskelulupaa on lähes mahdotonta saada, jos on rikosrekisteriä, on tehnyt rikkomuksia. Jopa ajonopeussakot voivat aiheuttaa sen, että oleskelulupaa Suomeen ei voi saada, puhumattaakaan Suomen kansalaisuudesta. [Ville Tavio: Ei liioitella!] Suomen kansalaisuutta ei myöskään saa, jos on sitten oleskeluluvan aikana tehnyt erinäisiä rikoksia. Eli jo tässä vaiheessa nuhteettomuutta pyydetään ja velvoitetaan pitkin matkaa, että päästään Suomen kansalaiseksi — ja todella tarkoitan, että ”päästään” Suomen kansalaiseksi, sillä se on hieno asia.

Suomen kansalaisuutta hakevat pääasiallisesti tänä päivänä sellaiset ihmiset, jotka ovat tulleet Suomeen itse asiassa töihin — näin tilastot kertovat. Osa heistä on tullut pakolaisina, mutta suurin osa on tullut palvelemaan, eli tekemään töitä ja maksamaan veroja. Ja minun mielestäni on vain oikeutta tällaisille ihmisille, jotka ovat sitoutuneet maksamaan veronsa vastaisuudessakin Suomeen, myöntää Suomen kansalaisuus ja rohkaista heitä asettumaan vielä voimakkaammin osaksi tätä yhteiskuntaa. Tällähän pyrittäisiin erityisesti nämä osajat pitämään maassa ja kannustamaan myös jäämään sukupolviksi eteenpäin.

Koen, että tässä lakialoitteessa on vihje, joka on ehkä sen suurin heikkous. Tässä ajatellaan, että ihminen on mahdollisesti syyllinen, kunnes toisin todistetaan. Eli tätä nuhteettomuutta täytyy todistaa, mutta niin kauan kuin sitä ei ole kunnolla todistanut omilla toimillaan pitkin matkaa vuosiksi eteenpäin, tämä ihminen ei ole Suomen kansalaisuutta ansainnut. Ja tämä sotii oikeustajuani vastaan, koska koen, että ihminen on syytön, kunnes toisin todistetaan. Ja jos ihminen todella toimii nykyisin puitteissa niin, että on ollut nuhteeton [Wille Rydman: Ihminen on Suomen kansalainen, kunnes toisin todistetaan!] ja tehnyt hyvää työtä, niin silloin tämä ihminen on ansainnut myöskin Suomen kansalaisuuden.

Sitten ehkä lopuksi haluaisin sanoa sen, että monessa Euroopan maassa oleskeluluvan voi ostaa ihan rahalla ja monessa maailman maassa kansalaisuuden voi ostaa rahalla. Suomessa tämä ei missään tapauksessa ole mahdollista. Suomen laki tällä hetkellä lähtee siitä liikkeelle, että Suomen kansalaisuus täytyy ansaita tekemällä hyviä asioita. Osa ihmisistä, jotka tulevat tähän maahan, ei välttämättä kykene kaikkiin niihin suorituksiin, mihin kantasuomalainen todennäköisesti pystyy. Mutta sekin aika koittaa, jolloin heidän lapsensa niihin suorituksiin sitten pystyvät, ja sitä on tuettava ja kannustettava nimenomaan hyvällä kansalaisuuslailla.

Sitten vielä tähän, kun tässä on mainittu tästä, että moni havittelee Suomen kansalaisuutta, jotta pystyisi tulemaan tänne Suomen anteliaan sosiaaliturvan piiriin. Minä koen, että

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

itse asiassa lakeja täytyy nyt muuttaa niin, että ihmiset, jotka ovat omissa maissaan tottuneet työskentelemään jopa lapsesta saakka, pystyisivät hyvin nopeasti pääsemään työn syrjään kiinni. Se on mahdollista, ja niitä toivottavasti tullaan vahvasti myöskin muuttamaan. Uskon, että hyvin moni ihminen ei lähtökohtaisesti lähde omasta maastaan liikkeelle siksi, että haluaa päästä sossun piiriin anelemaan rahaa joltakulta taholta, joka saattaa olla viranomainen, ja käymään siellä sossun luukulla. Uskon, että ihmiset lähtevät liikkeelle, koska haluavat todennäköisesti parempaa elämää ja ovat valmiita myöskin työskentelemään sen eteen. Se on meidän yhteiskuntamme etu, että me mahdollistamme sen. — Kiitos.

16.33 Ano Turtiainen ps: Arvoisa puhemies! Suomessa kansalaisuuden myöntämispoliittikka moniin muihin eurooppalaisiin maihin verrattuna on liian löyhää. Esimerkiksi Itävallassa, Tanskassa ja Saksassa kansalaisuutta voi hakea vasta pidemmän maassaolon jälkeen. Suomen kansalaisuutta ulkomaalaisille ei pidä myöntää heppoisin perustein. Aina, kun ulkomaalainen hakee Suomen kansalaisuutta, pitäisi miettiä, miksi hän sitä hakee. On selvää, että oli kuka tahansa hakemassa Suomen kansalaisuutta, hakemisen takana on aina oman edun tavoittelu, ja niin kuuluu ollakin. Kuka nyt pelkästään toisen edun vuoksi haki kansalaisuutta toisesta maasta? Jokainen ajattelee parastaan myös kansalaisuutta hakiesaan, eikä siinä ole mitään pahaa — paitsi jos kansalaisuutta haetaan tavoitteena rikollinen toiminta tai pelkästään hyvinvoinnin hyväksikäyttö.

Arvoisa puhemies! Myös Suomen pitää ajatella parastaan ja omaa etuaan. Suomen kansalaisuuden myöntämisestä ulkomaalaiselle pitää olla Suomelle pelkästään hyötyä, ei haittaa. Kansalaisuuden myöntämisen pitää perustua realistisiin näyttöihin siitä, että myönnettävä kansalaisuus johtaa kestäväan hyvään molemmille osapuolille, niin Suomelle kuin tulevalle kansalaiselle. Suomen kansalaisuus tulisi voida saada vain ansaitusti. Kansalaisuuden tulisi olla saavutus, joka ansaitaan toteutuneella ja todistettavissa olevalla kotoutumisella. Kotoutumista ei ole se, että osaa kielen, on asustellut maassa tietyn määräajan ja niin edelleen. Kotoutumista on se, että edellä mainittujen lisäksi kykenee elättämään itsensä ja mahdollisen perheensä ja on sopeutunut suomalaiseen elämäntapaan ja kulttuuriin. Suomea ei pidä päästää sellaiseen tilaan, että se on paratiisi ilmaista elämäntapaa tavoitteleville ulkomaalaisille.

Arvoisa puhemies! Asustelin perheeni kanssa joitakin vuosia sitten USA:ssa. Olin siellä paljon tekemisissä suomalaisten kanssa, joilla on myös USA:n kansalaisuus, eli heillä oli Suomen ja USA:n passi. Kuulin näiltä kaksoiskansalaisilta monta matkustamiseen liittyvää tarinaa, joissa tuli esille, kuinka valtavan arvokas Suomen passi on. Maailmassa on kuulemma paljon maita, minne USA:n passilla on vaikea mennä saamatta huonoa tai kyseenalaista kohtelua, kun taas Suomen passilla voi mennä hyvillä mielin lähes minne maailmankolkkiaan tahansa. Harva meistä ymmärtää tämän tosiasian, koska ei ole joutunut matkustamaan minkään muun maan passilla. Jos Suomen kansalaisuuksia myönnetään leväperäisesti ulkomaalaisille, on selvää, että kansalaisuuksia haetaan jopa pelkästään parempien ja uskottavampien matkustusasiakirjojen toivossa. Meidän pitää säilyttää Suomen kansalaisuuden ja Suomen passin arvo ja uskottavuus, ja se onnistuu vain, kun me emme myönnä Suomen kansalaisuuksia löyhin perustein.

Arvoisa puhemies! Kannatan perussuomalaisten aloitetta. — Kiitos.

16.38 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Osana tulevaisuudessa toivon mukaan toteutuvaa, selvästi nykyistä tiukempaa maahanmuuttopoliittikkaa on Suomen kansalaisuuden

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

myöntämisen ehtoja syytä tiukentaa tuntuvasti, ja tätä perussuomalaiset ovat eduskunnassa useaan otteeseen jo esittäneet. Tämä käsittelyssä oleva lakialoite on jatkumoa näille perussuomalaisten esityksille. Aloitteen mukaan yleinen asumisaikavaatimus Suomen kansalaisuutta haettaessa nostettaisiin nykyisestä 5 vuodesta 10 vuoteen, ja lisäksi kumottaisiin eräät kansalaisuuden saamisen asumisaikaedellytyksiä koskevat poikkeukset.

Arvoisa puhemies! Suomen kansalaisuutta koskevia hakemuksia on jätetty viime vuosina selvästi aiempaa enemmän. Kansalaisuuksia myönnettiin ennätysvuonna 2017 yli 12 000 kappaletta ja vuonna 2018 yli 9 200 kappaletta, ja kuten tässä lakialoitteessa todetaan, niin kansalaisuushakemusten ja myönnettyjen kansalaisuuksien määrän nousu johtuu merkittävältä osin siitä, että kansalaisuuden saamisen ehtoja on viime vuosikymmenellä lievennetty tuntuvasti muun muassa asumisaikavaatimusten osalta. Tässä lähetekeskustelussa olevalla muutoksella korjattaisiin kansalaisuuslakia muun muassa Itävallassa, Saksassa ja Tanskassa käytössä olevan lainsäädännön kaltaiseksi. Kansalaisuuden saamisen ehdot eivät saa olla Suomessa ainakaan lievempiä kuin muissa samankaltaisissa Euroopan maissa.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset ovat asumisaikavaatimusten pidentämisen lisäksi vaatineet esimerkiksi kielitaitovaatimusten tuntuvaa tiukentamista kansalaisuuden saamisen ehtona. Suomen kansalaisuuden saavilla ei pitäisi myöskään olla minkäänlaista rikollista taustaa. Mielestäni esittämämme muutokset kansalaisuuslakiin ovat tarpeellisia ja jopa välttämättömiä. Suomen kansalaisuus tulee voida myöntää ulkomaalaiselle hakijalle vain tilanteissa, joissa hakijan integroituminen suomalaiseen yhteiskuntaan on tosiasiallisesti pystytty varmistamaan ja kansalaisuuden hakijalla on todistetusti aito halu osallistua yhteiskuntamme pitkäjänteiseen rakentamiseen.

Arvoisa puhemies! Lukuisten muiden perussuomalaisten kansanedustajien tavoin olen allekirjoittanut edustaja Tavion lakialoitteen. Kannatan tätä lakialoitetta, ja toivon sille asianmukaista ja menestyksekkästä käsittelyä valiokunnassa.

16.41 Kaisa Juuso ps: Arvoisa puhemies! Lisääntynyt muuttoliike ja pakolaistulva ovat pakottaneet meidät pohtimaan sitä, kuinka helposti Suomen kansalaisuuden voi saada. Tällä hetkellä kansainvälistä suojelua saava henkilö voi saada kansalaisuuden jo neljän vuoden Suomessa asumisen jälkeen, ja aika lasketaan siitä, kun hän on jättänyt ensimmäisen turvapaikkahakemuksen Suomeen. Tämä tarkoittaa sitä, että ne, jotka vuonna 2015 tulivat Suomeen turvapaikanhakijoina, ovat voineet hakea Suomen kansalaisuutta jo vuonna 2019. Kun lisäksi voimme todeta, että kotoutuminen ei ole aina ollut kovinkaan onnistunutta, tuntuu kohtuuttomalta antaa kansalaisuus henkilölle, joka ei osaa kunnolla suomen kieltä eikä ole sopeutunut suomalaiseen yhteiskuntaan.

Kannatan tätä lakialoitetta. Suomen kansalaisuuden tulee olla palkinto kotoutumisesta ja sitoutumisesta suomalaiseen yhteiskuntajärjestelmään. Suomen kansalaisuuden saamiseksi on mielestäni perusteltua vaatia pidempää yhtäjaksoista asumista juuri niin ja niillä perusteilla, joita tässä lakialoitteessa esitetään.

16.42 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Ensin vastaisin edustaja al-Taeelle, että Suomessa on mahdollista saada oleskelulupa, vaikka on rikosrekisteriä. Sellaisista maista, joihin on palautuskielto, tulevat saavat silloin tilapäisen oleskeluluvan. Eli tämä ajatuksenne ei ehkä ollut aivan oikea. Toiseksi haluaisin kommentoida tätä, kun sanoitte, että osa haluaa tulla Suomeen hakemaan parempaa elämää: ilolla kuuntelen tätä puhetta, koska se

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

kertoo siitä, että meillä on jotakin tehtävänä sosiaaliturvajärjestelmissä sekä kotouttamisessa, jos ihmiset joutuvat sinne siinä kohtaa kun he haluavat työtä tehdä.

Arvoisa puhemies! Lueskelin tänään Suomen kansalaisuuslakia, ja täytyy sanoa, että sisäasiainministeriön poliisiosaston ulkomaalaistoimiston päällikkö, edesmennyt Eila Kännö varmasti kääntyisi haudassaan, kun lukisi tämän päivän ulkomaalaislakia ja kansalaisuuslakia ja näitä myöntöperusteita. Tämä edustaja Tavion tekemä lakialoite on erinomainen ja hyvä alku tässä muutoksessa, jota kansalaisuuslakimme tarvitsee.

Siellä on muutakin korjattavaa:

Seuraavana sieltä pitäisi tiukentaa kielitaitovaadetta. Tällä hetkellä kielitaito voidaan osoittaa peruskoulun päästötodistuksella, ja kuten olemme havainneet ja kuulleet kentältä, valitettavasti sieltä tällä hetkellä saa todistuksia ilman että osaa suomea riittävästi.

Sitten on tämä tulovaatimus: On täysin käsittämätöntä, että jossain maassa riittää se, että kansalaisuushakemukseen liittyy luotettavan selvityksen toimeentulostansa, ja Suomen tapauksessa tämä tarkoittaa sitä, että myös Kelalta haettu paperi riittää tähän. On käsittämätöntä, että Suomessa ei vaadita sitä, että olisi ollut edes töissä tässä maassa, vaan kansalaisuuden voi saada näinkin.

Sitten nuhteettomuusvaatimus on ihan ehdoton asia, jota täytyy vahventaa tässä maassa, koska nythän meillä valitettavasti on tilanne, jossa esimerkiksi terroristimatkoilijoilta, jotka ovat kaksoiskansalaisia, ei pystytä ottamaan Suomen kansalaisuutta pois.

Täällä on kyllä korjaamisen varaa, ja sen lisäksi haluan tässä todeta, että valtioneuvosto on antanut vuosi sitten 20. helmikuuta tämmöisen seksuaalirikosten ennaltaehkäisyn ja torjunnan ohjelman, jossa itse asiassa tuodaan esiin se, että meille pitäisi saada kansalaisuustestit ja kansalaisuuteen usean vuoden opiskelu- tai työhistoria. Nämä nyt ovat vähimpiä, mitä tässä kohtaa voidaan tehdä.

Lopuksi haluaisin kyllä sanoa, että jos jotakin pitäisi suojella, niin se on kyllä Suomen passi, joka on erittäin arvostettu matkustusasiakirja maailmalla. — Kiitos.

16.45 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Meillä oli täällä eduskunnassa parisen vuotta sitten käsitellyssä raportti, jossa käsiteltiin maahanmuuttajien kotoutumista Suomeen hyvin laajastikin. Keskustelu oli lähinnä siitä, minkälaisia toimenpiteitä meidän pitäisi tehdä, että maahanmuuttajat integroituisivat tänne paremmin. Kyllä ainakin itselleni jäi mieleen siitä se, että yksi keskeinen asia on kielitaito. Jos ei kielitaitoa ole, suomen kielen tai ruotsin kielen, nykyään ehkä myöskin jopa englannin kielen taitoa, niin kyllä se integroituminen ja töihin pääseminen, koulutukseen pääseminen, sosiaalisten verkostojen luominen ja muu on hyvin vaikeaa.

Mutta voidaanko tähän kokonaisuuteen liittyy se, kuinka kauan ihminen on ollut Suomessa? En näe ihan suoraa yhteyttä siihen. Mieluumminkin, jos joitakin kansalaisuuden vaatimuksia tiukennetaan, ne liittyisivät juuri tähän kielitaitokysymykseen ja nuhteettomuuteen ja niihin sosiaalisiin verkostoihin, joilla henkilö pystyy osoittamaan sen, että hän todella on integroitunut tänne ja haluaa vaikuttaa suomalaisen yhteiskunnan kehittymiseen positiivisella tavalla.

Näen tämän kysymyksen sillä tavalla, että koska tämä on perussuomalaisten yhteinen lakialoite, niin tässä nähdään yhteys ehkä myöskin niihin kustannuksiin, joita maahanmuutosta aiheutuu. Itse olen lähinnä miettinyt sitä, että kun meillä on Suomessa eurooppalaisittain aika harvinaisenkin asumisperusteinen sosiaaliturva, niin voi olla, että tulevina vuosina me joudumme pohtimaan sitä, kenelle kaikille se asumisperusteinen sosiaaliturva on

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

tarkoitettu, millä perusteilla ja miten ylipäätään tätä järjestelmää pystytään muuttamaan niin, että ihmiset kokevat sen paitsi tietysti riittäväksi myöskin sosiaalisesti oikeudenmukaiseksi. Ne, jotka täällä ovat olleet pitempään, monta kertaa kokevat epäoikeudenmukaisena sen, että hyvinkin nopeasti pääsee samanlaisen sosiaaliturvan piiriin kuin mitä kantasuomalaiset. Toivoisin, että hallitus miettisi ja ehkä parlamentaarisesti muutenkin miettsimme tätä kokonaisuutta.

Arvoisa puhemies! Vielä yksi asia, joka tuli mieleeni tästä lakialoitteesta. Se on se, että meillähän on tälläkin hetkellä henkilöitä, joilla on kaksoiskansalaisuus. Itselläni oli täällä viikko sitten käsittelyssä lakialoite, jossa todettiin, että kaikkein ankarimpiin terrorismirikoksiin syyllistyneet voisivat menettää kansalaisuuden, jos heillä on kaksoiskansalaisuus. Tällä hetkellähän laki on sellainen, että jos henkilö syyllistyy rikokseen, josta saa viisi vuotta vankeutta, niin tämän kaksoiskansalaisuuden voi menettää. Ehdotin sitä, että se voisi olla pienempikin: saadusta kahden vuoden vankeusrangaistuksesta. Toivoisin, että puututtaisiin nimenomaan näihin kaksoiskansalaisuuden ehtoihin. Olisimme tiukempia sen suhteen, että jos on vakavia maanpetos-, valtionpetos-, terrorismirikoksia ja on näihin vakaviin rikoksiin syyllistynyt, niin tämän Suomen kansalaisuuden voisi menettää silloin helpommin.

16.49 Wille Rydman kok: Arvoisa herra puhemies! Tämä on hyvä, kannatettava ja tärkeäkin aloite. Kuten täällä on useassa puheenvuorossa tullut esille, on Suomen passi yksi maailman kaikkein arvostetuimmista matkustusasiakirjoista. Se on sitä, jos vertaillaan sitä, kuinka moneen maahan vaivattomasti pääsee sisään, ja myöskin suhteessa siihen, kuinka sellaisen passin kantajaan suhtaudutaan eri maissa. Tällä on tietysti monia erilaisia taustatekijöitä takanaan. Yhtäältä on tietysti kyse siitä, että Suomi on noudattanut sellaista ulkopoliittikkaa, josta meitä arvostetaan aika laajasti ympäri maailmaa, mutta myöskin siitä, että useimmissa maissa katsotaan, että Suomen passin kantaja todennäköisesti on aika luotettava kaveri.

Todennäköisyys sille, että Suomen passin kantaja tulee maahan tekemään terrori-iskuja tai järjestämään väkivaltaista vallankumousta tai jotain muuta sellaista, on historiallisesti ollut ilmeisestikin kohtalaisen matala. Tästä syystä Suomen passin omaava henkilö on ollut yleensä varsin arvostettu ja päässyt helposti maahan ja pystynyt toimimaan myöskin ulkomailla.

Tämä on sellainen etu, josta kannattaisi pitää kiinni. Nimittäin, jos jaamme Suomen kansalaisuuksia kovin löysin perustein, niin kuin voidaan hyvin perustellusti sanoa, että olemme jakaneet vertailluna oikeastaan useimpiin muihin länsimaihin, voi jonakin päivänä käydä niinkin, että Suomen passi ei enää nautikaan samanlaista arvostusta kuin mitä se on joskus nauttinut, ja tällä on tietysti sitten monenkinlaisia seurauksia. Jos Suomen passia kantava henkilö on sellainen, että siitä ei oikein tiedä, että mitäköhän saa, niin kyllä sillä on sitten monenlaisia kielteisiä vaikutuksia.

No, sitten on myöskin niin, että Suomen passin — kansalaisuuden — liian leväperäisellä jakamisella saattaa olla vakavampiakin seurauksia. Me olemme jo nyt todistaneet sitä, että Suomen kansalaisuuden saaneita henkilöitä on lähtenyt terroristisiin tarkoituksiin ulkomaille, osallistunut terroristisiin sotiin, ilmeisestikin myös hirmutekoihin, joiden selvittäminen on sitten lopulta aika hankalaa varsinkin täältä käsin.

Vaikka on aivan oikeutetusti tehty — paitsi jo voimassa olevia lakimuutoksia — myöskin aloitteita sen suhteen, että vastaisuudessa kaksoiskansalaisilta, joilla on jonkun toisen-

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

kin maan kansalaisuus, voitaisiin tietyin edellytyksin ottaa Suomen kansalaisuus helpommin pois, niin kyllä paljon viisaampaa politiikkaa on ehkäistä ongelmia jo ennakolta.

Näen, että ne toimenpiteet, joita tässä aloitteessa on esitetty kansalaisuuden ehtojen tiukentamiseksi, ovat sellaisia ennalta ehkäiseviä toimenpiteitä, jotka voimaan astuessaan tekisivät ainakin vaikeammaksi sen, että Suomen kansalaisuudella esiintyviä ihmisiä ulkomailla syyllistyy sellaisiin epäinhimillisiin rikoksiin, joita totutusti ei Suomen kansalaisilta ole yleensä odotettu.

16.52 Hussein al-Tae sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Mari Rantaselle haluaisin vastata tästä, kun viittasitte siihen, että sanoin, että ihmiset haluavat Suomeen etsimään parempaa elämää. Se parempi elämä voi olla opiskelumahdollisuus, työmahdollisuus, avioliitto, moni muu asia. [Sheikki Laakso: Sosiaaliturva!] Siinä ei ole mitään pahaa, että ihmiset liikkuvat.

Sitten vielä edustaja Rydmanille haluaisin sanoa, että tässä lakialoitteessa olevat asiat jo pitkälti toteutuvat nykyisessä lainsäädännössä. Suomalainen lainsäädäntö tämän asian suhteen ei ole löyhää, ja suomalaisen lainsäädännön vertaaminen muihin maihin ei välttämättä ole täysin pätevää, [Ville Tavio: Miksei?] koska Suomen talousrakenne on hyvin erilainen. Se pitovoima, joka meillä on erilaisiin kansallisuuksiin, ammatteihin nähden, on heikompi kuin jollain mailla, joita te tässä mainitsitte. Myöskin palkkaerot ovat valtavia esimerkiksi Norjaan nähden, ja näiden syiden vuoksi meillä täytyy olla sellaisia pitovoimatekijöitä, joilla me saamme ihmiset paremmin jäämään Suomeen ja palvelemaan tätä maata ja maksamaan veroja. Meillä ei synny tarpeeksi lapsia, ja on hirveän tärkeätä, että dynaamisuus tässä maassa myös säilyy, ja siihen täytyy myöskin keksiä hyviä keinoja. Yksi keino on tämä — jo nykyisellään hyvin tiukka maahanmuuttopolitiikka, nykyisellään hyvin tiukka kansalaisuuspolitiikka — ja tällä kun me jatkamme, niin hyvin todennäköisesti pääsemme hyviin tuloksiin.

Sanoisin vielä, että kielivaatimustestihän on aika tiukka tällä hetkellä edelleen, ja en koe, että sitä pitäisi sillä tavalla löysentää, mutta Suomeen sitoutumista henkisesti voidaan osoittaa hyvin monellakin tavalla, ei ainoastaan sen kielen, testin perusteella, vaan monen muun tavan kautta. Koen, että moni ihminen sitä täällä Suomessa ollessaan pyrkii tekemään jatkuvasti olemalla kunniallinen ihminen, tekemällä hyvää työtä, olemalla yrittäjä ja kasvattamalla hyviä lainkuuliaisia lapsia. Minusta tämä dynamiikka täytyy Suomessa säilyttää ja ehkä eräänlaista vihamielisyyttä, jota aina välillä, silloin tällöin tuntuu tulevan suunnasta tai toisesta, vähän laskea, jotta yhä enempi ihminen tuolta maailmalta voisi tulla Suomeen töihin ja elämään hyvää elämää ja kasvattamaan tätä meidän yhteistä taloutta ja hyvinvointia ja tätä sosiaalista turvaa tuleville sukupolville.

16.55 Ville Tavio ps: Herra puhemies! SDP:n edustaja al-Taeella on näköjään taas iltasatujen aika, kun Suomen maahanmuuttopolitiikkakin on muuttunut tiukaksi. Emmeköhän me kaikki tiedä, että se on maailman löysintä maahanmuuttopolitiikkaa, ja kuten tuossa aiemmissa puheenvuoroissa kävi ilmi, niin myös tämä kansalaisuuspolitiikka on äärimmäisen löysää. Tuokaa sitten tähän pöytään niitä maita, joissa se on löysempää, jos tämä on teidän mielestänne tiukkaa. Epäilen, että sellaisia maita ei tänne löydy.

Tässä aivan oikein nostettiin myös keskustelua siitä, että tietenkin tämä kansalaisuuspolitiikka on kokonaisuus, vaikka siitä nyt käsiteltiin tässä aloitteessa vain yhtä osaa. On totta, että siinä voitaisiin kiinnittää huomiota juuri tähän nuhteettomuuteen tai rehellisyyteen.

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

Se on mielestäni nykyään itse asiassa kyllä jo jokseenkin otettu huomioon, mutta sitten tämä tosiasiallinen kielitaitoedellytys: tiedän tapauksia, joissa tästä kielitaitoedellytyksestäkin itse asiassa kyllä on luovuttu käytännössä kokonaan syystä tai toisesta — esimerkiksi, että henkilö ei osaa lukea ja ei sen takia oikein opi kieltä kunnolla, niin sitten annetaan poikkeuksia. Kyllä täällä virkamiehet näihin poikkeuksiakin osaavat antaa.

Mitä tulee tuohon toimeentuloon, joka on aika oleellinen, ja edustaja Rantanen otti sen hyvin esiin, niin onhan se aika ihme, että tähän toimeentuloon lähdetään lukemaan sosiaalietuuksia — ollaan myöntämässä kansalaisuutta henkilölle ja pitäisi tulla toimeen omillaan, niin sitten katsotaankin sosiaalietuuksia.

On huomattava, että niistä, jotka nykyisin saavat tämän Suomen kansalaisuuden, aivan selvä enemmistö tosiaan säilyttää sen aiemman kansalaisuuden. Olisiko se ollut jopa 90 prosenttia, jos näin hatusta muistelen, mutta se oli valtava enemmistö, joka säilyttää sen aiemman kansalaisuutensa. Silloinhan tietenkin voidaan lähteä siitä — kun kokoomuskin on ihan hyvin pohtinut näitä nyt meidän kanssamme — että voitaisiin perustellusti sitten perua se kansalaisuus helpommin, ja tästä on mielestäni hyvä käydä keskustelua. Kyllä se kaikin tavoin on huomattavasti helpompaa pyrkiä siihen, että kansalaisuuden saisi vähän vaikeammin kuin että sen sitten menettäisi helpommin. Oikeastaan uusi tällainen erittäin hyvä argumentti, jonka edustaja Halla-aho tuossa nosti esiin, on juuri se, että kun nämä henkilöt tosiaan säilyttävät vielä kaksoiskansalaisuutensa, niin on aika oleellinen kysymys, että mille valtiolle nämä uudet kansalaiset tosiasiallisesti lojaliteettinsa antavat, mikäli tulee jonkinlaisia intressiristiriitoja.

16.58 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Totta kai olisi paras lääke, tai ei lääke, mutta tehdä selvitys, että on töitä, on kielitaitoa, on nuhteettomuutta, mutta niin kuin nyt äskeisen, edellisen edustaja Tavion puheesta jokaiselle tuli selväksi, näitä kuitenkin ei oikein noudateta, edes tuota kielivaatimusta, eikä sitten tietysti nuhteettomuuttakaan, sitäkin tulkitaan aina sitten sen mukaan, miten halutaan. Sen takia on loppupeleissä äärimmäisen tärkeää, että tässä tämä aikakriteeri tulee ja sitä korostetaan entisestään.

Pitää kuitenkin muistaa, että täällä on ihmisiä, jotka ovat työskennelleet tämän yhteiskunnan hyvinvoinnin hyväksi kymmeniä vuosia, eivät nyt välttämättä ihan sataa vuotta, mutta reilusti enemmän kuin 50 vuotta, jolloin pidettäisiin jotenkin kohtuuttomana, että maahanmuuttajan ei tarvitsisi kuin muutaman vuoden antaa näyttöä siitä, että on yhteiskuntakelpoinen. Jotenkin tulee mieleen, että mikä kiire siinä on. Jos asiat hoitaa hyvin ynnä muuta vastaavaa, niin ei sen, että 10 vuottakin joudut odottelemaan, että saat kansalaisuuden, luulisi olevan ylitsepääsemätöntä, koska selkeästi se on kuitenkin tavoittelemisen arvoista, jos näin on.

Kun edustaja Rydman tuossa puhui, että Suomen passi on yksi parhaista matkustusasiakirjoista ainakin toistaiseksi, niin minä olen sitä mieltä, että meidän pitää äärettömän paljon pyrkiä pitämään kiinni siitä, että tämä mentaliteetti jatkuisi jatkossakin. Tosin ikäväkseni joudun toteamaan, että hallituspuolueen edustajahan kyllä sellaista taannoin yritti tehdä, että sillä Suomen passilla ei kohta tiettyihin maihin pääse ollenkaan, kun siellä ollaan kaikennäköisiä aitojakin leikkailemassa. — Kiitos.

17.01 Wille Rydman kok: Arvoisa herra puhemies! Minun täytyy kyllä tunnustaa, että minun on hyvin vaikea seurata edustajakollega al-Taen logiikkaa hänen puheenvuoroissaan. Hän on ensinnäkin kertonut meille, että hän ei kannata tätä aloitetta. Toisekseen hän

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

on kertonut, että itse asiassa tämä aloite on jo suurilta osin voimassa olevaa Suomen lainsäädäntöä. Kolmannekseen hän on kertonut, että itse asiassa tällainen tiukka politiikka on aivan hyvä ja että siitä on syytä pitää kiinni. Neljännekseen hän on kertonut, että itse asiassa tällainen Suomen muita maita löysempi tapa jakaa kansalaisuuksia onkin keskeinen vetotekijä, jolla Suomi pystyy houkuttelemaan näitä ihmisiä pysymään tässä maassa. Minun on kovin vaikea käsittää, kuinka nämä kaikki väitteet voisivat yhtäaikaaisesti pitää paikkansa, koska ainakin minun logiikkani mukaan nämä ovat keskenään merkittävästi ristiriitaisia väitteitä.

Siitä olen sinänsä samaa mieltä, että Suomi ei kyllä osaavaa, koulutettua työvoimaa houkuttele puoleensa kovinkaan paljon verrattuna meidän keskeisiin kilpailijamaihimme. Sellainen koulutettu, kielitaitoinen ihminen, joka helposti työllistyy ja jolla on annettavaa maalle kuin maalle, ei välttämättä senkaltaiseen korkean verotuksen maahan kuin Suomi kovin helposti tule, varsinkin kun sen kielet ovat kohtalaisen vaikeita ja huonosti tunnettuja eikä sääolosuhteillakaan voi hirvittävästi kilpailla. Tällaisia osaajia me menetämme kaiken aikaa muihin maihin.

Sitä vastoin Suomi tuntuu olevan kovastikin houkutteleva maa ja yhteiskunta jollekin aivan toisenlaisin perustein Suomeen tulevalle ja ehkä vähemmän tavoitellulle työvoimalle, enkä katsoisi, että meidän on lainsäädännössämme syytä pitää yhtään sellaista veto- tai houkutus- tai kiinnipitotekijää, joka nimenomaisia tämänkaltaisia muuttajia Suomeen houkuttelisi.

17.03 Jussi Halla-aho ps: Arvoisa puhemies! Edustaja al-Tae esitti sen usein kuullun oletaman tai väitteen, että kukaan ei tule Suomeen päästäkseen elämään sosiaaliturvalla täällä. Kuitenkin hän samaan aikaan antaa ymmärtää, että joku tulisi Suomeen päästäkseen maksamaan veroja ja päästäkseen rahoittamaan suomalaista järjestelmää, mikä on aivan yhtä absurdi ajatus.

Tosiasiahan on se, että kaikki ihmiset, jotka ovat liikkeellä maailmassa, etsivät parempaa elämää, mutta koska ihmisten ominaisuudet ja lähtökohdat ovat erilaisia, kriteerit kohdemaan valinnassa ovat hyvin erilaisia. Ne, joilla on ideoita ja osaamista, jotka voi muuttaa rahaksi ja hyvinvoinniksi, menevät tietysti sinne, missä ideoista ja osaamisesta voi saada parhaan hinnan, eli sellaisiin paikkoihin, joissa on vaikkapa matala verotuksen taso ja korkeampi palkkataso. Ikävä kyllä nämä ominaisuudet eivät suoranaisesti luonnehdi suomalaista yhteiskuntaa, jossa on erittäin korkea verotuksen taso ja verrattain matala palkkataso. No tämä tietysti houkuttelee paremman elämän perässä sellaisia ihmisiä, joita ei kiinnosta verotuksen taso, koska he eivät maksa veroja, mutta joita kyllä kiinnostaa korkea sosiaaliturvan taso. Näillä ihmisillä tyypillisesti ei ole sellaista osaamista, jota he voisivat hyödyntää toisenlaisessa toimintaympäristössä.

Edustaja al-Tae mainitsi myös pitotekijät, joita Suomi tarvitsee voidakseen pitää kiinni tänne tulleista ihmisistä, mutta onko Suomella nyt sitten ollut joitain havaittavia vaikeuksia pitää kiinni vaikkapa tänne tulleista somalialaisista tai irakilaisista? En usko, että kovinkaan suurta muuttoliikettä näiden väestöryhmien keskuudessa voidaan havaita nimenomaan pois päin Suomesta.

Tämä toimeentuloedellytys, josta on keskusteltu, on kyllä ihan hyvä kysymys. On hyvin ongelmallista, että toimeentuloedellytyksen katsotaan täyttyvän, jos henkilö tulee toimeen tulonsiirroilla joko pääasiallisesti tai kokonaisuudessaan. Mielekkäämpi kriteeri varmasti olisi ihmisen riippuvuus tai riippumattomuus tulonsiirroista, eli että kansalaisuuden edel-

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

lytyksenä olisi se, että ihminen on ainakin tietyn ajan ennen kansalaisuuden saamista riippumaton toimeentulotuesta, asumistuista ja muista vastaavista tulonsiirroista. — Kiitoksia.

17.05 Hussein al-Taee sd: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluaisin vastata edustaja Rydmanille, että ymmärrän, että voi olla niin, että tähän aikaan illasta logiikan omaksuminen on vaikeaa. Te puhuitte siitä, miten suomalainen lainsäädäntö ei ole verrattavissa näihin muihin, siitä näkökulmasta, onko se löyhempää vai tiukempaa. Minä väitin, että se on tiukkaa ja se on tarpeeksi tiukkaa. Se on tiukkaa siitä näkökulmasta, että Suomen kansalaisuutta on suhteellisen hankala saada, se ei ole helppoa. Oleskeluluvan saaminen vaatii jo hyvin pitkälle nuhteetonta toimintaa, ja sen jälkeen vaaditaan vielä siitä eteenpäin viisi vuotta siihen, että saa esimerkiksi Suomen kansalaisuuden, ja sekin vaatii nuhteettomuutta, kielitaitoa, se vaatii näyttöä siitä, että ihminen on valmis kotoutumaan ja integroitumaan. Se on tarkoitettu tällaiseksi siksi, että pystyisimme pitämään Suomessa sellaisia ihmisiä, jotka ovat halukkaita työskentelemään täällä Suomessa. Me haluamme, niin kuin tekin sanoitte, houkutellessa sellaisia ihmisiä tänne. Ja näille ihmisille se on ekstrabonus siitä, että jäävät Suomeen ja maksavat veroja.

Sen vuoksi haluaisin vastata myöskin edustaja Halla-aholle liittyen tähän verotuksen logiikkaan. Ensinnäkin ihmisten ominaisuuksista puhuminen pikkasen nostattaa ihokarvoja. [Jussi Halla-ahon välihuuto] Mutta tähän verotukseen liittyen: Verotuksen hinta, siis se, miksi maksetaan veroja, perustuu siihen, että Suomessa taataan turvallisuus — ihminen voi mahdollisesti elää koko tässä maassa hyvin turvallisesti — taataan tietynlainen toimeentulotuki silloin, kun tilanne omassa elämässä on hankala, hyvä terveydenhoito, hyvä koulutus. Tämä tarkoittaa verojen maksamista. Moni ihminen maksaisi aivan mielellään veroja ja osallistuisi tämän yhteiskunnan rakentamiseen taatakseen itselleen ja lapsilleen mahdollisuuksia. Tämä on hyvin universaalia ajattelua siitä, millaista elämää ihmiset ylipäänsä haluavat. Meistä suomalaisista sanotaan, että olemme maailman onnellisin kansa. Se pitää paikkansa osittain siksi, että olemme sitoutuneet tähän yhteiskuntaan, ja ehkä tämä verotus on se salaisuutemme. Ei siinä ole mitään pahaa, että maksetaan veroja, koska se vastinehan siitä verosta on hyvä elämä. Ja tämän hyvän elämän monelle, joka haluaa tulla Suomeen opiskelemaan, työskentelemään tai naimisiin, se vero mahdollistaa.

17.08 Wille Rydman kok: Arvoisa herra puhemies! Tässä salissa on salin oikealta laidalta käytetty monia hyviä loogisia ja hyvin formuloituja puheenvuoroja, joissa on argumentoitu tämän aloitteen puolesta. Mihinkään näihin argumentteihin edustaja al-Taee ei ole omaa puheenvuoroansa kiinnittänyt, vaan kaikki argumentit ovat valuneet niin sanotusti kuin vesi hanhen selästä.

Sen sijaan al-Taee on käyttänyt puheenvuoroja, joiden sisäistä logiikkaa on todella hie-man hankala ymmärtää. Kun eräissä puheenvuoroissa te olette ensinnäkin vastustanut tätä aloitetta, että ei tämmöisiä kiristyksiä pidä tehdä, toisissa vastauksissanne taas te olette sanonut, että itse asiassa ei tämä aloite tuo yhtään mitään lisää, että nämä ovat jo voimassa olevaa lainsäädäntöä. Vastustatteko te siis voimassa olevaa lainsäädäntöä? Yksissä puheenvuoroissa te olette myös sanonut, että on aivan hyvä tämä nykyinen lainsäädäntö, joka on teidän mielestänne tiukka, ja sitten teillä on ollut sellaisia puheenvuoroja, joissa te kerrotte, että itse asiassa on aivan hyvä, että Suomella on löysemmät käytännöt kuin muilla mailla, koska tämä luo pitotekijän, jolla me saamme pidettyä ihmisiä tässä maassa paremmin. Ja sitten te olette seuraavaksi jo sanomassa, että niin, mutta ei näitä lainsäädäntöjä oi-

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

keastaan voi vertailla. Eli kertoisitteko te nyt eduskunnalle: Onko Suomella tiukka vai löysä politiikka kansalaisuuksien jakamisessa? Te olette väittänyt molempia. Toisekseen, onko tämä tiukkuus tai löysyys hyvä vai huono asia? Siitäkin te olette esittänyt kahdenlaisia väitteitä. Ja voiko vai eikö voi vertailla lainsäädäntöä Suomen ja muiden maiden välillä? Jos ei voi, niin miksi ei voi? Nämä ovat jääneet hyvin hämäräksi teidän puheenvuoroisanne.

17.10 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Äskeisessä puheenvuorossani toin esiin sen, että en suoraan lämpene sille ajatukselle, että kansalaisuuden saamiseksi edellytettyä oleskeluaikaa Suomessa pidennettäisiin, mutta sen sijaan olisin kiinnostunut siitä, millä tavalla henkilö on integroitunut Suomeen, ja puhuimme muun muassa kielitaidosta, nuhteettomuudesta, sosiaalisista verkostoista, työ- ja opiskelumahdollisuuksista ja näin edelleen. Edustaja Halla-aho nosti esiin tulonsiirroista riippumattomuuden nimenomaan juuri ennen sitä kansalaisuuden hakemista. Minusta tulonsiirroista riippumattomuuden täytyy olla yksi kriteeristön osa, mutta jos me katsomme, että henkilö on ollut Suomessa vaikka neljä viisi vuotta ja sitten juuri ennen sitä kansalaisuuden hakemisen aikaa hänellä on työhistoriasaan tapahtunut jotakin eikä hän pystykään olemaan työelämässä ja sen takia saa tulonsiirtoja, niin kyllä sellaisessa tilanteessa näkisin, että on aika epäreilu tilanne sitten myöskään evätä häneltä se kansalaisuus tällaisen epäkohdan tai epämieluisan elämäntilanteen takia. Kyllä toivoisin, että silloin katsottaisiin sitä henkilön koko historiaa Suomessa — mitä kaikkea hän on tehnyt, mitä hän on yrittänyt tehdä sen eteen, että olisi paremmin juurtunut Suomeen — eikä pelkästään yhtä esimerkiksi muutaman kuukauden tai yhden vuoden ajanjaksoa. Mutta lähtökohta täytyy olla se, että jollakin tavalla pystyy itse oman elantonsa ansaitsemaan.

Yhtenä kuriositeettina Tanskasta toisin sellaisen näkökohdan, että siellä oli parlamentissa käsittelyssä ennen joulua sellainen aloite, että Isisin kalifaatin alueelle tai sotatoimi-alueelle syntyvä lapsi, jolla on mahdollisuus saada kaksi kansalaisuutta, ei automaattisesti enää saisikaan Tanskan kansalaisuutta, jos tämä lapsi siis saa sen toisen kansalaisuuden. Ainakin vielä ennen joulua tilanne oli se, että sekä hallituspuolueet että oppositio olivat sitä tukemassa. Halusin tuoda tämän vain esimerkkinä siitä, että näitä asioita pohditaan kyllä muissakin Pohjoismaissa. Mutta meidän täytyy olla tietysti tarkkana siinä, että kun suurin osa ihmisistä on hyvillä tarkoituserillä liikkeellä, niin emme hankaloita heidän tilannettaan siinä samalla.

17.13 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Olemme keskustelleet nyt pitkään tästä perussuomalaisen ryhmän nimissä tehdystä aloitteesta. En ota tässä nyt itse voimakasta kantaa aloitteeseen suuntaan enkä toiseen, minusta edustaja Kauma äsken määritteli omassa puheenvuorossaan näkemyksensä tavalla, joka aika paljon vastaa omia näkemyksiäni.

Tämä aloite tulee huolellisesti tutkia ja selvittää, mitä kaikkea tähän liittyy, mutta pyysin puheenvuoroni siksi, että koska tässä nyt ollaan kuitenkin sivuttu laajemmin maahanmuuttokysymyksiä — harvoin täällä käytän kirjoitettua tekstiä, mutta kaivoin nyt esille 12. marraskuuta viime syksynä kirjoittamani melko laajan kirjoituksen, joka on Facebook-sivullani julkaistu, ja luen siitä nyt yhden kohdan, jotta tulee nyt eduskunnan pöytäkirjoihinkin dokumentoiduksi tiivistetyssä muodossa, mitä itse näistä keskeisistä asioista ajattelen. Tässä lukee näin: ”Meillä on monenlaista maahanmuuttoa, työperäistä maahanmuuttoa alkaen huippututkijoista ja -asiantuntijoista erilaisiin huolto- ja tukitöihin, opiskelua Suo-

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

nessa, avioitumista Suomeen, aidosti hädänalaisessa tilanteessa ja hengenvaarassa olevien ihmisten suojaan hakeutumista, ja varmasti on myös, niin kuin aina maailmalla on, joukko ihmisiä, jotka pyrkivät Suomeen päästäkseen osallisiksi meidän sosiaaliturvastamme tai jopa keinottelu tai rikolliset pyrkimykset mielessään. Meidän vain on saatava tämä vaativa ja monimutkainen tilanne hallintaan. Ei mikään maa — ei edes Suomi — voi yhtäkkiä sulkea rajojaan kaikilta ’vierasperäisiltä’. Suurimmat vaikeudet siitä koituisi meille itsellemme. Tuskin olisimme sen jälkeen kovin suuri menestyjä kansainvälisessä kaupassa, muista elämänalueista puhumattakaan.”

Jos joku haluaa tulkita tämän linjauksen tiukaksi maahanmuuttolinjaukseksi, niin en kiistä sitä. Ja kun tässä edustaja Kauma esimerkiksi viittasi Tanskan nykyiseen tilanteeseen, niin olen huolella seurannut Tanskassa sosiaalidemokraattisen puolueen linjauksia näissä kysymyksissä ja nähnyt siellä paljon sellaista, joka vastaa omiakin näkemyksiäni. Mutta niin kuin sanottu, tämä on monitahoinen kysymys, tässä pitää välttää ylilyöntejä, ja tässä halusin äsken tiivistää tuon oman käsitykseni.

Kun keskustelin, siis suullisesti, erään perussuomalaisen ryhmän edustajan kanssa, joka ei nyt ole salissa — enkä hänen nimeään tässä yhteydessä mainitse, vaikka mitään ongelmaa siitä ei meille kummallekaan varmaan koituisi — ja kerroin, että kun minulla oli tämä seitsemän kohdan erittely näistä erilaisista maahanmuuttoryhmistä, niin olimme yhtä mieltä siitä, että siinä neljä ensiksi mainittua ovat ymmärrettäviä ja perusteltuja, mutta kolme viimeksi mainittuja ovat sellaisia, joita kumpikaan emme haluaisi Suomeen. Oliko hän sitten samaa mieltä minun kanssani vai minä hänen kanssaan samaa mieltä, se on nyt tässä sitten vain semantiikkaa.

17.16 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! On ilo tietysti kuunnella, että demariryhmästä tulee tällaisia järkeviä ulostuloja. Tietysti tässä kun on mainittu Tanska ja samoin Norja, niin siellä kyllä demaripuolue on ottanut semmoisen järkilinjan maahanmuuttoasioissa, että nimenomaan pyritään siihen, että sekä taloudelle että turvallisuudelle negatiivista maahanmuuttoa pyritään kaikin tavoin rajoittamaan.

Edustaja Kaumalle olisin kommentoinut sen verran, että nyt kun tässä on tämä kymmenen vuoden asumisaikavaade, niin kymmenessä vuodessa nähdään jo, jääköänkö sinne tulo-siirtojen varaan vai ei, ja se on todettava, että jos tässä sitten loppuvaiheessa kävisikin niin, että on ollut yhdeksän vuotta töissä ja juuri ennen hakemuksen jättämistä jää työttömäksi, niin voisin jotenkin kuvitella, että kun kansalaisuuslakiin on leivottu hirvittävän syvälle tämä kokonaisuuskanta, siinä kohtaa ehkä sitä harkittaisiin kokonaisuutena.

Edustaja al-Taeelle on kyllä pakko nyt todeta, että ilmeisesti ette ole lukenut kansalaisuuslakia kauhean tarkasti, ja se kannattaa lukea, jos teillä on sellainen käsitys, että se on kovin tiukka tai että tämä meidän prosessimme ylipäätänsä on kovin tiukka. Tai käykää vaikka Migrissä vierailulla, niin huomaatte, että se ei aivan niin tiukka ehkä ole myöskään verrattuna muihin Euroopan maihin.

17.18 Hussein al-Tae sd: Arvoisa puhemies! Olen käynyt Migrissä ja mielelläni lähtisin edustaja Rantasen kanssa siellä käymään uudestaan, niin että voisimme sitten tutkia yhdessä, miten Suomen kansalaisuuslakia tai oleskelupaikkahakemuksia tai muita tutkitaan ja verrataan muihin maihin nähden.

Ruotsissa on ollut nettomaahanmuuttoa 30-luvulta lähtien yhtä vuotta lukuun ottamatta. Ruotsissa syntyvyystilastot ovat suhteellisen hyviä, paljon parempia kuin Suomessa — itse

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

asiassa Euroopan parhaimpia. Heidän taloutensa on joiltain osin kestävämmällä tolalla kuin Suomen.

Edustaja Rydman puhui siitä, missä kohtaa tässä lakiesityksessä minä koin, että oli sellaisia asioita, jotka olisivat minun mielestäni hyviä, tiukkoja. No, se, että ihminen puhuu suomea, on hyvä asia. Se mahdollistaa integraation. Minusta tämä vaatimus siitä, että osaa kielen, ei tainnut muuten 20 vuotta sitten olla laissa. Sehän oli ainoastaan asumisen peruste, se tiukennettiin myöhemmin.

Se, missä minä olen vastustanut tätä lakialoitetta, on siinä, että vuosien määrä on lisätty kymmeneen. Minusta se on kohtuuton, ja se on Suomen kansallisia intressejä vastaan. Suomen kansalliset intressit vaativat sitä, että meillä on Suomessa pitovoimatekijöitä, joilla me saamme näitä edustaja Lindénin mainitsemia huippuasiantuntijoita jäämään. Norjassa, joka on tässä aikaisemmin mainittu, on parempi palkkataso, siellä on parempi taloustilanne muutenkin. Heillä on maailmalla valtava öljyrahasto, jolla he pystyvät tekemään erilaisia asioita, ja he voivat olla tiukempia tarvittaessa siellä täällä. Meillä ei ole samanlaisia mahdollisuuksia, mutta tässä Suomen kansallinen intressi vaatii tällä hetkellä asiantuntijoiden mukaan, että Suomeen muuttaa noin 18 000 nettomaahanmuuttajaa. Heistä suurin osa ei ole missään tapauksessa turvapaikanhakijoita.

En ole ihan varma, mitä negatiivinen maahanmuutto oikeastaan tarkoittaa, koska se on positiivista varsinkin silloin, kun maahanmuuttajien lapset kykenevät käymään suomalaisen koulutuksen ja tulevat veronmaksajiksi. Se on meidän yhteiskunnan vastuu mahdollistaa se heille, jolloin neutralisoituvat myös kaikki negatiiviset seuraamukset, mutta en puhuisi negatiivisesta maahanmuutosta.

17.21 Wille Rydman kok: Arvoisa herra puhemies! Sellaisille maahanmuuttajille tai potentiaalisille sellaisille, joilla nimenomaisesti on jotain tiedollista tai taidollista annettavaa vastaanottavalle yhteiskunnalle, ovat kyllä ovet avoinna suunnilleen joka puolella maailmaa. He arvioivat varmastikin sitä, minne muuttavat, lähinnä sen perusteella, kuinka hyviä työtarojousia ja kuinka hyvillä palkkaeduilla, millainen verotuksellinen ympäristö uusi maa on, toisaalta millainen edellytys siellä on elää ja olla erilaisista tekijöistä johtuen, ja tällaisille maahanmuuttajille Suomi kieltämättä ei ole kovinkaan houkutteleva maa. Jos haluaa tienata paljon ja omalla tietotaidolla voi tienata missäpäin maailmaa tahansa, niin todennäköisesti on aika helppoakin löytää jokin houkuttelevampi muuttokohde kuin Suomi. Todennäköisesti tällaisia muuttajia ei myöskään löysempi kansalaisuuspolitiikka puoleensa vedä.

Sen sijaan löysempi kansalaisuuspolitiikka voi vetää puoleensa aivan muunlaisia muuttajia, ja sellaiset muuttajat, jotka muuttavat Suomeen nimenomaisesti muita maita löysemmän kansalaisuuspolitiikan vuoksi, eivät todennäköisesti ole sellaisia muuttajia, jotka kovin helposti olisivat Suomea myöskään taloudellisesti hyödyttämässä.

Ylipäätäänkin kuulen kyllä ensimmäistä kertaa sellaisen ajatuksen, että maahanmuuttajia pitäisi houkutellessa nimenomaisesti jotenkin löysemmällä kansalaisuuspolitiikalla tai että löysempi kansalaisuuksien jakaminen olisi jotenkin erityisenkin hyvä keino houkutellessa osaavaa ja taitavaa väkeä. Taitaa olla niin, että tällainen on niin absurdi ajatus, ettei kukaan toistaiseksi vielä sellaista ole kehdannut esittää.

Tervehdin kyllä ylipäätään ilolla sitä, että kun tarkastelee sosiaalidemokraatteja eurooppalaisessa perspektiivissä, niin nähdäkseni realismi maahanmuuton suhteen on ollut kovasti lisääntymään päin. Tanskassa ja Norjassa se on aivan ilmeistä, ja uskoisin, että Ruot-

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

sissakin toivoa on, tilanne ei ehkä ole ainakaan aivan niin toivoton kuin mitä se oli vielä joi-takin aikoja sitten.

Ja mitä tulee Suomeen, niin mielestäni esimerkiksi edustaja Lindénin puheenvuorossa oli paljon hyviä pointteja, ja se muodosti myöskin loogisesti ja älyllisesti ehyen kokonai-suuden, mitä toivoisi useammaltakin edustajalta myös meidän parlamentissamme.

17.23 Jussi Halla-aho ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Lindén puheenvuorossaan siteera-si itseään ja halusi korostaa sitä, että maahanmuutto on hyvin monisäikeinen kokonaisuus, niin kuin se tietysti onkin. Olen itse osallistunut tähän maahanmuuttoa koskevaan keskus-teluun lähes 20 vuoden ajan ja olen tehnyt sellaisen havainnon, että tähän keskusteluun tu-lee aina uusia ihmisiä mukaan ja heistä jokainen haluaa keksiä tämän pyörän uudelleen, että maahanmuuttohan on monimutkainen kokonaisuus, että kaikkea maahanmuuttoa ei voi käsitellä samoilla työkaluilla. Sanoisin, että tälle puolelle poliittista spektriä tämä ei ole koskaan ollut epäselvää, että maahanmuutto koostuu hyvin erilaisista asioista, joita ei voi eikä pidä yrittää käsitellä samoilla työkaluilla.

Oikeastaan teidän puoluekolleganne al-Tae syyllistyy juuri siihen, mistä varoititte omassa puheenvuorossanne. Hän nosti esille Ruotsin ja totesi, että Ruotsissa on ollut net-tomaahanmuuttotilanne 30-luvulta lähtien. Kuitenkin öljykriisiin asti Ruotsiin muutti ih-misiä lähinnä Kreikasta, Jugoslaviasta, muualta Euroopasta. Tulijoiden valmiudet, siis työ-elämän valmiudet, ja ruotsalaisen teollisuuden tarpeet kohtasivat noina vuosikymmeniä täydellisesti. Ihmiset voitiin panna suoraan satamasta tai lentokentältä tehtaan liukuhihnalle tekemään töitä.

Tänä päivänä tilanne on Ruotsissakin hyvin erilainen. 70-luvulta lähtien maahanmuutto on ollut lähes yksinomaan humanitaarista tai perheperustaista — mikä on itse asiassa hu-manitaarista myös, koska kyseessä ovat humanitaaristen maahanmuuttajien perheenjäse-net. Siinä missä Ruotsi on muiden länsimaiden tavoin jälkiteollisena yhteiskuntana muut-tunut työmarkkinoidensa osalta yhä vaikeammaksi ympäristöksi, niin tulijoiden työelämä-valmiudet ovat muuttuneet kaiken aikaa heikommiksi. Jos Ruotsin kaltaiseen yhteiskun-taan tulee luku- ja kirjoitustaidottomia ihmisiä paimentolaiskulttuureista, niin heidän edel-lytyksensä löytää mitään sellaista työtä, mikä olisi yhteiskunnan kannalta relevanttia tai tärkeää, ovat erittäin heikot.

Edustaja al-Tae kysyi, mitä on negatiivinen maahanmuutto. No, me emme sellaista ter-miä käytä. Me puhumme haittamaahanmuutosta. Haittamaahanmuutto on sellaista maa-hanmuuttoa, jonka nettovaikutus julkiselle taloudelle on negatiivinen. Siis, jos meillä on maahanmuuttajaryhmä, miten se sitten halutaankin määritellä, joka kokonaisuutena käyt-tää enemmän julkisesti rahoitettuja palveluja tai tulonsiirtoja kuin maksaa veroja, joilla ne palvelut rahoitetaan, niin silloin kyseessä on yhteiskunnan kannalta haitallinen maahan-muutto. Tässä ei vielä oteta edes kantaa muihin tällaiseen maahanmuuttoon yleensä liitty-viin negatiivisiin ilmiöihin, kuten gettoutumiseen, lisääntyvään turvattuuteen, [Puhe-mies koputtaa] yliedustukseen rikostilastoissa ja niin edelleen. — Kiitos.

17.26 Hussein al-Tae sd: Arvoisa puhemies! Otetaan kantaa suoraan myöskin tähän haittamaahanmuuttoon. Kun maahanmuuttoa käsittelee tarpeeksi pitkässä aikajanassa, niin silloin nämä yhteiskunnalle aiheutuneet kustannukset neutralisoituvat, ja tähän päättäjät voivat todella vaikuttaa. Missä ajassa se tapahtuu — se on päättäjien käsissä. Me voimme tehdä niin kuin Ruotsi, joka vuosikymmeniä siirsi ihmiset suoraan liukuhihnalle, tai me

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

voimme, niin kuin Suomi, tuoda ihmiset ja opettaa heille, mistä löytyy esimerkiksi sosiaalipalvelut. [Naurua perussuomalaisten ryhmästä] Me voimme itse päättää, miten sen teemme. Meidän kantamme on selkeä: pyritään saamaan ihmiset työnsyrjään kiinni mahdollisimman pian. [Jussi Halla-aho: Tehän olette hallituksessa!] Suurin osa meistä ihmisistä haluaa työskennellä ja ansaita oman elantonsa, ja tämä täytyy mahdollistaa myöskin Suomessa, niin kuin se vuosikymmeniä Ruotsissa mahdollistettiin. Eli tämä haittamaahanmuuton käsite on itse asiassa hyvin kapeasta näkökulmasta katsottuna sellainen. Kun näkökulmaa laajentaa siihen, mitä mahdollisuuksia siitä voi koitua, kun sen avaa pidemmälle tarkastelulle, niin sieltä saattaa löytyä hyviäkin asioita.

Sitten vielä edustaja Rydmanille: Ketään ei houkutella sillä, että tule tänne niin saat viidessä vuodessa Suomen passin, jos olet huippuasiantuntija. Huippuasiantuntija tulee Suomeen kuullessaan, että Suomi on sellainen paikka, jossa hänen lapsensa voivat turvallisesti kulkea bussissa [Jussi Halla-aho: Nimenomaan!] kotoa kouluun. Suomi on turvallinen maa tämän ihmisen lapsille, ja sen jälkeen, kun hän on tämän huomannut eikä ole havainnut tätä muissa maissa, missä lapsia mahdollisesti kaapataan, missä liikenne on paljon vaarallisempi, missä verovaroin ei ole kyetty järjestämään yhteiskuntaa yhtä hyvälle tolalle kuin Suomessa, niin silloin tämä ihminen todennäköisesti haluaa jäädä Suomeen. Me saamme hänet jäämään sillä, että hän vain odottaa sen viisi vuotta ja saa Suomen kansalaisuuden. Me opetamme hänen lapsilleen myöskin suomen kieltä, ja näin tämä elämä vain jatkuu tällä tavalla. Eli ketään ei houkutella sillä viiden vuoden ajanjaksolla, vaan me houkuttelemme ihmisiä Suomeen, koska täällä on turvallista ja hyvä olla. [Aki Lindén: Eikä haukuta ihonvärin perusteella!]

17.29 Wille Rydman kok: Arvoisa herra puhemies! On helppo olla edustaja al-Taeen kanssa samaa mieltä ensinnäkin siitä, että olisi varmaankin suotavaa, että maahanmuuttajia tulisi pikemminkin töihin muuttamaansa maahan kuin sosiaaliturvan varaan — näin ainakin tulkitsin puhettanne. Toisekseen olen voimakkaasti samaa mieltä siitä, että kyllä se on merkittävä houkutteleva tekijä, kuinka turvallinen ja vakaa yhteiskunta se maa on, johon mahdollisesti muutetaan. Käytitte vertausta siitä, kuinka turvallista on vaikkapa koululaisen matkustaa yksin se koulumatka, jonka hän tekee. Tämä on varmasti ollut keskeinen suomalaisen yhteiskunnan vahvuus. Valitettavasti on niin, että erityisesti se maahanmuutto, joka viime vuosina Suomeen on suuntautunut, on pikemminkin ollut omiaan rapauttamaan tätä kuvaa Suomesta, eikä pelkästään kuvaa vaan myöskin realiteetteja. Sen maahanmuuton johdosta, jota viime vuosina on tapahtunut, vanhemmat pikemminkin välttelevät sitä, että lapset menisivät omatoimisesti kouluun, tai joutuvat varomaan enemmän kadulla ja katsomaan sen perään, missä nuoret liikkuvat ja millaisia riskejä siihen liittyy. Kyllä tämänkaltainen maahanmuutto on nimenomaisesti heikentänyt näitä tekijöitä.

On todellakin syytä huomata se, että maahanmuuttoa on kovin monenlaista, ja valitettavasti tilanne on kyllä se, että Suomi houkuttelee pikemminkin sellaista maahanmuuttoa, jonka edellytykset pitkälläkään aikavälillä sopeutua suomalaiseen yhteiskuntaan ovat varsin heikot. On vain niin, että korkeasti koulutettu kielitaitoinen ihminen, tuli hän sitten mistä kulttuuritaustasta tahansa, todennäköisesti sopeutuu varsin hyvin. Myöskin on niin, että vähän vähemmänkin koulutettu, vähän vähemmänkin kielitaitoinen ihminen kovin läheisestä kulttuuripiiristä sopeutuu todennäköisesti varsin hyvin muuttamaansa maahan. Ihmisen, joka sekä tulee kulttuurisesti kovin kaukaisesta yhteiskunnasta että on heikosti koulutettu ja vajaasti kielitaitoinen, edellytykset sopeutua uuteen, vastaanottavaan yhteiskun-

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

taan ovat yleensä varsin heikot, erityisen heikot silloin jos hän tulee osana suurta muuttoaaltoa yhdestä ja samasta maasta — silloin vasta ongelmia syntyykin.

On lisäksi kiinnostavaa ja hälyttävää havaita se, mikä on havaittu erilaisissa sosiologisissa tutkimuksissa, että esimerkiksi Bangladeshista, joka sinänsä on verrattain maallinen yhteiskunta, tulleiden maahanmuuttajien, aivan maallistuneittenkin maahanmuuttajien, lapset pruuukaavat eurooppalaisessa kontekstissa aika nopeasti radikalisoitumaan sellaisella uskonnollisella tavalla, jollaista heidän vanhempansa eivät olleet edustaneet. [Puhemies koputtaa] Tämä kertoo siitä, että tämä kulttuurien kohtaaminen ei aivan ongelmatonta ole.

17.32 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Kun kielitaidoton ja osaamaton tulee Suomeen, niin kysyisin, mihin edustaja al-Tae aikoo heidät laittaa töihin, koska kuitenkin saman puolueen, jopa hallituksen ja pääministeripuolueen, edustajat ovat tässä vuoden aikana puhuneet, kuinka mahdoton on suomea osaavan kouluttamattoman saada töitä. Tämä on täysin ristiriidassa siinä mielessä minun mielestäni. Minä olen vähän kritisoinut aikaisemmin kyllä tuota, että koulutukselle tuodaan ehkä liiankin paljon omaa arvoa. On paljon töitä, mihin pääsee kyllä duuniin, suhteellisen kelvolla palkallakin, kun on motivaatio tehdä. Mutta se, että jos SDP:n edustajat näkevät, että suomalainen suomea osaava kouluttamaton ei meinaa saada töitä ja sen takia on pakotettu toisen asteen koulutukseen, niin miten kielitaidoton ihminen toisesta kulttuurista voitaisiin suoraan paiskata jonnekin liukuhihnalle? Ymmärrän sen, että Ruotsissa se onnistui 70-luvulla aika hyvin, ei siinä paljon tarvinnut muuta kuin osata joku tietty liike tehdä. Se oli ihan sama, osasiko ruotsia vai ei.

17.34 Ville Tavio ps: Herra puhemies! Sinänsä hyvä, että tuo turvallisuusnäkökulma nousi tässä keskustelussa esiin, koska juuri sitä tässä lakialoitteella ajetaan. Perussuomalaisten mielestä ei tarvita ainoastaan puheita vaan tarvitaan tekoja. Tekoja, jotta esimerkiksi juuri nämä Oulun kaltaiset tapahtumat eivät yleistyisi, eli että tämä vierasmaalaisten raiskaaminen ei arkipäiväistyisi Suomessa enempää.

Tuossa turvallisuudesta puhuttaessa huomataan, että ehkä teillä on SDP:n piirissä tosiaan vallitsevana käsityksenä sellainen, että tämä massamaahanmuutto ei tule vaikuttamaan Suomen turvallisuuteen. Se alkaa minusta jo näissä olemassa olevissa realiteeteissa olla aika käsittämätön sinne demarileiriin pinttynyt ajatus. Onhan meillä tiedossa juuri nämä tiettyjen ryhmittymien korkeammat prosentit esimerkiksi raiskausrikollisuudessa.

Perussuomalaiset kuitenkin lähtevät varmasti siitä, että yksilö on yksilö ja se yksilöllinen kohtelu on annettava. Ei voi tietenkään sillä tavalla yleistää henkilöihin, mutta lainsäädännöllisesti nämä ilmiöt on nähtävä kokonaisuutena.

Eli kun tämä asumisaikavaatimus on nykyisin turvapaikkahakemuksesta vain neljä vuotta — eli siitä, kun jätät sen hakemuksen, neljä vuotta eteenpäin olet Suomen kansalainen — se ongelma on juuri siinä, että sen jälkeen, kun syyllistyt vaikkapa törkeään lapsen raiskaukseen, saat silti jäädä maahan. Tämä on ihan käsittämätöntä. Ja vaikka olisit syyllistynyt törkeään lapsen raiskaukseen ennen kuin sait sen kansalaisuuden, saat silti jäädä maahan — kun se tutkintahan kestää mahdollisesti, tai se ilmitulo, kun rikos ei välttämättä tietenkään tule ilmi silloin, kun se tapahtuu, vaan siinä voi mennä vuosia, että uhri esimerkiksi uskaltaa tehdä siitä rikosilmoituksen ja asia tutkitaan. Tässä on nimenomaan riskinä se, että me emme tunne ihmistä siinä neljässä vuodessa vielä riittävän hyvin ja meidän on nykyllailla vaikeampi perua se kansalaisuus kuin antaa se kansalaisuus.

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

Eli osaltaan tämä tietynlainen varoraja tässä ja sen pidentäminen ei ole näiltä hyvin toimivilta ihmisiltä oikeastaan pois millään tavalla, kun tätä mieltii. Mutta sen sijaan se osaltaan on konkreettinen keino, joka lisää sitä, että Suomi pysyisi turvallisena jatkossakin — vaikka en tiedä, onko se enää nytäkään sitä, mutta ainakin siitä saataisiin turvallisempi.

17.37 Hussein al-Tae sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Tavio, olette väärässä SDP:n suhteen. Puhuitte myöskin siitä, että yksilöt ovat yksilöitä ja ei pitäisi yleistää — älkää yleistäkö sellaisia ajatuksia, mitä teillä on SDP-puolueesta. SDP:lle turvallisuus on ensisijaista. SDP ei hyväksy sitä, että me sallisimme sellaista politiikkaa, jolla suomalaisten turvallisuus vaarantuisi. Se on varmaa.

Nythän me puhumme kansalaisuuslaista, ja tässä edustaja Rydman puhui siitä, että tietynlaiset maahanmuuttajat rapauttavat suomalaista turvaa. Mennään numeroihin: Suomi tarvitsee tällä hetkellä, jotta se pystyisi kestävästi toimimaan tulevaisuudessakin hyvinvointiyhteiskuntana, 18 000 nettomaahanmuuttajaa, ja näistä siis pieni osa tulee Suomeen syystä tai toisesta, ei siis työperäisin syin mutta muin syin. Suurin osa on tullut ja heitä on houkuteltu työn perässä. Tänne tulee tuhansia kiinalaisia vuosittain, Intiasta tulee ihmisiä, muualta Euroopasta tulee ihmisiä. Näin ollen niistä, keitä Suomi on houkutelut, pieni osa loppujen lopuksi on sellaisia, jotka voivat jollain tavalla rapauttaa yhteiskunnan turvallisuutta.

Edustaja Tavio puhui siitä, että neljässä vuodessa tai viidessä vuodessa ei pystyttäisi toteamaan, onko ihminen kelpo jäämään Suomeen ja saamaan Suomen kansalaisuuden. Kyllä sen pystyy todistamaan. Meillä on siihen mahdollisuudet, ja sitä on todistettu. Itse asiassa ihmisellä, joka tekee rikoksia Suomessa, ei todennäköisesti ole halua saada Suomen kansalaisuutta tai jäädä Suomeen. Tällainen ihminen on rikollinen, ja hän tietää oikein hyvin, että tekemällä rikoksia hän ei pysty jäämään Suomeen, ja hänet pyrittäisiin todennäköisesti myöskin palauttamaan kotimaahansa, jos se on vain mahdollista. No, kansainvälinen lainsäädäntö kuitenkin estää; jos on todennettavissa, että ihminen kokee vainoa siellä omassa kotimaassaan, häntä ei voi palauttaa. Se ei tarkoita sitä, että hän pystyisi esimerkiksi liikkumaan täysin vapaasti Suomessa. Jos tämän ihmisen koetaan olevan turvallisuusuhka, silloin myöskin hänen kohdallaan menetellään sillä tavalla.

Tämä ei ole sellainen maa, jonka koen, edustaja Tavio, teidän kuvailevan. Tämä ei ole turvaton, ja täällä ei voida tulla ja mennä niin kuin halutaan. Pieni murto-osa ihmisiä on tällä hetkellä maan alla, esimerkiksi paperittomina. Joidenkin kohdalla oikeusturva ei ole toteutunut. Heidän kohdallaan näitä prosesseja täytyy käsitellä uudestaan, ja siinä erityisesti Migri on tärkeässä asemassa.

17.40 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! En tohtisi nyt pidentää tätä keskustelua, mutta on pakko tarttua tähän turvalliseen yhteiskuntaan. Edustaja al-Tae kuvasi hyvin sitä, millainen maa Suomi on. Me perussuomalaiset emme tee näitä lakialoitteita siksi, että me haluaisimme olla pahiksia ja tehdä ikäviä lakialoitteita, vaan me olemme isiä, äitejä, joiden lapset kulkevat noilla kaduilla, ja sen vuoksi me haluamme säilyttää sen turvallisuuden tässä maassa, ja tästä syystä me pyrimme siihen, että tähän maahan ei omien pahantekijöiden lisäksi haalita toisia pahantekijöitä muista maista.

Mutta sitten tähän osajien houkutteluun. Vuonna 2019, tämä muuten kokoomuksellekin tiedoksi, kun olette paljon puhuneet työperäisen maahanmuuton lisäämisestä ja sen helpottamisesta... [Wille Rydmanin välihuuto] — No, ehkä et sinä. — Vuonna 2019 Suo-

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

meen myönnettiin yli 82 000 myönteistä oleskelulupaa, ja näistä on noin 1 500 näitä niin kutsuttuja erityisosaajia, siis korkeasti koulutettuja, jotka tulevat sellaiseen työpaikkaan, josta saadulla palkalla voi elättää itsensä. Eli valitettavasti Suomi ei kovin suuri houkuttelija ole. Tähän jää silloin vielä noin 80 000 muuta, ja herää sitten tietysti kysymys, missä he ovat. Tosiaan viestinä kokoomukselle, että älkää suotta hätäilkö, siellä on reservissä vaikka kuinka paljon näitä työntekijöitä. — Kiitos.

17.42 Wille Rydman kok: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Rantanen on tässä aivan oikeassa, ja viestiä on kovasti välitetty, joskus jopa kuunneltu.

Mitä tulee tähän maahanmuuttoon ja sen työllisyysvaikutuksiin, mihin salin vasemmaltakin puolelta otettiin vähän kantaa, niin on tietystikin niin, että työn määrä ei itsessään ole mikään vakio, vaan kaikki työ luo aina myöskin uutta työtä. Siinä mielessä, mikäli työntekijöitä on tullakseen, sellaisia työntekijöitä vielä, jotka yhteiskunnan pelisääntöihin sitoutuvat, he ovat ja heidän tulee olla tervetulleita.

Kuitenkin olisi aivan virheellistä lähteä laskemaan, että Suomi tarvitsee jonkun tietyn numeerisen määrän maahanmuuttajia pysyäkseen sellaisena hyvinvointiyhteiskuntana kuin se on. Tämä on virheellistä monesta eri syystä. Ensinnäkin on niin, että ei ole olemassa mitään vakiosuhdetta siinä, kuinka paljon tarvitaan työelämässä olevia ihmisiä suhteessa siihen väestöosaan, joka on työelämän ulkopuolella. On kansantaloudellisesti suotuisa asia, mikäli on mahdollisimman paljon sitä väkeä, joka on työelämässä mukana, suhteessa siihen joukkoon, joka on työelämän ulkopuolella.

Mutta itse asiassa meidän taloudellinen huoltosuhteemme tälläkin hetkellä on merkittävästi heikempi kuin mitä se oli vaikkapa sata vuotta sitten. Siitä huolimatta Suomi on vauraampi ja hyvinvoivampi yhteiskunta kuin mitä Suomi oli tuolloin. Miksikö näin? Koska automatisaatio, robotisaatio, ylipäätään työn tehostuminen ovat johtaneet siihen, että samalla työmäärällä, samalla henkilömäärällä pystytään tuottavampaan työhön kuin mitä aiemmin kyettiin. En näe mitään syytä, minkä johdosta tämä kehitys tulisi vastaisuudessaan pysähtymään. Nimenomaisesti työn tuottavuuden paranemisen myötä ja koneellistumisen ja automatisaation myötä meiltä kuolee pois jatkuvasti suorittavaa, helposti omaksuttavaa työtä ja me vaadimme yhä korkeammin koulutettua, yhä laajemmin osaavaa työvoimaa. Ja tätä työvoimaa vain valitettavasti on loppujen lopuksi aika hankala ulkomailta rekrytoida, koska sillä työvoimalla, joka on kaikista kilpailluinta, on muitakin vaihtoehtoja kuin Suomi, ja Suomen on loppujen lopuksi aika hankalaakin olla se houkuttelevin maa tällaiselle työvoimalle.

Sitä vastoin Suomi kyllä houkuttelee tälläkin hetkellä sellaista maahanmuuttaja-ainesta, jota ei välttämättä kovin helposti voi työvoimaksi kuvailla ja jonka taloudellinen vaikutus Suomelle on negatiivinen eikä positiivinen ja joka nimenomaisesti heikentää taloudellista huoltosuhdetta. Ei tällaista maahanmuuttoa kannata lähteä edistämään, koska se vain kasvattaa niitä ongelmia, joita sillä kuvitellaan ratkaistavan.

Edustaja al-Tae toteaa, että hänen perusteellaan ei pidä yleistää koko SDP:tä. Tämä on ilahduttavaa kuulla.

17.45 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Nyt kun on tämmöinen hyvä lakialoite käsillä ja puhutaan kielitaidosta, niin haluan tähän rinnalle nostaa ei ihan suoraan asiaan liittyvän asian. Luen huolestuneen viestin, jonka olen saanut kansalaiselta: ”Mahtavatko oppilaitokset järjestää aikuisten maahanmuuttajien perusopetusta Opetushallituksen mää-

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

räysten mukaisesti? Jos järjestävät, se saattaa Opetushallituksen perin outoon valoon. Oppilaitokset sekä toisen asteen oppilaitokset — ammattikoulut ja lukiot — ovat saaneet heikosti suomea osaavia ja osittain lähes luku- ja kirjoitustaidottomia opiskelijoita, joilla on oppilaitosten myöntämä peruskoulun päättötodistus vieläpä hyvin ja kiitettävän arvostuksen. Opiskelupaikat jaetaan yhteishaussa keskiarvon perusteella, ja oppilaitosten toiminta aiheuttaa sekä kustannuksia toisen asteen oppilaitoksille että lisä- että tukiopetuksen tarvetta ja vääristää opiskelijavalintaa. Toivon, että välitätte huolen Opetushallitukseen.”

Eli me samalla nyt saatamme aiheuttaa omille nuorillemme semmoisen pienen pullonkaulan tähän, että ne halukkaat ja innokkaat opiskelijat eivät välttämättä pääse niille ammattialoille, joille he ovat pyrkimässä. Tämän halusin nostaa tämän keskustelun tueksi.

No, sitten kun edustaja al-Tae puhui yksilöistä ja ryhmistä, niin olen tavannut todella paljon yksilöitä, joista osa on erittäin fiksuja, ja he ovat pärjänneet täällä, he ovat oppineet kielen ja he ovat saattaneet työllistyä, mutta hekin kuitenkin ymmärtävät sen asian, kun minä kerron, että jos tiettyjä kansallisuuksia katsotaan ryhminä, se on yhteiskunnan taloudelle negatiivista, ja valitettavasti se on niin, että se seuraava sukupolvikin on negatiivista. Ei tämä ole mikään helppo asia. On olemassa tiettyjä kansallisuuksia, jotka eivät ole valitettavasti yhteiskuntamme talouden kannalta positiivisia tuloksia. Minä näen, että Tavion lakialoite on aivan loistava, ja haluan kannattaa sitä.

17.48 Hussein al-Tae sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Mäenpää on oikeassa. On hyviä yksilöitä, ja valtaosa näistä ihmisistä, jotka ovat tulleet tähän maahan, on hyviä yksilöitä. Nyt on aika nähdä heitä myöskin yksilöinä ja siirtää osittain tämä retoriikka siitä, että jotkut kansallisuudet tekevät tiettyjä rikoksia tai muuta vastaavaa, moneen muuhunkin kontekstiin kuin pelkästään liittyen siihen kansallisuuteen, jolloin pystymme ehkä käymään järkevää keskustelua.

Tässä edustaja Rantanen puhui siitä, että me suomalaiset olemme isiä ja äitejä ja olemme hirveän huolissamme turvallisuudesta, lastemme turvallisuudesta. Myös maahanmuuttajista suurin osa on isiä tai äitejä, heillä on siis lapsia, omia lapsia, ja hekin ovat huolissaan omien lastensa turvallisuudesta ja haluavat kasvattaa heitä hyvin. Kysy keneltä tahansa isältä tai äidiltä, että haluatko turvallisen tulevaisuuden lapsillesi, niin hän vastaa, että kyllä, tai kysy, että oletko valmis sitoutumaan Suomen lakiin, jotta tämä asia voitaisiin saada aikaiseksi, niin hän vastaisi, että kyllä.

No, siellä on sitten näitä yksilöitä, jotka eivät välttämättä syystä tai toisesta halua ihmis-kunnalle hyvää, riippumatta siitä, ovatko nämä ihmiset suomalaisia vai eivät. Näitä meidän yhteiskunnan, turvallisuusviranomaisien ja muiden, on tarkoitus poimia ja neutralisoida, heidän vaaransa neutralisoida. Ja sitähan jatkuvasti teemme, ja näin ollen myöskin jatkuvasti annamme lisää resursseja esimerkiksi poliisille, suojelupoliisille ja teemme jatkuvasti työtä deradikalisaation lisäämiseksi, esimerkiksi ennalta estävää työtä hyvin monella eri saralla. Tämä on se tapa, jolla pystytään pitkälti pilkkomaan niitä vaaratekijöitä, jotka Suomeen sitten mahdollisesti kohdistuvat.

Sitten on ehkä sanottava vielä edustaja Rydmanille se, että Etlan tutkimuksen mukaan maahanmuuttaja tai ulkomaalainen, toivottavasti tulevaisuudessa suomalainen, ryhtyy yritystoimintaan yhtä usein kuin tavallinen kantasuomalainen ihminen.

Ja sen vuoksi sanoisin edustaja Sheikki Laaksolle, että on monia ammatteja ja työpaikkoja, joissa maahanmuuttajat voivat verkostua. Esimerkiksi henkilö voi tulla pitserian keittiöön töihin. Hän ei välttämättä siellä keittiössä tarvitse muuta kuin sen oman viiteryhmän-

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

sä äidinkieltä, mutta hänestä voi tulla veronmaksaja, ja hän on silloin aivan varmasti tervehtullut. Kassalla oleva henkilö puhuu todennäköisesti suomea, vastaa puhelimeen ja puhuu suomea. Mutta on monia, joiden ei ole pakko, ja on edelleen sellaisia ammatteja.

Sen vuoksi sanoisin edustaja Rydmanille, että automatisaatio on hyvä asia [Puhemies koputtaa] mutta meillä on edelleen paljon ihmisiä, jotka eivät sen automatisaation vuoksi voi hyvin. Meidän täytyy mahdollistaa muukin, [Puhemies koputtaa] ihmistä pitää ajatella.

17.51 Wille Rydman kok: Arvoisa herra puhemies! On aivan totta, että monet maahanmuuttajat työllistyvät aivan hyvin. On sellaisia etnisiä ryhmiä, jotka itse asiassa työllistyvät paremmin kuin etniset kantasuomalaiset. Toisaalta sitten kiinnittää huomiota myöskin se, että valitettavasti on monia sellaisia ryhmiä, jotka työllistyvät merkittävästi heikommin kuin toiset ryhmät ja ovat erittäin yliedustettuina pitkäaikaistyöttömien ja muiden työelämän ulkopuolella olevien ryhmien keskuudessa, eikä tältäkin asialta pidä silmiä ummistaa.

Itse tähän asiaan: Kyseessä on siis lakialoite, ja lakialoitteet harvemmin johtavat mihinkään konkreettisiin toimenpiteisiin eduskunnassa, mutta ne ovat kuitenkin hyviä välineitä keskustelun nostamiseksi ja tärkeiden yhteiskunnallisten asioiden esiin tuomiseksi. Sellaisena tämä lakialoite mielestäni erittäin hyvin puoltaa paikkansa, ja mielelläni sitä tuen ja kannatan ja toivon, että se osaltaan luo painetta siihen, että istuva hallitus toimenpiteisiin ryhtyisi — jos se kirvoittaisi vaikkapa hieman älyllisesti palkitsevampaa keskustelua kuin mitä ehkä aika ajoin olemme tässä salissa saaneet kuulla. Toisaalta täällä on kuultu myös niin hyviä ja analyyttisiäkin puheenvuoroja, että ehkä ne tarjoavat sitten hyvää pohjaa vastaiselle keskustelulle, ja siinä mielessä toivotan tälle aloitteelle oikein hyvää menestystä.

17.53 Jussi Halla-aho ps: Arvoisa puhemies! Koska olen ainakin toistaiseksi viimeinen henkilö puhujalistalla, niin tässä yhteydessä kiitän keskustelusta myös edustaja Al-Taeta, joka urheasti siellä edustaa tuota toisenlaista näkökulmaa kuin suurin osa tai kaikki muut salissa tällä hetkellä olevat keskustelijat.

Haluaisin näistä yleistyksistä sanoa muutaman sanan.

On aivan totta, että ihmiset ovat yksilöitä ja jokaista ihmistä pitäisi tarkastella yksilönä, mutta lainsäädäntö ei voi lähteä yksilöstä, vaan lainsäädäntö perustuu aina yleistyksiin, eikä se voi mihinkään muuhun perustuakaan. Jos ajatellaan jotakin maahanmuuttoon liittymätöntä kysymystä, niin meillä on äänioikeuden ikärajana 18 vuotta, se koskee kaikkia. On selvää, että osa 18 vuotta täyttäneistä on täysin kypsymättömiä ottamaan kantaa mihinkään asiaan, ja yhtä selvää on se, että osa 16-vuotiaista olisi aivan kypsiä ottamaan niihin asioihin kantaa, mutta me emme voi yksilökohtaisesti määritellä sitä, kenellä on äänioikeus ja kenellä ei.

Tämä sama pätee tietenkin myös maahanmuuttopolitiikkaan ja ulkomaalaispolitiikkaan. Esimerkiksi viisumivelvollisuus koskee tietyn maan kansalaisia. Kaikki Nigerian kansalaiset ovat viisumivelvollisia Suomeen, yksikään Yhdysvaltain kansalainen ei ole viisumivelvollinen Suomeen. Kuitenkin on täysin selvää, että kaikki Nigeriasta tulevat ihmiset eivät ole ongelmallisia ja osa Yhdysvalloista tulevista ihmisistä on ongelmallisia.

Kaikki maahanmuutto ei ole ongelmallista Suomen kannalta, mutta ne ongelmat korostuvat tietyissä maahanmuuttajaryhmissä. Voidaan nimetä joitakin kansallisuuksia, joissa työllistyminen on äärimmäisen heikkoa — esimerkiksi Irakista ja Somaliasta tulleet ihmi-

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

set, joiden parissa työllisyysaste on ehkä 15 prosentin hujakoilla, koska suuri osa aikuisväestöstä on pysyvästi työelämän ulkopuolella ja varsinaisenkin työttömyydenkin on erittäin korkeaa.

Tätä asiaa voidaan ajatella myös maahantuloperusteen näkökulmasta. Lähes kaikki työllistymisen tai rikollisuuden kannalta ongelmalliset maahanmuuttajaryhmät ovat myös niitä ryhmiä, jotka tulevat tänne humanitäärisiä kanavia tai perheen yhdistämiskanavaa pitkin, ja tähän ongelmaan on siksi mahdollista vaikuttaa lainsäädännöllä ottamatta kantaa ihmisten taustaan tai ihonväriin tai muihin tällaisiin seikkoihin. Kun kiristetään turvapaikkapolitiikkaa ja perheen yhdistämiskäytäntöjä, muun muassa perussuomalaisten esittämillä tavoilla, niin nämä maahanmuuttoon liittyvät ongelmat suurelta osin pystytään poistamaan tai niitä pystytään ainakin merkittävästi vähentämään. — Kiitoksia.

17.56 Hussein al-Taee sd: Arvoisa puhemies! Myöskin omasta puolestani kiitän kaikkia kollegoita hyvästä keskustelusta ja erityisesti edustaja Halla-aho hyvästä yhteenvedosta ja siitä, miten viisaasti hän puhui siitä, että lainsäädäntö ei voi kohdella yksilöitä vaan lainsäädäntö on tarkoitettu nimenomaan kaikille. Toki lainsäädännössäkin on silloin tällöin joitain tiettyjä poikkeuksia, mikä antaa sille tietynlaisia joustavuutta ja inhimillisyyttä.

Sanoisin, että me emme voi säätää sellaista lainsäädäntöä, jolla me houkuttelemme valtavasti hyviä maahantulijoita, jotka tekevät töitä Suomessa ja maksavat veroja Suomeen, mutta jolla me samanaikaisesti pyrkisimme esimerkiksi estämään niin sanottua haitallista maahanmuuttoa. Se on se sama lainsäädäntö, joka kohtelee kaikkia. Se on se sama lainsäädäntö, jonka perusteella haluamme myöskin myöntää tätä Suomen kansalaisuutta, jota perussuomalaiset ovat ehdottaneet. Sen vuoksi jo nykyisessä laissa on tiettyjä kriteerejä, joidenka perusteella ihminen voi saada Suomen kansalaisuuden. Nämä kriteerit ovat hyvin tiukkoja: tällä hetkellä vaaditaan integroitumista kielen kautta, vaaditaan nuhteettomuutta, vaaditaan sitoutumista suomalaisiin elämäntapoihin hyvin monella eri tavalla, myöskin kulttuurin ja kielen kautta. Tällä viiden vuoden lupauksella voidaan samanaikaisesti myöskin sitouttaa se enimmäismäärä eli tämä noin 12 000—15 000 ihmistä, jotka muuttavat maahan työn perässä, jäämään maahan ja perustamaan perheensä. Sen vuoksi nykyinen lainsäädäntö on aika hyvä, vaikka se onkin jo tässä vaiheessa suhteellisen tiukka.

17.58 Mikko Ollikainen r: Arvoisa puhemies! Tässä on keskusteltu maahanmuutosta puolin ja toisin. Itse tulen Rannikko-Pohjanmaalta, ja siellä meillä on — haluan nostaa tämän esille koskien työperäistä maahanmuuttoa — todella suuret haasteet monessa kunnassa. Työttömyysaste on jopa siinä 2—3 prosentin kieppeillä, ja tekijöitä tarvittaisiin ympäri Suomea, mutta myös työperäistä maahanmuuttoa. Ja yksi seikka, joka tuli esiin tässä keskustelussa ja jota minä haluan painottaa, on se, että tarvitaan kaikenlaisia osaajia, käsiä esimerkiksi veneteollisuuteen, metallialalle ja myös alkutuotantoihin, elikkä ei ainoastaan todella korkeatasoisia asiantuntijoita vaan myös aika leveää osaamista. Tämän halusin nostaa myös esille tässä keskustelussa. — Kiitos.

17.59 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Halla-aho veti hyvin yhteen sen asian, minkä takia tämä lakialoite on perussuomalaisten allekirjoittamana täällä tänään, ja Taviohan on sen ensimmäinen allekirjoittaja. Eli ennen kaikkea turvallisuus, hyvinvointi ja työllisyys — ne ovat kaikille suomalaisille todella tärkeitä asioita, ja perussuomalaiset ajavat näitä asioita.

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

Kansainvälisyys on totta kai asia, joka on tätä päivää ja itsestäänselvyys. Emmehän me sitä vastaan ole mitenkään. Mutta Suomen passi ja Suomen kansalaisuus on sellainen asia, mikä pitää ansaita. Se ei ole mikään ihan heppoinen paperi, ja se, että me haluamme pidentää tätä tarkkailuaikaa varmistaaksemme hakijan oikeutuksen Suomen passiin, on se, mikä takia tämä lakialoite on.

Tämä keskustelu on ollut hyvin värikästä, ja on hyvä, että sitä on käyty aika monipuolisesti. Tässä olisi toivonut vielä vähän enemmän porukkaa tänne paikalle. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan.

7. Lakialoite laiksi ajoneuvoverolain 18 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 4/2020 vp Vilhelm Junnila ps ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan. Asian käsittely keskeytettiin 28.2.2020 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelu

18.00 **Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! Tosiaan viime perjantaina tämä edustaja Junnilan lakialoite oli täällä salissa ja käsitelimme sitä laajasti, ja siinä tuli kyllä sitten laajennettua keskustelua niin, että myös puhuttiin aika paljon liikenteestä, varsinkin yksityisautoilusta ja sen haasteista.

Tässä lakialoitteessa ehdotetaan, että ajoneuvoveroa voisi maksaa kahden—neljän erän lisäksi myös korkeintaan 12 erässä ja että kolmen euron maksuerien maksutapalisä poistetaisiin.

Autohan on välttämätön varsinkin maaseudulla. Autoilijoita kuritetaan nykyään kohtuuttomasti, ja siitä me perussuomalaiset myös olemme huolissamme, ja sen takia me haluamme pitää tätä asiaa esillä. Vaikka auto on elintärkeä useimmille, niin kulut autoilusta ja auton ylläpidosta ja hankkimisesta ovat liian korkeita tällä hetkellä. Jos kotitalouksissa on se tilanne, jossa maksujen jakaminen vaikka kuukausieriin helpottaisi hieman elämistä, se pitäisi mahdollistaa, aivan kuten tässä lakialoitteessa on esitetty. Maksutapalisää ei myöskään saisi laskuun lisätä.

Tämä nyt ei ole kovin suuri asia autoilijan kannalta, mutta se voi olla monissa tapauksissa tarpeellinen. Tämä edustaja Junnilan lakialoite läpi mennessään ei vähentäisi autoilusta tulevaa verokertymää eikä näin ollen aiheuttaisi lovea verotuloihin, mutta erityisesti vähävaraiselle suomalaiselle se toisi hieman pelivaraa ajoneuvoveron maksamisen osalta. Tämän vuoksi olen myös allekirjoittanut tämän lakialoitteen.

18.02 **Kaisa Juuso ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja Junnilan lakialoitteessa ehdotetaan, että verovelvollinen voi niin halutessaan maksaa vuosittaisen ajoneuvoveron korkeintaan

Pöytäkirja PTK 17/2020 vp

12 erässä nykyisin mahdollistaman korkeintaan 4 erän sijaan. Lisäksi maksueriin lisättävä 3 euron maksutapalisä ehdotetaan poistettavaksi.

Veron maksaminen kuukausittain helpottaa talouden suunnittelua ja myöskin maksuliikennettä silloin, kun ajoneuvo poistetaan liikenteestä väliaikaisesti, esimerkiksi talven ajalle. Ajoneuvoveroa ei tarvitse maksaa liikennekäytöstä poiston ajalta, mutta etukäteen maksettu vero hyvitetään vasta seuraavalla verolipulla. Sitä ei siis palauteta heti. Koska vero maksetaan nykykäytännön mukaisesti etukäteen, saattaa käydä niin, että jopa satojen eurojen suuruinen liikaa maksettu vero jää odottamaan hyvitystä useaksi kuukaudeksi, kunnes ajoneuvo taas otetaan käyttöön. Tämä on syystäkin harmittanut monia autoilijoita, ja siitä on minullekin tullut henkilökohtaista postia eduskunnan sähköpostiin.

Myöskin tämä 3 euron suuruinen maksutapalisä on mielestäni kohtuuton ja tulisi poistaa kokonaan, ihan kuten tässä aloitteessa esitetään. Kannatan edustaja Junnilan aloitetta.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

8. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 5.3.2020 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.04.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola